

การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของ
นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
พ.ศ. 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

การค้นคว้าอิสระ

เรื่อง

การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของ
นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

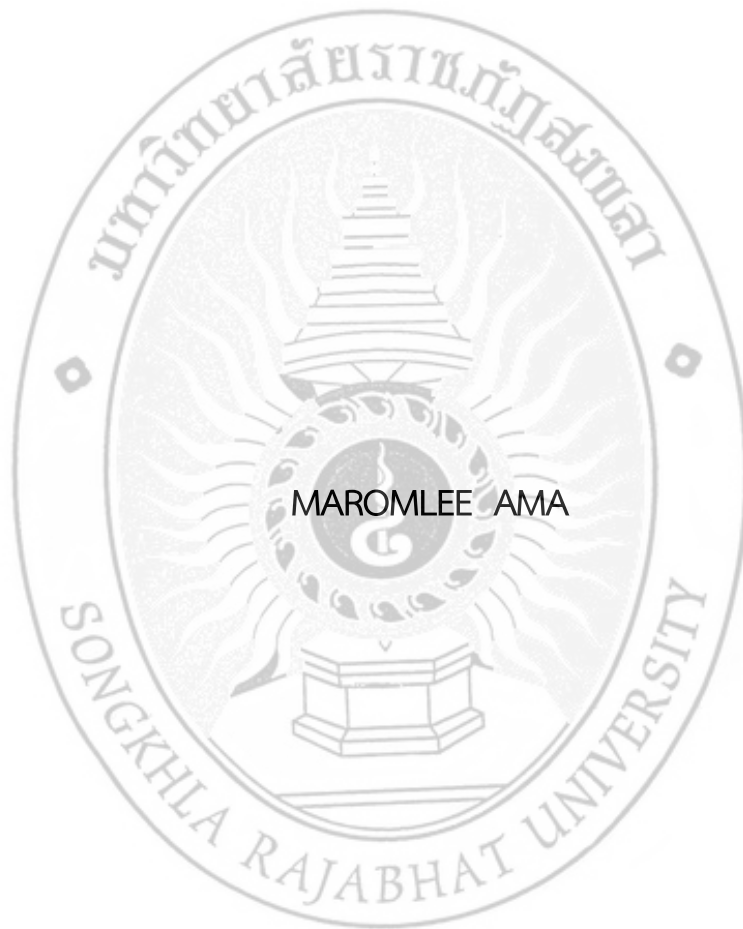
การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

พ.ศ. 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

INDEPENDENT STUDY

THE SCHOOL ADMINISTRATION AFFECTING THE LIFE SKILL AND
CAREER OF STUDENTS IN THE OPPORTUNITY EXPANSION
SCHOOL, NARATHIWAT PROVINCE

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE
REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION PROGRAM IN
EDUCATIONAL ADMINISTRATION OF SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

2021

COPYRIGHT OF SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

ใบรับรองการค้นคว้าอิสระ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ชื่อการค้นคว้าอิสระ

การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ
ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส
THE SCHOOL ADMINISTRATION AFFECTING THE LIFE SKILL
AND CAREER OF STUDENTS IN THE OPPORTUNITY
EXPANSION SCHOOL, NARATHIWAT PROVINCE

ผู้วิจัย

นายมะรอมลี อามะ

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระได้พิจารณาเห็นชอบโดย

.....อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ และ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร ศิริสุข) ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

.....กรรมการและเลขานุการหลักสูตร
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิราพรรณ คงช่วย)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(อาจารย์ ดร.สุภาพ สิกขาพันธ์)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา รับรองการค้นคว้าอิสระแล้ว

.....รองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นาถนเรศ อากาศสุวรรณ) อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อการค้นคว้าอิสระ	การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส	
ผู้วิจัย	นายมะรอมลี อามะ	ปีการศึกษา 2564
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร ศิริสุข	

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส 2) การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส และ 3) การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูหัวหน้าฝ่ายงาน 4 ฝ่ายของโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดนราธิวาส จำนวน 200 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาสโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 3) การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส มี 3 ตัวแปร ได้แก่ การประสานงานและการสร้างเครือข่าย (Net) การวัดและประเมินผล (Eva) และการพัฒนาและเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ (Enc) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .803 ค่าความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการพยากรณ์มีค่าเท่ากับ .153 สามารถทำนายการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ได้ร้อยละ 64.5 ($R^2 = .645$) สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.444 + .355 (\text{Net}) + .207 (\text{Eva}) + .124 (\text{Enc})$$

$$\hat{Z} = .444 (\text{Net}) + .247 (\text{Eva}) + .175 (\text{Enc})$$

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน,
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Independent Study Title	The School Administration Affecting the Life Skill and Career of Students in the Opportunity Expansion School, Narathiwat Province	
Researcher	Mr. Maromlee Ama	Academic year: 2021
Degree	Master of Education Program in Educational administration	
Advisor	Assistant Professor Dr. Kanokkorn Sirisuk	

Abstract

This independent study aimed to study 1) administrative performance of administrators of Educational Opportunity Expansion Schools in Narathiwat Province, 2) the promotion of life skills and career of students of Educational Opportunity Expansion Schools in Narathiwat province, and 3) school administration that influenced the promotion of life skills and career of students of Educational Opportunity Expansion Schools in Narathiwat Province. The subject were 200 teachers who served as heads of four divisions in Educational Opportunity Expansion Schools in Narathiwat Province, chosen through the purposive sampling technique. Research tools were five-scale questionnaires. Statistics used for this research included percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The study found that 1) administrative performance of Educational Opportunity Expansion School administrators in Narathiwat Province was at the high level, both overall and each aspect, 2) the promotion of life skills and career of students of Educational Opportunity Expansion Schools in Narathiwat Province was at the high level, both overall and each aspect, and 3) administrative performance of school administrators that affecting the life skills and career of students of Educational Opportunity Expansion Schools in Narathiwat Province consisted of three variables; coordination and network building (Net), assessment and evaluation (Eva), and development and encouragement (Enc) with multiple regression analysis value of .803 and prediction discrepancy value of .153 which was able to predict the promotion of life skills and career of students of Educational Opportunity Expansion Schools in Narathiwat Province as high as 64.5 percent ($R^2 = .645$). This could create a prediction equation in the form of raw scores and standard scores as follow;

$$\hat{Y} = 1.444 + .355 (\text{Net}) + .207 (\text{Eva}) + .124 (\text{Enc})$$

$$\hat{Z} = .444 (\text{Net}) + .247 (\text{Eva}) + .175 (\text{Enc})$$

Keywords: School Administration, Life Skills and Career of Students, Educational Opportunity Expansion School

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือและเอาใจใส่อย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร ศิริสุข อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นที่สุด จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.สุภาพ ลีक्षाพันธ์ ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิราพรรณ คงช่วย กรรมการและเลขานุการสอบการค้นคว้าอิสระ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข จนทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านทั้งที่ปรากฏนามและไม่ปรากฏนามในการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำการค้นคว้าอิสระ

ขอขอบพระคุณครูหัวหน้าฝ่ายงานทั้ง 4 ฝ่ายของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาสทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณบุพการี ครอบครัว เพื่อน ๆ โดยเฉพาะ นายอับดุลคอเล็บ สาเม๊ะ และนายอัลอามีน ซียง นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศต่อพระองค์อัลลอฮ์ (ซบ.) ให้แก่บูรพาจารย์ที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอนผู้วิจัย ขอให้ทุกท่านให้ประสบความสำเร็จดังปรารถนามีความสุขความเจริญ ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

มะรอมลี อามะ

สิงหาคม 2564

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญ	(4)
สารบัญตาราง	(6)
สารบัญภาพ	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัย	7
กรอบแนวคิดการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
ข้อตกลงเบื้องต้น	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
แนวคิดการบริหาร.....	14
การบริหารสถานศึกษา.....	18
ทักษะชีวิตและอาชีพ	38
การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในสถานศึกษา	58
ความเป็นมาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส.....	65
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	76
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	76
แบบแผนการวิจัย	77
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	78
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ	79
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	80
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	81
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	83
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	83
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	83
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	85
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	106
สรุปผล	107
อภิปรายผล	108
ข้อเสนอแนะ	120
บรรณานุกรม	122
ภาคผนวก	136
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	137
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ	139
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	146
ภาคผนวก ง การหาคุณภาพเครื่องมือ	168
ประวัติผู้วิจัย	178

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการวิจัย	76
2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	84
3 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้าน	85
4 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการพัฒนาหลักสูตรโดยรวมและรายข้อ	86
5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายข้อ	87
6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมและรายข้อ	89
7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ โดยรวมและรายข้อ	90
8 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา โดยรวมและรายข้อ..	91
9 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการประสานงานและการสร้างเครือข่าย โดยรวมและรายข้อ	92
10 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวม และรายด้าน	93

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
11 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว โดยรวมและรายข้อ	94
12 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง โดยรวมและรายข้อ	96
13 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านทักษะ ทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ	97
14 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการเพิ่ม ผลผลิตและความสำนึกรับผิดชอบ โดยรวมและรายข้อ	98
15 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ โดยรวมและรายข้อ	99
16 ผลการทดสอบการแจกแจงปกติของข้อมูล (Normality)	101
17 ผลการทดสอบค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปร	102
18 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพหุคูณ (Multicollinearity)	103
19 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของ นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส	104
20 ค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับประเด็นหลักของเนื้อหาของแบบสอบถามตอนที่ 1	167
21 ค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับประเด็นหลักของเนื้อหาของแบบสอบถามตอนที่ 2	167
22 ค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับประเด็นหลักของเนื้อหาของแบบสอบถามตอนที่ 3	172

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
23	
ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริม ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในจังหวัดนราธิวาส.....	175

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย	8
2 ผลการทดสอบการกระจายของตัวแปรตามทุกค่าของตัวแปรอิสระมีความแปรปรวนเท่ากัน (Homoscedasticity)	103

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 มาตรา 54 ระบุว่า การศึกษา ทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัด ของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560: 14) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษานอกจากจะเน้นความสามารถทางวิชาการแล้ว การพัฒนา คุณลักษณะของผู้เรียนก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคน มุ่งเน้น การพัฒนาทักษะที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยเพื่อวางรากฐานให้เป็นคนมีคุณภาพในอนาคต การพัฒนา ทักษะสอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม เช่น เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน วัยแรงงานเน้น การสร้างความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องการประกอบอาชีพอิสระ (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559: 15)

ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ระบุว่า ทรัพยากร มนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็น ประเทศที่พัฒนาแล้ว การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญทั้งในส่วน ของการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม เพื่อให้คนมีความดีอยู่ใน ‘วิถี’ การดำเนินชีวิตและมีจิตสำนึกร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่ และมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉม ในทุกระดับตั้งแต่ ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ที่ตอบสนอง ต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านต่างๆ รวมทั้งการพัฒนา ทักษะอาชีพด้วยการเรียนรู้ที่เชื่อมต่อกับโลกการทำงาน รวมถึงทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับ ความต้องการของประเทศ มีทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมและทำงานกับผู้อื่นได้ภายใต้สังคมที่เป็น พหุวัฒนธรรม (ราชกิจจานุเบกษา, 2561: 34-35) ดังนั้น การพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่ เน้นการลงมือปฏิบัติมีการสะท้อนความคิด ทบทวนไตร่ตรอง การสร้างผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ ของตนได้ การหล่อหลอมทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไป ใช้ในการสร้างรายได้หลายช่องทาง รวมทั้งการเรียนรู้ด้านวิชาชีพและทักษะชีวิต

การเตรียมความพร้อมให้นักเรียนได้ตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และความถนัดของแต่ละบุคคล รวมถึงสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก โดยพบว่า มีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียน เช่น ผลการเรียนรู้ วิชาที่เรียนได้ดี เจตคติต่อวิชา การสนับสนุนทางการเงินสำหรับการเรียนหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ โอกาสในการจ้างงานของอาชีพที่ต้องการ อาชีพของบิดามารดา สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของ ครอบครัว เป็นต้น ทั้งนี้ โรงเรียนสามารถมีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในเรื่องดังกล่าวได้ โดยการกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักศักยภาพและความต้องการประกอบอาชีพของตนเอง มีความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่หลากหลาย และรู้ทิศทางของตลาดแรงงานร่วมด้วย ซึ่งอาจเกิดจากการจัด กิจกรรมแนะแนว เช่น สสำรวจความถนัดและต้องการของนักเรียน จัดการอภิปรายกลุ่มและการบรรยายเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ พาเยี่ยมชมสถานประกอบการและตลาดนัดพบแรงงาน รวมถึงให้ฝึกปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการที่นักเรียนสนใจ โดยข้อมูลจาก PISA พบว่า การที่นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพด้วยการได้รับประสบการณ์ตรง จะเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพในตลาดแรงงานมากขึ้น ช่วยให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจ และเห็นภาพของอาชีพที่ตนเองสนใจอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น (OECD, 2019)

การได้รับการแนะแนวอาชีพที่ดีจากโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้นักเรียนสามารถวางแผนในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การแนะแนวจากโรงเรียนยังต้องคำนึงถึงการส่งเสริมให้นักเรียนมีความคาดหวังในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการในการประกอบอาชีพด้วย เนื่องจากเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาทักษะระดับสูงของกำลังแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนซึ่งด้อยเปรียบทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งโรงเรียนยังจำเป็นต้องให้ความสำคัญและแนะแนวช่องทางการสนับสนุนอย่างเหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกกลุ่มสามารถพัฒนาตนเองเข้าสู่ตลาดแรงงานและเป็นกำลังสำคัญที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป

ทักษะอาชีพและการดำรงชีพเป็นหนึ่งในทักษะที่มีในแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง แนวคิดและหลักการของทักษะนี้ เน้นที่ทักษะในการให้บุคคลสามารถวิเคราะห์ตนเอง เลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการของตนเอง พิสูจน์วิเคราะห์อาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของบุคคล สิ่งแวดล้อม ค่านิยมและภูมิหลังของบุคคลนั้น ดังนั้น หากบุคคลมีทักษะอาชีพที่เหมาะสม บุคคลนั้นจะมีความพึงพอใจ มีความมั่นคงและประสบความสำเร็จในการดำรงชีพในอนาคต และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า ทักษะอาชีพและการดำรงชีพของบุคคลจะได้รับอิทธิพลจากพันธุกรรมของบุคคลนั้นส่วนหนึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาส่วนหนึ่ง ภูมิหลังครอบครัว และอิทธิพลจากการประกอบอาชีพของบิดามารดาอีกส่วนหนึ่ง ดังนั้น การพัฒนา

ทักษะอาชีพและการดำรงชีพจึงเป็นการพัฒนาความสามารถของบุคคลเพื่อการประกอบอาชีพพัฒนา ศักยภาพในตัวบุคคลให้สามารถวิเคราะห์ตนเองและดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข ซึ่งในการประเมิน ทักษะนี้นั้น นักเรียนควรได้รับรู้และเข้าใจตนเองในด้านความถนัดความสนใจ ความสามารถความ คาดหวังของตนเองตลอดจนการเรียนรู้งานเข้าใจลักษณะงาน (Super and Crites, 1995 อ้างถึงใน เพ็ญภา กุลนภาดล และคณะ, 2562: 18)

ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง รัฐบาลได้ ตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศให้มีคุณภาพ และมีปริมาณที่เพียงพอสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตและการบริการ หนึ่งใน ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาได้เน้นถึงการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการศึกษาเพื่ออาชีพ โดยมุ่งจัดระบบ การเรียนรู้ให้ยืดหยุ่น เข้าถึงง่าย มีความหลากหลาย และจัดการศึกษาและเรียนรู้ที่บูรณาการกับ การทำงาน สร้างความรู้ความเข้าใจในการศึกษาเพื่อเตรียมคนเข้าสู่อาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนมีเป้าหมาย ในชีวิต เรียนรู้เพื่อสร้างความสามารถในการปฏิบัติงาน การสร้างอาชีพตลอดจนให้ผู้เรียนรู้จักอาชีพ และเห็นเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ แม้ว่ายุทธศาสตร์ของรัฐจะเน้นให้ผู้เรียนเห็นเส้นทาง ความก้าวหน้าของอาชีพ รู้จักความสามารถของตนเอง และเรียนรู้อาชีพ แต่อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนใน โรงเรียนครูแนะแนว ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ยังคงขาดเครื่องมือและ การพัฒนาระบบการแนะแนวด้านการศึกษาอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตนเองอาชีพอย่างเป็นรูปธรรม (เพ็ญภา กุลนภาดล และคณะ, 2562: 18) สอดคล้องกับ Ginzberg (1996: 62) ซึ่งได้กล่าวถึง การประเมินและพัฒนาทักษะนี้จะมีประสิทธิภาพที่สุดในช่วงอายุระหว่าง 13 - 15 ปี เด็กจะสามารถ ประเมินความสามารถของตนเองได้ และพิจารณาเลือกอาชีพได้ ตลอดจนสามารถประเมินความสนใจ และความสามารถของตนเองว่าตนควรเลือกอาชีพได้ การส่งเสริมการสอนวิชาชีพในโรงเรียนเพื่อเป็น การฝึกทักษะในการทำงานให้กับนักเรียนช่วยเหลือให้กับนักเรียนสามารถมีทักษะอาชีพ มีรายได้ ระหว่างเรียนและสามารถประกอบอาชีพได้หลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ สอดคล้องกับแนวคิดของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2552: 215) ที่เสนอแนะว่าควรมีการจัดการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อการมีงานทำและมีรายได้ระหว่างเรียน รวมทั้งเป็นการสร้างเลือกให้แก่เด็กที่ไม่มีโอกาส ที่จะเรียนต่อในระดับสูงสามารถประกอบอาชีพได้เมื่อสำเร็จการศึกษา

การจัดการศึกษาด้านอาชีพมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานได้มีนโยบายการจัดการศึกษาด้านอาชีพตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่พัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคน ไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยพัฒนาทั้งด้านความรู้ทางวิชาการและทักษะสำคัญที่จำเป็น ต่อการดำรงชีวิตรวมถึงการประกอบอาชีพ (นงนุช ชุมพูนเทพ และฉลอง ชาตรุประชีวิน, 2562: 144)

ในส่วนของการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพนั้น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีเป็น 1 ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น ต่อการดำรงชีวิต เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ ซึ่งรวมไปถึงทักษะในการวางแผนการทำงาน การแก้ปัญหา การแสวงหาความรู้ และการจัดการ สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักยภาพในการแข่งขันในสังคมไทย ประชาคมอาเซียน และสังคมโลก (Bureau of Academic and Educational Standards, 2012: 3)

การจัดการศึกษาด้านอาชีพของสถานศึกษายังมีปัญหาซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายอย่าง โดยปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมอาชีพอิสระมากที่สุด คือ การสนับสนุนของผู้บริหาร คณะครูอาจารย์ ผู้ปกครอง สถานประกอบการ องค์กร เอกชน ภาครัฐ และบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญทางด้านทักษะอาชีพและพบปัญหาในเรื่องหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดการเสริมสร้างความรู้และทักษะอาชีพที่เป็นรากฐานสำคัญ (ณรงค์ อภัยใจ, 2553: 7) ทั้งนี้ยังพบว่างบประมาณไม่เพียงพอ แผนการดำเนินงานไม่ชัดเจน กิจกรรมส่งเสริมอาชีพไม่หลากหลาย การผนวกการส่งเสริมอาชีพเข้าไปในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกสาระวิชายังไม่เหมาะสม อาคารสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมไม่เหมาะสม ขาดครูผู้สอนวิชาชีพเฉพาะด้าน การเก็บรักษาสื่อการสอนไม่เป็นระบบ ขาดข้อมูลแหล่งวิทยากรท้องถิ่น เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ไม่มีเวลาสอนซ่อมเสริม และการประเมินผลไม่เหมาะสมกับกิจกรรม (วันชัย วงศ์เรียน, 2553: 22) นอกจากนี้ ยังพบปัญหาในเรื่องของการมีส่วนร่วมคือ ผู้ปกครองและชุมชนไม่เข้ามามีบทบาทหน้าที่ของตนเองในการจัดการศึกษา ขาดความตระหนักในการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษา (รักพงษ์ ดวงเนตร, 2552: 5) ซึ่งเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดให้ทักษะชีวิต เป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนา โดยสถานศึกษาต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามตัวชี้วัดมาตรฐาน การเรียนรู้ทั้ง 8 สาระการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร โดยทักษะชีวิตในสาระการเรียนรู้ จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ทักษะชีวิตทั่วไปและทักษะชีวิตเฉพาะ (รณภัท กตตน์วงศ์, 2557: 11)

การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยเฉพาะผู้บริหารจะต้องมีบทบาทในการส่งเสริมและขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ เพื่อเพิ่มโอกาสและสิทธิทางการศึกษา และตอบสนองความต้องการของนักเรียน พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิภาวะทาง

อารมณ์ที่สามารถเผชิญปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะการณ์ของโลก มีทักษะชีวิตในการประกอบอาชีพมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต (นงนุช ชุมพุกเทพ และฉลอง ชาตรุประชีวิน, 2562: 146) สอดคล้องกับ ฌรงค์ อภัยใจ (2560: 106-107) ซึ่งได้ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ ซึ่งพบว่า องค์ประกอบที่มีความสำคัญคือ การบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป การจัดการศึกษาของโรงเรียนจึงมุ่งที่จะพัฒนาทักษะชีวิตหรือทักษะอาชีพให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม มุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านฝีมือ มีความขยัน อดทน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา นักวิชาการหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่งดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพให้แก่ผู้เรียน (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559: 303)

พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะเฉพาะ จึงจำเป็นต้องบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณี ความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม รวมถึงความเป็นอัตลักษณ์และความต้องการของท้องถิ่นพื้นที่ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนร่วมกันจัดการศึกษา กระจายอำนาจ และให้อิสระแก่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงสร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนในด้านความรู้ (Knowledge) สมรรถนะ (Competency) ทักษะ (Skills) และเจตคติ (Attitude) (สยามรัฐ, 2564)

จังหวัดนราธิวาสมีปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนคือ ปัญหานักเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งเป็นปัญหาความเสี่ยงเพราะมีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่เป็นเหตุโน้มนำไปสู่เส้นทางที่ผิดอยู่ไม่น้อย สอดคล้องกับผลจากการเก็บข้อมูลเด็กและเยาวชนนอกระบบในพื้นที่ตำบลหนองอียอ พบว่า มีเด็กและเยาวชนนอกระบบ คือ กลุ่มที่ไม่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มที่ไม่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และกลุ่มที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่ไม่ได้เรียนต่อและไม่มียานพาหนะ ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายใน ปัญหาครอบครัวหย่าร้าง ช่องว่างต่างวัยระหว่างเด็กและผู้ปกครองที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย ซึ่งมักเป็นปู่ตายายหรือผู้สูงอายุมากกว่าพ่อแม่ซึ่งต้องออกไปทำงาน หรือปัจจัยภายนอก เช่น การติดเกม อบายมุข สุรา ยาเสพติด หรือการหมดหวังมองไม่เห็นทางเดินชีวิต เพราะขาด คำแนะนำที่ดีจากผู้ใหญ่ ส่งผลให้เด็กหลายคนหยุดเรียนกลางคัน ไม่เรียนต่อ ประสบปัญหาว่างงานเสี่ยงต่อ

การตัดสินใจประกอบอาชีพที่ทุจริตจากการชักจูงของผู้ไม่หวังดี (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองฮือ: 2561) ปัญหาดังกล่าวนั้นเกิดขึ้นกับนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเช่นเดียวกัน การขาดทักษะชีวิตและอาชีพทำให้นักเรียนดังกล่าวขาดแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตและมีแนวโน้มประพฤติดีผิด รวมทั้งจะกลายเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนและสังคมตามมา

แม้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะไม่ได้มีบทบาทในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้เกิดทักษะชีวิตและอาชีพโดยตรง แต่ก็เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการวางระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพตามที่สถานศึกษาและประเทศต้องการ ดังนั้นการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้มีทักษะชีวิตและอาชีพ จึงมีความสำคัญและจำเป็นกับนักเรียนที่จะต้องนำไปดำเนินชีวิตทั้งในปัจจุบันและเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับในอนาคต ทั้งยังเป็นการลดปัญหาที่เกิดจากนักเรียนที่จบการศึกษาที่ไม่ได้เรียนต่อและขาดอาชีพ ที่อาจกลายเป็นปัญหาให้แก่ชุมชนและสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้มีทักษะอาชีพตามความถนัดและความสนใจและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ทั้งนี้ ผลการวิจัยจะสามารถใช้เป็นสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาสและพื้นที่ใกล้เคียงที่มีบริบทเช่นเดียวกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของนักเรียนหลังจบการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส
3. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

สมมติฐานการวิจัย

การบริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส โดยมีขอบเขตของเนื้อหาการวิจัยด้านการบริหารสถานศึกษาที่มีลักษณะเป็นโรงเรียนขยายโอกาสตามหน้าที่ของสถานศึกษาตามแนวคิดของณรงค์ อภัยใจ (2560: 106-107) ได้แก่ การบริหารวิชาการ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ และการบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย การประสานงานและการสร้างเครือข่าย และการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ และการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ ทักษะชีวิตและอาชีพตามแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2554: 50)

2. ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 เขต 2 และเขต 3 จำนวน 1,041 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูหัวหน้าฝ่ายงาน 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ฝ่ายบริหารงานบุคคล ฝ่ายบริหารงบประมาณ และฝ่ายบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดนราธิวาส โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 เขต 2 และเขต 3 จำนวน 50 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่

- 3.1.1 การพัฒนาหลักสูตร (Cur)
- 3.1.2 การจัดการเรียนการสอน (Tea)
- 3.1.3 การวัดและประเมินผล (Eva)
- 3.1.4 การพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ (Enc)
- 3.1.5 การจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา (Res)
- 3.1.6 การประสานงานและการสร้างเครือข่าย (Net)

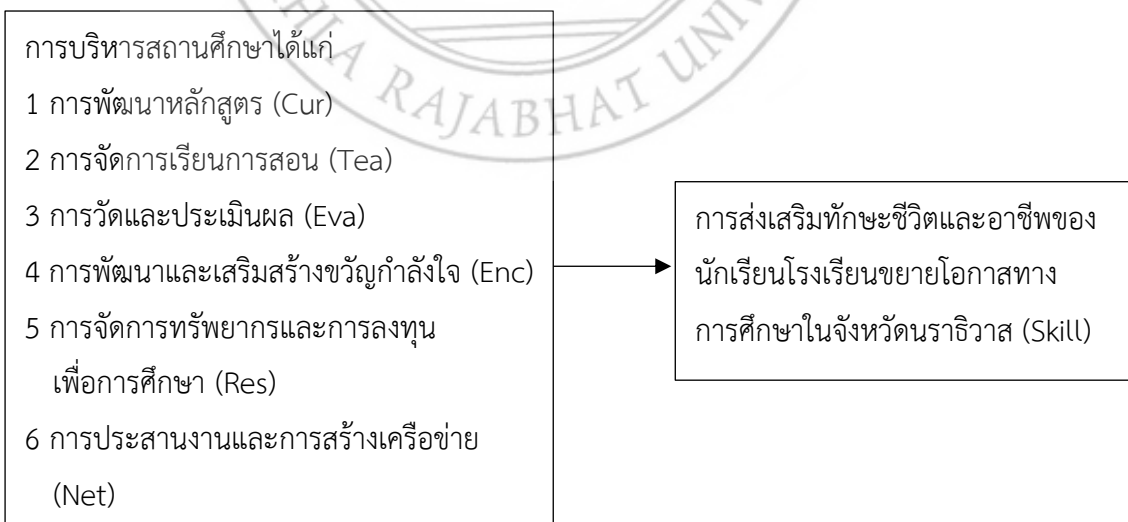
3.2 ตัวแปรเกณฑ์ คือ การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส (Skill)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาที่มีลักษณะเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามหน้าที่ของสถานศึกษาตามแนวคิดของณรงค์ อภัยใจ (2560: 106-107) ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ การจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การประสานงานและการสร้างเครือข่าย และแนวคิดการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพตามแนวคิดของ วิจารย์ พานิช (2554: 50) โดยสามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ตัวแปรพยากรณ์

ตัวแปรเกณฑ์

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การบริหารสถานศึกษา** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการที่ครอบคลุมกิจการการบริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส 6 ด้าน ดังนี้

1.1 **การพัฒนาหลักสูตร** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับสภาพบริบทของพื้นที่ หลักสูตรสามารถส่งเสริมอาชีพสอดคล้องกับอาชีพในท้องถิ่นและความต้องการของชุมชนและสังคม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านอาชีพของท้องถิ่น มีการทบทวนหลักสูตร สาระแกนกลางและสาระเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนที่สอดคล้องกับพื้นที่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น สถานศึกษาร่วมกับสถาบันอื่นในพื้นที่ในการพัฒนาหลักสูตรการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในโรงเรียน ส่งเสริมการทำหลักสูตรทักษะชีวิตและอาชีพที่เน้นให้นักเรียนมีเจตคติ และมีทักษะในการประกอบอาชีพตามความถนัดและมีความหลากหลายเหมาะสมกับนักเรียน

1.2 **การจัดการเรียนการสอน** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้ครูมีการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ได้รับความรู้และฝึกฝนทักษะในสถานที่จริงหรือในสถานประกอบการ การจัดการเรียนการสอนด้านอาชีพร่วมกับสถาบันการศึกษาอื่นหรือผู้ประกอบการในพื้นที่ให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับอาชีพที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนและเพื่อให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน พัฒนาความพร้อมด้านแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาด้านทักษะชีวิตและอาชีพ รวมทั้งการให้ความรู้และสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งจะก่อให้เกิดการรักถิ่นฐานบ้านเกิดและเกิดการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืน

1.3 **การวัดและประเมินผล** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้ครูมีการวัดผลและประเมินผลที่มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับนักเรียน มีการประเมินตามสภาพจริง เน้นการประเมินทักษะปฏิบัติและประเมินผลงานของนักเรียนมากกว่าการประเมินทฤษฎีหรือด้านความรู้ มีการสร้างเกณฑ์การวัดผลประเมินผลร่วมกับสถานประกอบการที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านทักษะอาชีพ มีการวางแผนการนิเทศและประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และให้ความช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ

1.4 **การพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ** หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาสรรหาครูที่มีความรู้เกี่ยวกับการสอนอาชีพหรือครูที่มีทักษะด้านการประกอบอาชีพ มีโควตาพิเศษสำหรับการเลื่อนขั้นเงินเดือนให้แก่ครูที่ปฏิบัติการสอนด้านทักษะชีวิตและอาชีพร่วมกับสถาบันการศึกษาอื่น

หรือสถานประกอบการในการพัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับการสอนทักษะชีวิตและอาชีพ ส่งเสริมให้ผู้ที่มีความรู้ ทักษะด้านอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ปฏิบัติการสอนหรือบรรจุเป็นครูในโรงเรียน

1.5 การจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา มีการจัดสรรงบประมาณด้านการสอนทักษะชีวิตและอาชีพเพิ่มเติมจากงบประมาณปกติทั่วไป มีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสถานที่สำหรับการสอนทักษะชีวิตและอาชีพในโรงเรียน ส่งเสริมให้โรงเรียนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องใช้ทรัพยากรร่วมกันในการสอนทักษะชีวิตและอาชีพ รวมทั้งนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิตและอาชีพ

1.6 การประสานงานและการสร้างเครือข่าย หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา มีการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสอนอาชีพ ทั้งสถาบันการศึกษาที่สอนอาชีพ สถานประกอบการ ภูมิปัญญาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นการช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพอย่างหลากหลาย ประสานงานกับสถานประกอบการในพื้นที่เพื่อให้นักเรียนได้เข้าไปฝึกงานในสถานที่จริงโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้การประกอบอาชีพรวมทั้งการให้นักเรียนได้ช่วยเหลือผู้ปกครองในการประกอบอาชีพ และมีการสร้างเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนการสอนอาชีพในทุกระดับทั้งในระดับโรงเรียน ระดับชุมชนและนอกชุมชน ให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการส่งเสริมอาชีพของนักเรียน

2. ทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง นักเรียนเรียนรู้ที่จะปรับตัวได้อย่างดีในสภาวะการเปลี่ยนแปลง หรือมีภัยคุกคามได้อย่างชาญฉลาด มีความสามารถในการคิดสร้างอาชีพเพื่อตอบสนองการดำรงชีวิตเฉพาะบริบทของชุมชน หรือสังคมและสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน สามารถเผยแพร่ วิธีการใช้ชีวิตและพัฒนาทักษะอาชีพต่าง ๆ ประกอบไปด้วยทักษะดังนี้

2.1 ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว หมายถึง นักเรียนสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ การปรับตัวต่อการ เปลี่ยนแปลงได้ในทุกสถานการณ์ ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการมอบหมายให้เข้าร่วมกิจกรรมด้านอาชีพ มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นที่ทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข มีการแบ่งงาน กันทำอย่างเท่าเทียม และเสมอภาค ยอมรับคำติชม ความคิดเห็นด้านบวก และด้านลบได้ โดยปราศจากความลำเอียงหรืออคติ ใช้ความรู้ในการนำเสนอแนวคิด หรือสร้างผลงานใหม่ได้อย่างสร้างสรรค์ เรียนรู้และมีทัศนคติเชิงบวก ขณะทำงานร่วมกับผู้อื่น มองเห็นโอกาสเรียนรู้ในด้านการทำงานและทักษะอาชีพ เพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญของตนเอง มีการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อเพิ่มโอกาสให้แก่ตนเองในอนาคต

2.2 ความคิดริเริ่มและการขึ้นนำตนเอง หมายถึง นักเรียนมีเป้าหมายในประกอบอาชีพ และแสดงออกถึงภาวะผู้นำ มีการวางแผนในการทำงาน หรือการมีอาชีพหลังจบการศึกษา มีการติดตามงาน สามารถจัดลำดับความสำคัญของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาตนเอง

ทั้งทักษะอาชีพและความรู้อย่างสม่ำเสมอ สามารถนำประสบการณ์ในอดีตมาเพื่อ พัฒนาตนเองสู่ความก้าวหน้าด้านอาชีพในอนาคตได้

2.3 ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม หมายถึง นักเรียนเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากเดิม สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับ สถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีท่าทีที่เป็นมิตรต่อผู้อื่น เคารพและยอมรับหลักปฏิบัติของผู้อื่นที่แตกต่าง รับฟังและให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของผู้อื่นเมื่อต้องทำงานร่วมกัน

2.4 การเพิ่มผลผลิตและความสำนึกรับผิดชอบ หมายถึง นักเรียนมีการกำหนดเป้าหมายในการทำงานเพื่อให้เกิดผลงานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ วางแผนและลงมือปฏิบัติตามแผนเพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ทำงานได้อย่างหลากหลาย อธิบายและนำเสนอผลงานของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยอมรับในผลงานของตนเองและผู้อื่นที่เกิดขึ้น เคารพและชื่นชมในผลงานและข้อแตกต่างของผู้อื่น ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่อผลงานตนเองด้วยความเต็มใจ

2.5 ความเป็นผู้นำและควมรับผิดชอบ หมายถึง นักเรียนมีความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ทั้งในบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตาม หาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการทำงาน สามารถเสนอวิธีการที่จะนำกลุ่มหรือทีมไปสู่ความสำเร็จได้ ประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม เสียสละประโยชน์ของตนเองเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม

3. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

4. ครู หมายถึง ครูหัวหน้าฝ่ายงาน 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ฝ่ายบริหารงานบุคคล ฝ่ายบริหารงานงบประมาณ และฝ่ายบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส โดยแบ่งฝ่ายงานตามกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550

5. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาในระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดนราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 เขต 2 และเขต 3

ข้อตกลงเบื้องต้น

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นการศึกษาการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาและการมีทักษะชีวิต และอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส โดยมีวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ซึ่งมีข้อตกลงเบื้องต้น (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2553: 153) ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกันได้มาโดยการสุ่ม
2. ประชากรมีการแจกแจงแบบปกติ
3. การกระจายของตัวแปรตามทุกค่าของตัวแปรอิสระมีความแปรปรวนเท่ากัน (Homoscedasticity)
4. ตัวแปรอิสระต้องเป็นข้อมูลที่ไม่มีความสัมพันธ์ภายในตัวเอง
5. กรณีตัวแปรอิสระหลายตัวไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบระดับและความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาและการมีอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งจะมีประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดนโยบายระดับเขตพื้นที่การศึกษาในการบริหารจัดการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส เพื่อให้ให้นักเรียนมีอาชีพ มีรายได้ระหว่างเรียน สามารถสร้างอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ผลจากการวิจัยจะเป็นสารสนเทศที่สำคัญและมีความจำเป็นในการพัฒนาการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร งานกิจกรรมและกิจกรรมนักเรียนเพื่อ การมีอาชีพและการสร้างรายได้ของนักเรียน
3. สถานศึกษาสามารถนำผลวิจัยไปกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการ เพื่อกำหนดโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดการบริหาร
  - 1.1 ความหมายของการบริหาร
  - 1.2 ความสำคัญของการบริหาร
  - 1.3 กระบวนการบริหาร
2. การบริหารสถานศึกษา
  - 2.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา
  - 2.2 ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา
  - 2.3 ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา
  - 2.4 กระบวนการบริหารสถานศึกษา
3. ทักษะชีวิตและอาชีพ
  - 3.1 ความหมายของทักษะชีวิตและอาชีพ
  - 3.2 ความสำคัญของทักษะชีวิตและอาชีพ
  - 3.3 องค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพ
  - 3.4 การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ
4. การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในสถานศึกษา
5. ความเป็นมาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการบริหาร

การดำเนินกิจกรรมขององค์กรใดๆ ต้องมีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ และจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายๆ ฝ่าย ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ ที่ใช้ในการบริหาร การบริหารนั้นมีนักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของการบริหาร ความสำคัญของการบริหาร และกระบวนการบริหาร ไว้ดังนี้

1. ความหมายของการบริหาร

อำนาจ ทองโปร่ง (2555: 69) ได้ให้ความหมายการบริหารว่า เป็นการกระทำกิจกรรมในงานต่างๆ ร่วมกัน โดยบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป มีการประสานสัมพันธ์กัน มีระบบกฎเกณฑ์ มีทรัพยากรและเทคนิคอย่างเหมาะสมเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งทุกคนในหน่วยงานรับรู้และเห็นด้วยตรงกัน เช่นเดียวกับ สุวดี อุปปินใจ (2553: 15) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า หมายถึง กระบวนการที่ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างเป็นระบบ โดยมีกิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการตามภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่าง และยังสอดคล้องกับสมุทพร ชำนาญ (2556: 28-29) ที่ได้กล่าวถึงความหมายของ “การบริหาร” ว่าเกี่ยวกับการจัดสรร การแบ่งงานหรือภารกิจขององค์กรให้แก่บุคคลในองค์กรได้ร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ประสบผลสำเร็จตามที่องค์กรกำหนดไว้ การบริหารจึงเป็นกระบวนการทางสังคม ที่สามารถพิจารณาได้ 3 ทาง คือ

- 1) ทางโครงสร้าง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นของสายการบังคับบัญชา
- 2) ทางหน้าที่ เป็นขั้นตอนของหน่วยงานที่ระบุบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย
- 3) ทางปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่บุคคลต้องการร่วมทำปฏิกริยาซึ่งกันและกัน สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของการบริหาร ได้ดังนี้

- 3.1) การบริหารต้องมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย
- 3.2) อาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบสำคัญ
- 3.3) ใช้ทรัพยากรบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
- 3.4) มีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการทางสังคม
- 3.5) เป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างกลุ่มบุคคล 2 คน ขึ้นไป
- 3.6) มีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
- 3.7) การบริหารไม่มีตัวตน แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

นอกจากนี้ ชาญชัย อาจินสมาจาร (2556: 1) ยังได้ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งโดยพื้นฐานแล้วมักเกี่ยวข้องกับการทำให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดโดยองค์การ สถาบัน ไม่มีองค์กรไหนสามารถทำให้บรรลุเป้าหมายได้ นอกเสียจากว่าสมาชิกทั้งหมดของกลุ่มบูรณาการเข้าด้วยกันแล้วทำเป้าหมายให้เป็นจริง การบริหารถูกมองเป็นกลไกที่บริหารองค์การเป็นที่ทราบกันในทางเทคนิคว่า การบริหารเป็นส่วนหลักที่เกี่ยวข้องกับการทำสิ่งต่างๆ ให้บรรลุความสำเร็จและธีระ รุญเจริญ (2554: 3) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า หมายถึง การทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลายในการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่บุคคลร่วมกันทำในเรื่องการจัดระเบียบทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์การ และการประสานกิจกรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกันให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยการอาศัยความร่วมมือจากบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ด้านนักวิชาการต่างประเทศ ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ ได้แก่ Fesler and Kettl (1991: 7) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า หมายถึง การจัดการที่ทำให้เกิดความสำเร็จและเห็นว่าการบริหารเป็นกระบวนการระดมความรู้ ความสามารถ ที่ทำให้บุคลากรดำเนินการให้ไปสู่เป้าหมายได้ผลสำเร็จสูงสุด ความหมายในลักษณะเดียวกันนี้ Hersey, Blanchard and Johnson (2001: 45) ให้ความหมายว่า “การบริหาร” หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกับบุคคลและกลุ่มบุคคล ซึ่งพร้อมด้วยปัจจัยทางการบริหาร ได้แก่ เครื่องมือต่างๆ งบประมาณและเทคโนโลยี เพื่อที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย และ Hoy and Miskel (2001: 437) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่าหมายถึง กระบวนการที่มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ด้วยองค์ประกอบหลายประการ เช่น การตัดสินใจองค์กรแรงจูง ภาวะผู้นำ โดยการบริหารต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาและสภาพการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย

จากความหมายของการบริหารที่กล่าวข้างต้น สามารถสรุปความหมายของการบริหารได้ว่า การบริหาร หมายถึง การทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีคนร่วมงานตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ด้วยการตั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหน่วยงาน โดยอาศัยความร่วมมือ การเห็นความสำคัญของงานตลอดจนการประสานงานระหว่างกันหรือเรียกได้ว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันจากทุกคนทุกฝ่าย ด้วยการบริหารอย่างมีแบบแผนและระเบียบวิธีในการปฏิบัติงาน การนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด โดยอาศัยกระบวนการและทรัพยากรที่มีอยู่ คือ คน เงิน วัสดุ และอุปกรณ์อย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

2. ความสำคัญของการบริหาร

นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารไว้หลายท่าน ดังนี้

นุรโอนี เจ๊ะกา (2557: 13) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จและเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่าการบริหารมีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่งในการช่วยก่อให้เกิดการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน การตัดสินใจเป็นการจุดประกายให้มีการเริ่มต้นในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งมีการดำเนินการตามลำดับ เพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการที่มีประสิทธิภาพและบังเกิดประสิทธิผลในงานนั้น เนื่องด้วยผู้ปฏิบัติงานได้มองเห็นคุณค่าของการบริหารเป็นความหมายที่มีลักษณะเดียวกันกับพระมหาสุเทพ สุภาจาโร (2559: 11) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารไว้ว่า การบริหารนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการดำเนินงานที่มีระบบดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องมีวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุน มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้นเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและมีกระบวนการประเมิณผล ดังนั้นการบริหารจึงมุ่งไปสู่เป้าหมายร่วมกันขององค์กร นอกจากนี้ ญัฐนันท์ สุขสวัสดิ์ (2556: 27) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารไว้ว่า การบริหารมีส่วนช่วยในเรื่องต่าง ๆ เช่น การจัดการเกี่ยวกับทรัพยากร จัดแบ่งงานกันทำ ปรับปรุงขยายองค์การ กิจกรรมทุกอย่างให้เป็นไปได้ด้วยดี ย่อมต้องมีการบริหารกิจกรรมนั้น จึงจะช่วยให้งานมีประสิทธิภาพ

วิลาวรรณ รพีพิศาล (2554: 9) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารไว้ว่า การบริหารมีความสำคัญในแง่ของการบริหารจัดการในรูปของทุนมนุษย์ คือ

1) ช่วยสร้างความเจริญเติบโตมั่นคงให้แก่องค์กรในฐานะที่งานด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์จะทำให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความพร้อมเข้ามาเชื่อมโยงภารกิจต่าง ๆ ของแต่ละหน่วยงานในองค์กร

2) ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เมื่อบุคลากรได้ปฏิบัติงานที่ตนเองมีความรู้ความสามารถ และยิ่งจะส่งผลทำให้เกิดการทุ่มเท เสียสละ จงรักภักดีต่อองค์กรมากขึ้นช่วยกระตุ้นให้บุคลากรตื่นตัวที่จะเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานของตนเอง โดยอาศัยความรู้ ความสามารถแบบหลากหลาย

3) ช่วยสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมและประเทศชาติ โดยเฉพาะการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดีเยี่ยมจะช่วยเสริมให้บุคลากรมีคุณภาพ มีงานทำ สร้างผลผลิตให้แก่องค์กร และเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศชาติได้อีกทางหนึ่ง

Sergiovani (1989: 19) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการของการทำงานโดยผู้อื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และ Barnard (1983: 168) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารไว้ว่า การบริหารต้องใช้การตัดสินใจในกระบวนการทำงาน โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารทั่วทั้งองค์การ

สรุปได้ว่า การบริหารมีความสำคัญเพราะว่าการบริหารเป็นกระบวนการและขั้นตอนในการปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นจะต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการ ช่วยสร้างความเติบโตมั่นคงให้แก่องค์กร ช่วยให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่วยให้บุคลากรตื่นตัวที่จะเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานของตนเอง โดยอาศัยความรู้ความสามารถหลากหลาย เมื่อการทำงานเสร็จแล้วผลงานปรากฏออกมาตรงวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. กระบวนการบริหาร

การบริหารงานของผู้บริหารย่อมมีรากฐานของการบริหาร คือ อำนาจหน้าที่ ซึ่งหมายถึงสิทธิในการปฏิบัติหน้าที่ที่กำหนดไว้กับตำแหน่งเพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งใช้สำหรับการตัดสินใจและปฏิบัติหน้าที่การงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงลงได้ ส่วนความรับผิดชอบเป็นความผูกพันที่ผู้บริหารยึดไว้ในการที่จะปฏิบัติงาน ตามอำนาจหน้าที่ให้เป็นผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ มีนักวิชาการได้กล่าวถึง กระบวนการบริหาร ไว้ดังนี้

ธนิต ทองอาจ (2553: 11) กล่าวถึง กระบวนการบริหารซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การวางแผน เกี่ยวข้องกับภารกิจ วัตถุประสงค์และการปฏิบัติและพยายามทำให้บรรลุผลสำเร็จซึ่งต้องมีการตัดสินใจเลือกแผนการในอนาคต
- 2) การจัดองค์การ เป็นการกำหนดโครงสร้างบทบาทของบุคคลเพื่อทำงานในองค์กร
- 3) จัดบุคคลเข้าทำงาน เกี่ยวข้องกับการบรรจุและธำรงรักษาบุคคลและตำแหน่งหน้าที่ภายในโครงสร้างองค์การ โดยกำหนดความต้องการของแรงงาน การสรรหา การคัดเลือกบรรจุเลื่อนตำแหน่ง การประเมิน การวางแผนอาชีพ การกำหนดค่าตอบแทน
- 4) การชักนำ หมายถึง การมีอิทธิพลต่อบุคคลเพื่อให้เขาทำประโยชน์ต่อองค์การ และเป้าหมายของกลุ่มเป็นสิ่งที่ต้องทำเป็นหลักในการบริหารความคิดระหว่างบุคคล ซึ่งต้องอาศัยผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ
- 5) การควบคุม คือ การวัดและการแก้ไขการทำงานส่วนบุคคลและองค์การ เพื่อให้มั่นใจว่าเป็นไปตามแผน การควบคุมนี้เกี่ยวข้องกับการวัดผลการกระทำเปรียบเทียบกับเป้าหมายและแผน ซึ่งจะแสดงถึงการเบี่ยงเบนจากมาตรฐานที่ปรากฏอยู่และช่วยปรับปรุงแก้ไข

เรียม สุขกล้า (2553: 28) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การโดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม เช่นเดียวกับประภาพรรณ รักเลี้ยง (2556: 14-15) ได้กล่าวไว้ว่า ในการดำเนินงานขององค์การ ทั้งในระดับการบริหารบุคคลหรือทีมงาน ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจการบริหารหรือกระบวนการบริหารโดยกระบวนการบริหารประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การนำ

การเกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารของบุคคลต่างๆ นั้น จะมากน้อยแตกต่างกันออกไป อาทิ ผู้บริหารระดับสูงมีความเกี่ยวข้องอย่างมากกับการวางแผนงานขององค์กร และการนำหัวหน้างาน เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลกระบวนการผลิต การวางแผน ทำหน้าที่ทางการบริหาร คือ เป็นการตัดสินใจอย่างเป็นระบบในการกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมที่บุคคล กลุ่ม หน่วยปฏิบัติงาน หรือภาพรวมขององค์กรที่ต้องการให้เป็นในอนาคต การวางแผนเป็นการระบุเป้าหมายที่เป็นไปได้ และการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์หรือแนวทางการปฏิบัติที่จำเป็นและเหมาะสมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ กิจกรรมการวางแผนประกอบด้วย การวิเคราะห์สถานการณ์ การคาดการณ์อนาคต การกำหนดวัตถุประสงค์ การตัดสินใจเลือกประเภทของกิจกรรมที่องค์กรต้องการแข่งขัน เลือกความร่วมมือและยุทธศาสตร์ทางธุรกิจและกำหนดทรัพยากรที่จำเป็นที่ทำให้สามารถดำเนินงานได้ บรรลุเป้าหมายขององค์กรการจัดองค์

ตั้งนั้น การทำหน้าที่ทางการบริหาร คือ ทำการรวบรวม และประสานบุคคล การเงิน การงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สารสนเทศ และทรัพยากรอื่นๆ ที่จำเป็นในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ กิจกรรมการจัดองค์การประกอบด้วย การตั้งดูบุคคลให้อยู่กับองค์การ การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การจัดกลุ่มงานในแต่ละหน่วยการควบคุมและจัดสรรทรัพยากรสารสนเทศและสร้างเงื่อนไขที่ทำให้บุคคลและทรัพยากรต่าง ๆ สามารถผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อทำงานให้เกิดผลสำเร็จสูงสุด การทำหน้าที่ทางการบริหาร คือ เป็นความพยายามของผู้บริหารที่จะกระตุ้นการปฏิบัติงานของบุคคลให้สูงขึ้น เป็นการกระตุ้นบุคคลให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นการสั่งการ การจูงใจ และการสื่อสารกับบุคคลต่างๆ ในองค์การ การติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การช่วยชี้แนะและลดบันดาลใจบุคคลให้ทำงานจนบรรลุเป้าหมายของกลุ่มและองค์การ โดยเฉพาะในองค์การขนาดใหญ่ การควบคุม ทำหน้าที่ทางการบริหาร คือ ทำการติดตามความก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงสิ่งๆ ที่จำเป็นการวางแผนและการจัดองค์การที่แสดงถึงศักยภาพของผู้บริหารในการวางแผนเพื่อจัดกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

การบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ การจะขับเคลื่อนองค์กรไปได้นั้นจำเป็นต้องมีผู้บริหารที่รับผิดชอบองค์กรให้สมาชิกได้ปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ไปได้

1. ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ (2559: 13) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ เป็นคนดีของสังคมภายใต้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ จันทรา อิมโนบุญ (2559: 21) ได้ให้ความหมายการบริหารการศึกษาไว้ว่า หมายถึง การดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในทุกด้านที่เกิดจากบุคลากรหลาย ๆ คนในองค์กรร่วมมือกันบริหารจัดการ โดยใช้กระบวนการทางการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยวิธีการจัดการองค์การที่เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาหรือหน่วยงานแต่ละแห่ง เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ และความเป็นคนดี ขณะที่ อภิชาติ ใจเชื้อ (2557: 17) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการที่ทำหน้าที่ในการเป็นผู้นำองค์การ ดูแล ควบคุม และดำเนินการให้นโยบายหรือแผนที่วางไว้บรรลุวัตถุประสงค์และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรใหญ่ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่นเดียวกับ อำนวย พลรักษา (2556: 17) ที่ได้กล่าวว่าการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารงานโดยมีการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างมีระบบ ระเบียบ ตามกระบวนการการทำงาน เพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษา ทั้งในด้านบุคลากร ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ความหมายที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการบริหารสถานศึกษานั้น จิราภา เพียรเจริญ (2556: 15) ยังได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาว่า หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและงานส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของสถานศึกษา แบ่งงาน กำหนดผู้รับผิดชอบติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบ จะทำให้การบริหารสถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา

จันทร์เพ็ญ ณะฤกษ์ (2555: 37) กล่าวถึง การบริหารสถานศึกษาว่า คือ การดำเนินงานต่าง ๆ ของคณะบุคคลหลายฝ่ายที่ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษามาร่วมกันดำเนินการวางแผนและร่วมกันจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เยาวชนให้เกิดการพัฒนาในทุกด้านและเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับความหมายของ สุภัค ยมพุก (2558: 14) ซึ่งได้เสนอความหมายของการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาที่จะทำให้อุบัติการณ์เกิดการรับรู้กระบวนการในการบริหารสถานศึกษา สร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานทำให้เกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือ

เป้าหมายของสถานศึกษา ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปในด้านของขอบข่ายการบริหารงานนั้น

มูนา จารง (2560: 30) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง แนวทางปฏิรูป การศึกษา มุ่งหวังยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐานและจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ โดยได้บัญญัติการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหาร บุคคลและงานบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษาโดยตรง เพื่อความยืดหยุ่นและความรวดเร็วในการบริหารจัดการให้องค์การ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับ ไกรสร เจียมทอง (2561: 31) ที่กล่าวว่า การบริหารงานในสถานศึกษา คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงาน บุคคล และการบริหารงานทั่วไป เป็นกลยุทธ์เพื่อการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการศึกษาให้มี คุณภาพ โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีมาตรฐานตามหลักสูตรกำหนด โดยบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาให้มีทักษะในการจัดการการศึกษา จัดสรรงบประมาณให้มีความเหมาะสมเกิดประโยชน์ ประสานชุมชน และองค์กรที่มีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และพระมหาสุเทพ สุภญาโร (2559: 6) ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ที่จะทำให้งานต่าง ๆ ลุล่วงหรือสำเร็จ โดยใช้ทรัพยากรให้เกิด ประโยชน์สูงสุดด้วยวิธีการดำเนินการตามกระบวนการบริหาร ซึ่งผู้บริหารต้องอาศัยทั้งอำนาจหน้าที่ ภาวะผู้นำ ทักษะ และความรู้ทางการบริหารมาดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลตามที่องค์กรได้ตั้งเป้าหมายไว้

จุฑามาส นาคปฐม (2559: 18) กล่าวว่า การบริหารได้ครอบคลุมในเรื่องดังต่อไปนี้ คือ เป้าหมาย บุคลากร และทรัพยากรต่าง ๆ การบริหารจัดการเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งในทางสังคมศาสตร์ที่ นำเอาหลักการและทฤษฎีต่าง ๆ ทางมนุษยวิทยา สังคมวิทยา จิตวิทยา และพฤติกรรมศาสตร์มาใช้ ไม่ใช่ศาสตร์อย่างเดียว แต่ยังต้องใช้ศิลป์เข้าควบคู่ไปด้วย คือ ต้องสามารถประยุกต์ความรู้ต่าง ๆ ทางการบริหารให้เข้ากับสถานการณ์ที่เป็นจริง และการบริหารนั้นจะครอบคลุมถึงหน้าที่การบริหาร อันประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การมอบหมายงาน การรายงานและการบริหารงบประมาณ นอกจากนี้องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารจะประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ที่แน่นอน ทรัพยากรในการบริหาร การประสานระหว่างกัน และประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการทำงาน

ด้านนักวิชาการต่างประเทศ Hoy and Mikel (2001: 437 - 438) ได้ให้ความหมาย การบริหารไว้ว่า การบริหาร หมายถึง เป็นกระบวนการที่มุ่งสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ อาทิ การตัดสินใจ การสร้างแรงจูงใจ ภาวะผู้นำโดยการบริหารต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา และสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตด้วย ในขณะที่ Campbell (1977: 437) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง

การจัดแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ Good (1988: 14) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการควบคุมการจัดการภายในสถานศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอน และ Campbell, Corbally and Nystrand (1983: 3-4) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาว่า เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ด้วยองค์ประกอบหลายประการ อาทิ การตัดสินใจ แรงจูงใจ ภาวะผู้นำ โดยการบริหารสถานศึกษาต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาและสภาพการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย

จากแนวคิดการบริหารสถานศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่นำหลักการและกระบวนการมาปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบในสถานศึกษาที่ดำเนินงานทั้ง 4 ฝ่าย คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เพื่อพัฒนางานให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทและมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่องค์การได้กำหนดไว้

2. ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาเป็นงานที่มีความสำคัญ เป็นสิ่งที่ส่งผลให้องค์การมุ่งไปสู่ความสำเร็จของการทำกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมาย ฉะนั้นจึงมีนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

จันทรา อิมในบุญ (2559: 27) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาว่า การบริหารการศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โลกก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ความรู้จึงเป็นเครื่องมือจำเป็นที่ขาดไม่ได้ การบริหารการศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการปรับเปลี่ยนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย ความรู้ที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับสถานการณ์จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ การพัฒนาการบริหารการศึกษาอย่างต่อเนื่องจึงเปรียบเสมือนขุมพลังสำหรับการอยู่รอดและการพัฒนาทั้งสำหรับบุคคล สังคม และประเทศชาติโดยรวม เช่นเดียวกับกนกลักษณ์ จุลเดช (2558: 23) ที่ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการการศึกษา การบริหารการศึกษาต้องมุ่งไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ร่วมกันของสังคม การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาให้สูงขึ้น คือ คน เงิน เทคโนโลยีสารสนเทศและการบริหาร การศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ต้องมีผู้บริหารที่มีความสามารถในการบริหาร มีภาวะผู้นำและมีวิสัยทัศน์ และสอดคล้องกับพัชรี มนัสสนิท (2559: 18) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษา ทำให้สถานศึกษา

ดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ

กัญจน์รัตน์ สินธุ์รัตน์ (2559: 36) กล่าวถึง การบริหารสถานศึกษาว่าหมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาครู นักเรียน บุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถเจตคติ พฤติกรรม บุคลิกภาพ ค่านิยมและคุณธรรมอย่างเหมาะสม โดยจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ของผู้บริหารในการวินิจฉัยสั่งการ ควบคุมการจัดการและอำนวยความสะดวกเพื่อให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับกับสุขตา แดงสุวรรณ (2558: 12) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงาม มีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดีของสังคมโดยการจัดแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษา การใช้ทรัพยากร และกระบวนการบริหารที่สอดคล้องและเหมาะสมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง ซึ่งปรัชญา เวสารัชช์ (2554: 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ การบริหารสถานศึกษาเป็นการจัดการที่มีระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีหน่วยงาน และบุคคลที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบขั้นตอน กติกาและวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุน และมีกระบวนการประเมินผลการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ นอกจากนี้ Knezevich (1984: 6) ได้เสนอว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญ โดยหมายรวมถึงการบริหารสถานศึกษาในแต่ละบทบาท โดยได้ระบุความสามารถที่จำเป็นไว้ด้วย ดังนี้

1) บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทางทางการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจะต้องช่วยให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการชี้แจง ทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

2) บทบาทเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ บทบาทนี้จำเป็นจะต้องมีความสามารถในการจูงใจ กระตุ้นและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในองค์กร มีทักษะกระบวนการกลุ่ม

3) บทบาทการเป็นนักวางแผน จะต้องมีความสามารถในการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต เตรียมบุคลากรให้พร้อมในการรับมือกับสิ่งใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น มีความรู้ความเข้าใจในการวางแผน

4) บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ บทบาทนี้จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีต่าง ๆ ของการตัดสินใจ มีความสามารถในการตัดสินใจ

5) บทบาทเป็นผู้จัดองค์การ ผู้บริหารจำเป็นต้องออกแบบ ขยายงาน และกำหนดโครงสร้างขององค์การขึ้นใหม่ ผู้บริหารจำเป็นจะต้องเข้าใจพฤติกรรมองค์การ

6) บทบาทการเป็นผู้เปลี่ยนแปลง ผู้นำจะต้องนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่สถาบันเพื่อเพิ่มคุณภาพของสถาบัน

7) บทบาทการเป็นผู้ประสานงาน ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ เข้าใจเครือข่ายของการสื่อสาร วิธีนิเทศ เข้าใจระบบการรายงานที่ดี จึงจะสามารถประสานกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8) บทบาทการเป็นผู้สื่อสาร ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารทั้งการพูดและการเขียน รู้จักใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อการสื่อสาร

9) บทบาทการเป็นผู้แก้ความขัดแย้ง ผู้บริหารจะต้องเข้าใจสาเหตุของความขัดแย้ง จะต้องมีความสามารถต่อรอง ไกล่เกลี่ย จัดการกับความขัดแย้งและแก้ปัญหาความขัดแย้ง

10) บทบาทการเป็นผู้แก้ปัญหา ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการวินิจฉัยปัญหาและแก้ปัญหา

11) บทบาทการเป็นผู้จัดระบบ ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ระบบและกระบวนการที่เกี่ยวข้อง จะต้องเข้าใจในการนำทฤษฎีทางการบริหารไปใช้ประโยชน์

12) บทบาทการเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในระบบการเรียนรู้ การเจริญและพัฒนาการของมนุษย์ เข้าใจทฤษฎีการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร

13) บทบาทการเป็นผู้บริหารบุคคล ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในเทคนิคของการเป็นผู้นำ การเจรจาต่อรอง การประเมินผลงานและการปฏิบัติงานของบุคคล

14) บทบาทการเป็นผู้บริหารทรัพยากร ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการเงินและงบประมาณ สามารถบริหารวัสดุ ครุภัณฑ์ การก่อสร้าง การบำรุงรักษา

15) บทบาทการเป็นผู้ประเมิน ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการประเมินความต้องการ การประเมินระบบ วิธีการทางสถิติและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

16) บทบาทการเป็นนักประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารจะต้องมีทักษะในการสื่อความหมาย รู้จักวิธีสร้างภาพพจน์ที่ดี รู้จักและเข้าใจการเผยแพร่ข่าวสารด้วยสื่อและวิธีการต่าง ๆ

17) บทบาทการเป็นประธานในที่ประชุม ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ความสามารถในบทบาทต่าง ๆ ที่กล่าวมาเพื่อแสดงบทบาทนี้

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการศึกษาที่มุ่งไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ร่วมกันของสังคมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงาม มีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดีของสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีเป็นผู้ทำหน้าที่ในบทบาทต่าง ๆ ที่ทำให้สถานศึกษาดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาเป็นการบริหารที่เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการด้านการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพราะขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษานั้นจะต้องกระทำอย่างเป็นระบบและได้มาตรฐาน

ดารินทร์ สงมะเริง (2559: 38-41) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา ไว้ 4 งาน ดังนี้

1) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง ภารกิจงานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรโรงเรียนให้สนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมในการวางแผน ให้คำปรึกษา ให้การส่งเสริมสนับสนุนและเสนอแนวทางให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน มีเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนการสอน มีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และมีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ขอบข่ายการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย

- 1.1) การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน
- 1.2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.3) การนิเทศการศึกษา
- 1.4) การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
- 1.5) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 1.6) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 1.7) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 1.8) การแนะแนวการศึกษา
- 1.9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน
- 1.10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
- 1.11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับโรงเรียนอื่น
- 1.12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน

และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์การบริหารวิชาการ ดังนี้

- 1) เพื่อให้โรงเรียนบริหารงานด้านวิชาการได้อย่างอิสระ คล่องตัว รวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน โรงเรียน ชุมชนและท้องถิ่น

2) เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้มาตรฐานและคุณภาพ สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและการประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาตนเองและการประเมินจากหน่วยงานภายนอก

3) เพื่อให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

4) เพื่อให้โรงเรียนได้ประสานความร่วมมือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง

2) การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง ภารกิจงานเกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์การจัดและพัฒนาศึกษา มีการวางแผนของโรงเรียน มีการวางแผนกลยุทธ์ จัดทำข้อมูลทรัพยากร จัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์และจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา มีการกำกับ ตรวจสอบติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้งบประมาณของโรงเรียน ขอบข่ายการบริหารงบประมาณ แบ่งออกเป็น

2.1) การจัดทำและเสนอของงบประมาณ ได้แก่

2.1.1) การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา

2.1.2) การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนการพัฒนาศึกษา

2.1.3) การวิเคราะห์ความเหมาะสมในการเสนอของงบประมาณ

2.2) การจัดสรรงบประมาณ ได้แก่

2.2.1) การจัดสรรงบประมาณในโรงเรียน

2.2.2) การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ

2.2.3) การโอนเงินงบประมาณ

2.3) การตรวจสอบ การติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน ได้แก่

3.1) การตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายเงินและรายงานผลการดำเนินงาน

3.2) การประเมินผลการใช้จ่ายเงินและรายงานผลการดำเนินงาน

3.3) การระดมทรัพยากรและรายงานผลการดำเนินงาน

3.4) การจัดการทรัพยากร

3.5) การระดมทรัพยากร

3.6) การจัดหารายได้และผลประโยชน์

3.7) การลงทุนเพื่อการศึกษา

3.8) กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา

3.9) การบริหารการเงิน

3.10) การเบิกจ่ายจากคลัง

- 3.11) การรับเงิน
- 3.12) การเก็บรักษาเงิน
- 3.13) การจ่ายเงิน
- 3.14) การนำส่งเงิน
- 3.15) การกันเงินไว้เบิกเหลื่อมปี
- 3.16) การบริหารบัญชี

3) การบริหารงานบุคคล หมายถึง ภารกิจงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์ วางแผนและเสนอแนะการแต่งตั้งบุคลากรในโรงเรียนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพ มีเกณฑ์การประเมินผลงาน แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบ จัดทำทะเบียนประวัติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการส่งเสริมพัฒนา สนับสนุน และสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งขอบข่ายงานบริหารงานบุคคล มีดังนี้

- 3.1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
- 3.2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
- 3.3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
- 3.4) วินัยและการรักษาวินัย
- 3.5) การออกจากราชการ

โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์การบริหารงานบุคคล ดังนี้

- 1) เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารบุคคลถูกต้องรวดเร็วและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล
- 2) เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีจิตใต้สำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
- 3) เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) การบริหารงานทั่วไป หมายถึง ภารกิจงานที่เกี่ยวกับการวางแผนและออกแบบระบบงานธุรการ จัดระบบฐานข้อมูล และระบบข้อมูลสารของโรงเรียน มีการประสานงานร่วมกับชุมชนและท้องถิ่น เพื่อให้บริการและประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสนเทศแก่สาธารณชน รวมถึงการจัดระบบส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการบริหารงานทั้ง 4 ด้านในโรงเรียน ซึ่งขอบข่ายการบริหารทั่วไป มีดังนี้

- 1) การดำเนินงานธุรการ
- 2) งานเลขานุการคณะกรรมการโรงเรียนชั้นพื้นฐาน

- 3) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4) การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 5) การจัดการระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- 6) งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 7) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและการบริหารทั่วไป
- 8) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 9) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- 10) การรับนักเรียน
- 11) การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตาม

อัยยาศัย

- 12) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
  - 13) การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
  - 14) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
  - 15) การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
  - 16) งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น
  - 17) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
  - 18) งานบริการสาธารณะ
  - 19) งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น
- โดยมีวัตถุประสงค์การบริหารทั่วไป

1) เพื่อให้บริการ สนับสนุน ส่งเสริมประสานงานและอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานของโรงเรียนเป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2) เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของโรงเรียนต่อสาธารณชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี เสื่อมใส ศรัทธาและให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการกำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษา โดยกำหนดขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา, 2550: 29-33) ไว้ดังนี้

- 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ มีภาระหน้าที่ 17 อย่างด้วยกันคือ
  - 1.1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
  - 1.2) การวางแผนงานด้านวิชาการ
  - 1.3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
  - 1.4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
  - 1.5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
  - 1.6) การวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
  - 1.7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
  - 1.8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
  - 1.9) การนิเทศการศึกษา
  - 1.10) การแนะแนว
  - 1.11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
  - 1.12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
  - 1.13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
  - 1.14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
  - 1.15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
  - 1.16) การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
  - 1.17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีภาระหน้าที่ 22 อย่างด้วยกัน คือ
  - 2.1) การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี
  - 2.2) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง
  - 2.3) การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
  - 2.4) การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
  - 2.5) การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ
  - 2.6) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ
  - 2.7) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้จ่ายผลผลิตจากงบประมาณ
  - 2.8) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

2.9) การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา
 2.10) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
 2.11) การวางแผนพัสดุ
 2.12) การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือ
 สิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการ คณะกรรมการ
 การศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี

- 2.13) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ
 2.14) การจัดหาพัสดุ
 2.15) การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ
 2.16) การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน
 2.17) การเบิกเงินจากคลัง
 2.18) การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน
 2.19) การนำเงินส่งคลัง
 2.20) การจัดทำบัญชีการเงิน
 2.21) การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
 2.22) การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน
- 3) ด้านการบริหารงานบุคคล มีภาระหน้าที่ 20 อย่างด้วยกันคือ
- 3.1) การวางแผนอัตรากำลัง
 3.2) การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 3.3) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
 3.4) การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 3.5) การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
 3.6) การลาทุกประเภท
 3.7) การประเมินผลการปฏิบัติงาน
 3.8) การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
 3.9) การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
 3.10) การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
 3.11) การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
 3.12) การออกจากราชการ
 3.13) การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ

3.14) การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์

3.15) การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.16) การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ

3.17) การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ

3.18) การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.19) การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต

3.20) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยกรนั้น

4) ด้านการบริหารงานทั่วไป มีภาระหน้าที่ 22 อย่างด้วยกันคือ

4.1) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

4.2) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

4.3) การวางแผนการบริหารงานการศึกษา

4.4) งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน

4.5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

4.6) การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน

4.7) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

4.8) การดำเนินงานธุรการ

4.9) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

4.10) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

4.11) การรับนักเรียน

4.12) การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา

4.13) การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย

4.14) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

4.15) การทัศนศึกษา

4.16) งานกิจการนักเรียน

4.17) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

4.18) การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

4.19) งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

4.20) การรายงานผลการปฏิบัติงาน

4.21) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

4.22) แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

ขอบข่ายงานดังกล่าว สอดคล้องกับกิตติธรรพ์ หล้าปีมปา (2558: 24) ได้กล่าวถึง ขอบข่ายการบริหารงานในสถานศึกษาว่าแบ่งออกเป็นกลุ่มงานได้ 4 กลุ่มงาน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไปโดยหลอมรวมกัน หรือบูรณาการร่วมกันให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการบริหารสถานศึกษาภายใต้นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และณรงค์ อภัยใจ (2560: 21-42) ที่ได้ยึดแนวทางขอบข่ายการแบ่งภารกิจหลักของสถานศึกษาตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป และได้มีการขยายประเด็นในด้านดังกล่าวเพิ่มเติมในด้านการบริหารวิชาการว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับภารกิจตามกฎหมายการศึกษา ความหมาย ขอบข่าย ขั้นตอน หลักการบริหารตลอดจนบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการ เพื่อจะได้นำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการในสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โดยงานวิชาการมีขอบข่ายการบริหารงานวิชาการกว้างขวางในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยทั่วไปสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในแต่ละระดับชั้น จะมีหลักสูตรและโปรแกรมการศึกษาที่เข้าร่วมกัน โดยทั่วไปหลักสูตรจัดโดยส่วนกลาง ดังนั้น ขอบข่ายของงานด้านวิชาการจะครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การจัดทำแผนการเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดบริการการสอนและจัดการวัดและประเมินผล ดังนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีรายละเอียดของงาน ดังนี้

1.1 แผนปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่ การประชุมเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดปฏิทินการศึกษา การศึกษาความรับผิดชอบงานตามภาระหน้าที่ การจัดขั้นตอนและเวลาในการทำงาน

1.2 โครงการสอนเป็นการจัดรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่ต้องสอนตามหลักสูตร

1.3 บันทึกการสอนเป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบเวลาของแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยการวางแผนไว้ล่วงหน้า และยึดโครงการสอนเป็นหลัก

2. การจัดทำแผนการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดี และสามารถปฏิบัติได้ จึงต้องมีการจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้

2.1 การจัดตารางสอนเป็นการกำหนดวิชา เวลา ผู้สอน สถานที่ ตลอดจนผู้เรียนในแต่ละรายวิชา

2.2 การจัดชั้นเรียน เป็นงานฝ่ายวิชาการต้องประสานกับฝ่ายอาคารสถานที่ รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในห้องเรียน

2.3 การจัดครูเข้าสอน ต้องพิจารณาถึงความพร้อมของสถานศึกษาและความพร้อมของบุคลากร รวมทั้งเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน

2.4 การจัดแบบเรียน โดยปกติสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จะใช้แบบเรียนที่กระทรวงกำหนด นอกจากนั้น ครูอาจใช้หนังสืออื่นเป็นหนังสือประกอบหรือเอกสารที่ครูเตรียมเอง

2.5 การปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวหน้าวิทยาการเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ ความก้าวหน้าของสังคม ธุรกิจ อุตสาหกรรม เป็นต้น

2.6 การฝึกงาน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียน นักศึกษาได้นำเอาทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง ทั้งยังมุ่งให้ผู้เรียนได้เห็นปัญหาที่แท้จริงในสาขาวิชาและอาชีพนั้นเพื่อให้โอกาสผู้เรียนได้เตรียมตัวที่จะออกไปเผชิญกับชีวิตจริงต่อไป

3. การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อส่งเสริมการจัดหลักสูตร ซึ่งการทำให้โปรแกรมการศึกษามีประสิทธิภาพและคุณภาพ ได้แก่

3.1 การจัดสื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่เอื้อต่อการศึกษาของนักเรียนนักศึกษา เน้นเครื่องมือและกิจกรรมให้ครูได้เลือกใช้ในการสอน

3.2 การจัดห้องสมุดเป็นที่รวมหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแหล่งวิทยาการ ให้แก่นักเรียนนักศึกษาได้ศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม

3.3 การนิเทศการสอนเป็นการช่วยเหลือแนะแนวครูให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน

4. การวัดและประเมินผล ใช้เป็นเครื่องมือในด้านการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียน

การบริหารวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาที่ผู้บริหารต้องตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งการจัดหลักสูตรต้องคำนึงถึงสภาพบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของนักเรียนตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

การบริหารด้านงบประมาณ ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาและสามารถบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายได้ งบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็น คน เงิน วัสดุและการบริหารจัดการล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทั้งสิ้น ทรัพยากรการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน (In Cash) คือ เงินงบประมาณที่มาจากส่วนกลาง หรืออาจจะเป็นเงินบริจาคในท้องถิ่นก็ได้

2. ทรัพยากรที่ไม่เป็นตัวเงิน (In Kind) ได้แก่ ความคิด คำแนะนำ ความร่วมมือที่ได้มาจากภูมิปัญญาชาวบ้าน แหล่งเรียนรู้ และวัสดุต่าง ๆ ในชุมชนที่นำมาใช้เพื่อการจัดการเรียนการสอน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 1-21) ระบุว่า การระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวด 1 มาตรา 9(5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา หมวด 7 มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อจัดการศึกษามาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงินและทรัพย์สินของจากทั้งของรัฐและองค์กรเอกชน ซึ่งจะต้องจัดการบริหารทรัพยากรให้ชัดเจน ดังนี้

1. เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างงบประมาณกับการบริหารและการจัดการศึกษาโดยจะต้องนำสิ่งที่สถานศึกษากำหนดไว้ ทั้งเรื่องวิสัยทัศน์ นโยบาย แผน การประเมินผลของสถานศึกษามาเป็นตัวตั้ง และนำทรัพยากรหรืองบประมาณเข้ามาเป็นตัวสนับสนุน ถ้าสามารถบูรณาการตัวแปรทั้งสองให้สัมพันธ์กันได้มากเท่าใด โอกาสที่จะบริหารงบประมาณให้ประสบความสำเร็จก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น

2. กำหนดความจำเป็นของหมวดรายจ่ายหรือการเลือกลงทุน ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้บริหารจะต้องเลือกว่าจะลงทุนอย่างไรให้ได้ผลลัพธ์มากที่สุด โดยลำดับความสำคัญของหมวดรายจ่าย และสัดส่วนของงบประมาณระหว่างหมวด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. ระบบบัญชีสถานศึกษา โรงเรียนต้องเลือกระบบบัญชีที่ดีสำหรับแสดงเงินงบประมาณที่ได้มา สามารถสะท้อนถึงต้นทุนของการจัดการศึกษาและสะดวกต่อการใช้สอย

4. การเงินและการพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้างจำเป็นต้องทำอย่างเป็นระบบและมีหลักฐานชัดเจน ถ้าดูแลไม่ดีอาจมีการทุจริตเกิดขึ้น แต่ผู้บริหารก็ไม่ควรใช้เวลาไปกับเรื่องพัสดุมากนัก ฉะนั้นเรื่องการเงิน บัญชี และพัสดุนั้น ถ้าสถานศึกษาสามารถหาบุคลากรมีอาชีพเข้าทำงานเรื่องนี้ โดยเฉพาะการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปจะทำให้งานนี้ง่าย สะดวก และไม่จำเป็นต้องให้ครูมาทำหน้าที่นี้ เพื่อให้ครูได้มีเวลาปฏิบัติการสอนได้เต็มที่

สรุปได้ว่า งบประมาณ เป็นแบบรายรับรายจ่ายที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้ในกิจกรรมขององค์การภาครัฐและเอกชนที่จะนำพาองค์การสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และการบริหารการศึกษา

เพื่อให้ได้คุณภาพนั้นต้องอาศัยทรัพยากรทางการศึกษา โดยผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาและสามารถบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายได้ ทรัพยากรทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็น คน เงิน วัสดุและการบริหารจัดการล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทั้งสิ้น

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัวอย่างอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนา ให้มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติมีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษามีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล
2. เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่มีความรับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
3. เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพ โดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ
4. เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติมีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

การบริหารงานบุคคล คือ หัวใจของการบริหารเพราะงานทุกชนิดของหน่วยงานทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานขนาดเล็กหรือหน่วยงานขนาดใหญ่จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับความสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกคนและทุกฝ่าย ถ้าผู้บริหารขาดความสามารถในการบริหารงานบุคคลแม้จะมีวัสดุอุปกรณ์นานาชนิด มีเงินงบประมาณจำนวนมากสนับสนุนและมีคนเป็นจำนวนมากในหน่วยงานก็เหมือนไม่มีอะไรสักอย่าง เพราะคนที่ใช้วัสดุอุปกรณ์ใช้ไม่เป็น ขาดสมรรถภาพ ไม่มีขวัญในการปฏิบัติงาน ไม่มีความจงรักภักดีต่อหน่วยงาน และขาดความรับผิดชอบ ต่างคนก็จะยื้อแย่งกันหาประโยชน์จากเงินงบประมาณที่มีอยู่หาประโยชน์จากอำนาจหน้าที่ซึ่งได้มาโดยตำแหน่งและทะเลาะเบาะแว้งกัน แยกแยกสามัคคี ต่างคนต่างอยู่และทำงานไปวัน ๆ โดยไม่ร่วมมือกัน โครงการทั้งหลายที่ผู้บริหารวางไว้ก็จะล้มเหลวเพราะมีคนก็เหมือนไม่มี ในเมื่อคนเหล่านั้นไม่ร่วมมือและหย่อนสมรรถภาพ

งานบริหารของผู้บริหารที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือการบริหารงานบุคคลหรือการบริหารบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ขอบข่ายของการบริหารงานบุคคลมี 4 ลักษณะ คือ การแสวงหาบุคคลการทำงานบำรุงและรักษาบุคคล การพัฒนาบุคคลและการให้บุคคลพ้นจากงาน ดังนี้

1. การแสวงหาบุคคลที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน มีความรับผิดชอบ ความมีระเบียบ สม่ำเสมอ ความจงรักภักดีต่อโรงเรียน ความเสียสละความรักเกียรติชื่อเสียง มีความสนใจในงาน บริหารและความภาคภูมิใจในโรงเรียนเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง

2. การทำนุบำรุงและรักษาบุคคล เมื่อได้บุคคลมาแล้ว ผู้บริหารมีหน้าที่ทำนุบำรุงและรักษา ให้บุคคลอยู่กับโรงเรียนให้นานที่สุดและตลอดเวลาที่อยู่กับโรงเรียน ให้เขาทำงานอย่างมี ประสิทธิภาพที่สุด

3. การพัฒนาบุคคล ครูหรือบุคลากรทุกประเภทของโรงเรียน แม้จะมีความสามารถดีเด่น เพียงไรก็ตาม ถ้าเวลาผ่านไปนาน ๆ บรรดาความรู้ความชำนาญก็ย่อมจะอ่อนลงเป็นธรรมดา หรือ การทำงานจำเจอยู่เสมอ ๆ งานที่ทำก็จะกลายเป็นความเบื่อหน่ายได้เหมือนกัน การได้เปลี่ยนงาน เป็นครั้งคราวการได้พบปะสังสรรค์กับครูหรือบุคคลอื่นของโรงเรียนอื่นเสียบ้าง อาจช่วยให้มี ความสดชื่น มีพลังและมีกำลังใจเกิดขึ้นใหม่กลับมาทำงานได้ดีขึ้นก็ได้

การบริหารทั่วไป มีหลายงานและแต่ละงานมีความสำคัญส่งผลต่อการพัฒนานักเรียน เป็นงานที่รวมเอาภารกิจหน้าที่ที่เห็นว่าเป็นด้านย่อย ๆ และไม่อาจจะจัดเข้าไว้ในภารกิจหน้าที่หลัก ใด ๆ ได้โดยมีบทบาทหลักในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่าง เหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยแนวคิดการบริหารงานทั่วไป มีดังนี้

1. ยึดหลักให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารและการจัดการศึกษาด้วยตนเองให้ มากที่สุด โดยเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่กำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนและ ประสานงานในเชิง นโยบายให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐาน การศึกษาของชาติ

2. มุ่งส่งเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารและการจัดการศึกษาของ เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามหลักการการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตามกฎเกณฑ์ กติกา ตลอดจนการมีส่วนร่วม ของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

3. มุ่งพัฒนาองค์กรทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ให้เป็นองค์กรสมัยใหม่ โดย นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสม สามารถเชื่อมโยง ติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว ด้วยระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

4. การบริหารงานทั่วไปเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ การบริหารงานอื่นๆ บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการ ประสานส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามบทบาทของสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ตลอดจนการจัดและให้บริการการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่น

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา มี 4 กลุ่มงานหลักที่สำคัญ ได้แก่ บริหารด้านวิชาการ คือ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านบริหารงบประมาณ หมายถึง การจัดและพัฒนาการศึกษา โดยมีการวางแผนกลยุทธ์ และรายงานผลการใช้งบประมาณของโรงเรียน มีการกำกับตรวจสอบติดตาม ด้านงานบริหารบุคคล คือ การวิเคราะห์วางแผนและเสนอแนะการแต่งตั้งบุคลากรในโรงเรียน ให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพ มีการส่งเสริมพัฒนา สนับสนุน และสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านบริหารทั่วไป คือ การวางแผนและออกแบบระบบงานธุรการ จัดระบบฐานข้อมูล และระบบข้อมูลสารของโรงเรียน มีการประสานงานร่วมกับชุมชนและท้องถิ่น เพื่อให้บริการและประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสนเทศแก่สาธารณชน ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการบริหารงานทั้ง 4 ด้านในโรงเรียน โดยเป็นการบริหารสถานศึกษาภายใต้กรอบการบริหารการศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งขอบข่ายงานบริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ได้นำรูปแบบการบริหารงานสถานศึกษาตามแนวคิดของณรงค์ อภัยใจ (2560: 106-107) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบที่ 1 ด้านปัจจัยนำเข้าด้านการบริหารการศึกษา 4 ด้าน ประกอบด้วย การจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ และการบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย การประสานงานและการสร้างเครือข่าย ที่มีความสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ การบริหารวิชาการ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการบริหารงบประมาณ

4. กระบวนการบริหารสถานศึกษา

นักวิชาการได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

สมคิด บางโม (2558: 40) และ Koontz and Odonnell (2001: 297) ซึ่งเป็นนักวิชาการสมัยใหม่ที่ได้ให้ความเห็นว่างานในหน้าที่ของผู้บริหาร (Managerial Functions) ได้แก่

1) Planning หมายถึง การวางแผน ประกอบด้วยการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร และการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผล

2) Organizing หมายถึง การจัดองค์การ แผนงานจะดำเนินการไปได้ด้วยดีก็ด้วยการจัดองค์การที่ดี ซึ่งประกอบด้วยการนำปัจจัยทางการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และวิธี

การบริหารที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ผลการจ้ดองค์การจึงหมายถึงการนำเอาทรัพยากรการบริหาร
ทุกประเภทมาบูรณาการเพื่อดำเนินการ

3) Motivating หมายถึง การจูงใจที่จะช่วยให้พนักงานทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
การจูงใจในที่นี้หมายถึง การอำนวยการ (Directing) การติดต่อสื่อสาร (Communicating) และ
การเป็นผู้นำในการดำเนินการ (Leading)

4) Controlling หมายถึง การควบคุมงาน เป็นการติดตามและประเมินผลเพื่อ
เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับแผนที่ได้กำหนดไว้ว่ามีความเบี่ยงเบนไปจากความคาดหวังมากน้อย
เพียงใด

แนวคิดของสมคิด บางโม ยังสอดคล้องกับนักวิชาการต่างประเทศ คือ Jesse (1999:
140) ที่ได้เสนอแนวคิดว่ากระบวนการบริหารสถานศึกษาประกอบด้วย

- 1) การวางแผน (Planning) คือ การกำหนดแผนงานและโครงการไว้ล่วงหน้า
- 2) การจ้ดองค์การ (Organizing) คือ การกำหนดตำแหน่งและหน้าที่ในหน่วยงานให้
ชัดเจน
- 3) การสั่งการ (Directing) คือ การพิจารณาสั่งการและมอบหมายงาน
- 4) การประสานงาน (Coordinating) คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานและ
ตำแหน่งต่าง ๆ ในหน่วยงาน
- 5) การควบคุมงาน (Controlling) คือ เป็นการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

สวาท ชำนาญยา (2560: 17) ได้กล่าวว่า กระบวนการบริหารมีหลากหลายแนวคิด
ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีจำเป็นต้องมีทักษะที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะด้านความคิด ทักษะด้านเทคนิค
ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้บริหาร
องค์การให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัชรี มนัสสนิท (2559: 25)
กล่าวว่า กระบวนการบริหารสถานศึกษาเป็นแนวทางและขั้นตอนที่แสดงให้เห็นถึงการจัดการศึกษา
ของสถานศึกษา ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การสั่งการ การประสานงาน และ
การควบคุมงาน เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและ
ประสิทธิผล

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารสถานศึกษาเป็นแนวทางและขั้นตอนที่แสดงให้เห็นถึง
การจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่มีขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์การ
การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุมงาน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะที่ช่วยใน
กระบวนการบริหาร ได้แก่ ทักษะด้านความคิด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านเทคนิค และ
ทักษะอื่น ๆ เพื่อให้การบริหารองค์การบรรลุผลสำเร็จ

ทักษะชีวิตและอาชีพ

ก่อนศตวรรษที่ 21 ยังไม่มีการใช้คำว่า ทักษะชีวิตและอาชีพแต่จะใช้ทักษะชีวิต โดยเริ่มต้นนำมาเผยแพร่โดยองค์การอนามัยโลก (WHO) องค์การช่วยเหลือเด็กสหประชาชาติ (UNICEF) กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ให้ความหมายทักษะชีวิต ดังนี้

องค์การอนามัยโลก (WHO, 1999) ได้ให้ความหมายว่า ความสามารถอันประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะ ซึ่งสามารถจัดการกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ตัวให้อยู่รอดในสภาพสังคมและวัฒนธรรมยุคปัจจุบันได้อย่างมีความสุขและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต เพื่อให้คนรู้จักดูแลตนเอง ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ ซึ่งจะส่งผลให้คนดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และสามารถอยู่ในสังคมไม่เป็นภาระของสังคม ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555: 15) ได้ให้ความหมายสอดคล้องกับองค์การอนามัยโลก (WHO) กล่าวคือ เป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการปัญหาต่างๆ รอบตัวในสภาพสังคมในปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

องค์การช่วยเหลือเด็กสหประชาชาติ (UNICEF, 2003) ให้ความหมายว่า ทักษะชีวิตและอาชีพเป็นกลุ่มใหญ่ของจิตวิทยาสังคมและทักษะระหว่างบุคคลซึ่งช่วยให้ตัดสินใจได้ สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนา ทักษะการจัดการกับอารมณ์ สิ่งเหล่านี้ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทักษะชีวิตอาจจะมีทิศทางจากการกระทำของบุคคลอื่น ๆ เช่นเดียวกับการกระทำที่เปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทำให้นำมาซึ่งความสุขความสบายใจ

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2554: 8) กล่าวถึงความหมายของทักษะชีวิตว่า ความสามารถด้านความรู้ เจตคติ และความสามารถในการจัดการกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศ สารเสพติด บทบาทชายหญิง ชีวิตครอบครัว สุขภาพ อิทธิพลสื่อ สิ่งแวดล้อม และปัญหาสังคม

จากการศึกษาความหมายของคำว่าทักษะชีวิตจึงหมายถึง ความสามารถในการใช้ความรู้ เจตคติความสามารถในการปรับพฤติกรรมให้เหมาะสม และทักษะต่างๆ เพื่อจัดการกับปัญหาต่างๆ สามารถสร้างทางเลือกที่ดีให้กับตนเองในสภาพสังคมปัจจุบัน และพร้อมปรับตัวในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นว่าทักษะชีวิตสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาตนเอง โดยการใช้ความคิด การปรับตัว การตัดสินใจ การสื่อสาร การจัดการอารมณ์และความเครียด การแก้ไขปัญหาให้กับตนเองได้อย่างชาญฉลาด รู้จักยับยั้งชั่งใจ เป็นคนที่มีเหตุผลรู้จักเลือกการดำรงชีวิตที่เหมาะสม คนที่มีทักษะชีวิตสามารถอยู่ในสังคมมีความสุขอย่างยั่งยืน

ต่อมาสหรัฐอเมริกาได้พัฒนาแนวคิดเรื่องทักษะแห่งอนาคตใหม่ ซึ่งเน้นการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยกำหนดทักษะชีวิตและอาชีพเป็นหนึ่งในทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยมีองค์กรและนักวิชาการให้ความหมายทักษะชีวิตและอาชีพ ดังนี้

Partnership (2014) ให้ความหมายของทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง ความสามารถในการคิดสำหรับเนื้อหาความรู้ และความสามารถที่จะนำทางชีวิตและการทำงานในสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนในยุคที่มีการแข่งขันด้านข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชีวิตและอาชีพ เช่นเดียวกับ New Jersey Department of Education (2014: 9) ได้ให้ความหมายว่า ทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การทำงานร่วมกันและการแก้ปัญหาที่จำเป็นในการทำงานเพื่อประสบความสำเร็จ ในขณะที่นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับกลุ่มที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ขององค์กรต่าง ๆ ได้นอกจากนี้ Knowlton (2013) ให้ความหมายของทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง ความสามารถในการทำงาน โดยไม่ต้องมีการกำกับดูแลภายในกลุ่มที่มีความหลากหลายในสังคม นักเรียนสามารถเพิ่มพูนการเรียนรู้สำหรับการกำกับตนเองเพื่อการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง ความสามารถที่บุคคลใช้ความรู้ความคิดในการแก้ปัญหา และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน โดยสามารถควบคุมตนเอง เพื่อดำรงชีวิตและเตรียมวางแผนเพื่อเลือกประกอบอาชีพในอนาคตให้เหมาะสมสำหรับในยุคที่มีการแข่งขันในด้านข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพตามแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2554: 50) ประกอบด้วย 1) ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว 2) ความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง 3) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 4) การเพิ่มผลผลิตและความสำนึกรับผิดชอบ และ 5) ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ

1. ความสำคัญของทักษะชีวิตและอาชีพ

นักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงความสำคัญของทักษะชีวิต ไว้ดังนี้

เสาวภา ไพทยวัฒน์ (2559: 8) กล่าวว่า การทำความเข้าใจในความหมายของทักษะชีวิต ทำให้ทราบว่าทักษะชีวิตมีความสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิด การปรับตัวและการตัดสินใจ ซึ่งจะทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิต ทักษะชีวิตจึงมีความสัมพันธ์กับจิตมนุษย์ 3 ด้าน คือ 1) ด้านการฝึกฝนด้านสติปัญญา (IQ) 2) ด้านอารมณ์ (EQ) 3) แรงจูงใจ ด้านการหล่อหลอมบุคลิกภาพในด้านมโนธรรมและคุณธรรม (MO) การฝึกฝนให้บุคคลมีทักษะชีวิตจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาบุคลิกภาพทั้งภายในและภายนอก ส่งผลให้บุคคลมีความรู้ความสามารถ

สูงในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จทุก ๆ ด้าน ซึ่งจำแนกผลจากการฝึกฝนทักษะชีวิตกับการพัฒนาคนได้ดังนี้

1) ความเป็นเลิศทางปัญญาหรือคนเก่ง ในที่นี้หมายถึง การพัฒนาด้านสติปัญญา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความจำ การคิดหาเหตุผล การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา มีความคิด สร้างสรรค์การเรียนรู้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการใฝ่หาความรู้ ทันโลก ทันเหตุการณ์

2) ดำรงตนเป็นคนดี ในที่นี้หมายถึง มีเจตคติอันเกิดการเรียนรู้ทางด้านอารมณ์และ ความรู้สึกของตนเองในด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยรวม ซึ่งก่อให้เกิดมโนคติ มีคุณธรรมประจำตน มีจิตสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสังคมโดยรวม ความรู้สึกที่เห็นคุณค่าในตนเองและการสะท้อนความรู้สึกที่เห็นคุณค่าผู้อื่น รู้จักการแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

3) มีความสุขในการดำรงชีวิต ในที่นี้หมายถึง มีความมั่นคงทางจิตใจ มีบุคลิกภาพที่ดี มีการปรับตัว มีทักษะในการสื่อสารระหว่างบุคคลให้เป็นไปอย่างราบรื่น เป็นผลดีในด้านการบริหาร การจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสามารถปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ

นอกเหนือจากการพัฒนาบุคลิกภาพดังที่กล่าวแล้ว ทักษะชีวิตยังมีความสำคัญในด้านการจัดการศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ รวมถึงการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่มีความรุนแรงในสังคม อาทิ ปัญหาการใช้สารเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ในวัยที่ไม่เหมาะสม การทำแท้งในกลุ่มวัยรุ่น ความรุนแรง ความขัดแย้ง การเก็บกด ความวิตกกังวล ฯลฯ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของ ทักษะชีวิตและอาชีพ พอสรุปได้ว่า ทักษะชีวิตและอาชีพ มีความสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพและการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และในการจัดการศึกษาได้นำเอาทักษะชีวิตไปใช้อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณการคิดที่กว้างไกล ซึ่งหล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคลในด้านการแสวงหาความรู้ การที่บุคคลมีวิจารณญาณจะส่งผลในด้านการหาทางเลือก การวิเคราะห์ การประเมินศักยภาพของตนเอง การสร้างความตระหนักในตน และความรับผิดชอบต่อสังคม รู้จักการควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกในสถานการณ์ต่างๆได้ และพยายามใช้การเจรจาและสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทั่วไป ด้วยเหตุนี้ ทักษะชีวิตได้นำไปใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างสันติภาพในมนุษยชาติ การวิเคราะห์อิทธิพลจากสื่อต่างๆ อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อน การประเมินความเสี่ยง รวมทั้งการใช้เครือข่ายทางสังคมให้เหมาะสม บุคคลที่มีทักษะชีวิตจะเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง การเคารพสิทธิของผู้อื่น การอยู่ร่วมในสังคมด้วยความเป็นมิตร การมองโลกในแง่ดี ในเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาทักษะชีวิตทำให้บุคคลเป็นคนเก่งงาน เก่งคน และเป็นคนดีของสังคมโดยรวม

ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ให้เหมาะสมในศตวรรษที่ 21 ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของทักษะชีวิตและอาชีพ ไว้ดังนี้

วิจารณ์ พานิช (2554: 48) กล่าวว่า ทักษะอาชีพและทักษะชีวิตนั้นจะต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา (หรืออนุบาล) ไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 และมหาวิทยาลัย โดยเรียนตามพัฒนาการของสมอง ครูจะต้องเรียนรู้วิธีการออกแบบการเรียนรู้แบบ PBL ให้แก่ศิษย์แต่ละกลุ่มอายุและตามพัฒนาการของสมองเด็กแต่ละคน เพราะทักษะกลุ่มนี้สอนไม่ได้ เด็กต้องเรียนเอง และครูยังต้องทำงานหนักขึ้นในการคิดค้นหาวิธีการออกแบบการเรียนรู้ วิธีการกระตุ้นและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของทีมงานและศิษย์ รวมถึงวิธีชวนกันถอดบทเรียนหลังงานสำเร็จ เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้น การทำงานของครูเพื่อศิษย์ในสภาพนี้ก็จะยิ่งน่าสนใจและท้าทายยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ สรุศักดิ์ ปาเฮ (2554) กล่าวว่า นักเรียนที่มีทักษะชีวิตและอาชีพจะทำให้นักเรียนยกระดับความสามารถในการดำรงชีวิต และนำความรู้ที่ได้รับมาเพื่อประกอบอาชีพในอนาคต เมื่อนักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตัวเองและได้รับความรู้จากครู ทั้งด้านความรู้โดยครูจะเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะความรู้และความเชี่ยวชาญ สร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนเมื่อมีการบูรณาการระหว่างวิชา โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้และเข้าใจในเชิงลึกมากกว่าการสร้างความรู้แบบผิวเผิน การใช้สื่อที่สร้างขึ้นให้สอดคล้องกับความเป็นจริงหรือเครื่องมือที่มีคุณภาพในการวัดการเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น ข้อสอบรูปแบบต่าง ๆ การทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ที่โรงเรียน จะช่วยให้นักเรียนได้เตรียมความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน เช่น การรู้จักวิถีคิด การเรียนรู้ การทำงาน การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การสื่อสาร การร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต และสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างราบรื่น

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของทักษะชีวิตและอาชีพ พอสรุปได้ว่า ทักษะชีวิตและอาชีพเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อนักเรียนในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญในเรื่องที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสามารถที่จะปรับตัวได้ในอนาคต มีทักษะการคิด องค์ความรู้และความสามารถในการทำงานในยุคที่แข่งขันกันด้านข้อมูลข่าวสารและการดำรงชีวิตที่มีความซับซ้อนให้ประสบความสำเร็จ ทักษะชีวิตและอาชีพจะทำให้นักเรียนยกระดับความสามารถในการดำรงชีวิต และนำความรู้ที่ได้รับมาเพื่อประกอบอาชีพในอนาคต

2. องค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพ

นักวิชาการหลายท่าน ได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพเอาไว้ ดังนี้
 กาญจนา คงสวัสดิ์ (2551) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิต ได้แก่

- 1) ทักษะด้านอารมณ์ คนที่มีทักษะทางอารมณ์ที่ดี คือ คนที่รู้จักและเท่าทันอารมณ์ตนเอง จัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ เกิดขึ้นได้จากความรู้สึกรับรู้มั่นคงปลอดภัยและการมีอารมณ์มั่นคง
- 2) ทักษะด้านความคิด เป็นการรู้จักใช้เหตุและผลโดยรู้สาเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น ผลย่อมมาจากเหตุและการกระทำ จุดประสงค์ของทักษะด้านนี้ คือ การพัฒนาชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้า สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมมนุษย์
- 3) ทักษะด้านจิตใจ เป็นการควบคุมนึกคิดจิตใจให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ให้สะอาดใน ความดีงามประกอบด้วยคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความรัก ความมีเมตตากรุณา ความเป็นมิตร ความมีน้ำใจ ความมีสัมมาคารวะ ความรู้จักยอมรับและเห็นความสำคัญของผู้อื่น ความกตัญญู ความเพียรพยายาม ความซื่อสัตย์สุจริต
- 4) ทักษะด้านการกระทำ เป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม ไม่เบียดเบียน ไม่สร้างความรำคาญ ไม่สร้างความเดือดร้อน ไม่สร้างความลำบากให้แก่ตนเองและสังคม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีเป็นประโยชน์ต่อสังคม เน้นความสุจริตทางกายและวาจา

ประเสริฐ ต้นสกุล (2551) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิต ได้แก่

- 1) ทักษะการรู้จักตนเองหรือสำรวจการแห่งตน (Self-understanding Skill)
- 2) ทักษะการตั้งเป้าหมาย (Goal Setting Skill)
- 3) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking Skill)
- 4) ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Thinking Skill)
- 5) ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making Skill)
- 6) ทักษะการแสดงจุดยืน (Assertive Skill)
- 7) ทักษะการสื่อความ (Communication Skill)
- 8) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving Skill)

มณฑรา ธรรมบุศย์ (2551) กล่าวว่า ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มีอยู่ 2 อย่าง คือ ทักษะทั่วไป (Generic Skills) กับทักษะวิชาชีพ (Profession Skills) ทักษะทั่วไป เป็นทักษะที่มนุษย์ต้องใช้ทุกวันเพื่อการมีชีวิตอยู่แต่ทักษะวิชาชีพเป็นทักษะที่มนุษย์จำเป็นต้องมีเพื่อใช้ในการหาเลี้ยงชีพ ซึ่งผู้เรียนต้องเรียนรู้มีทักษะและความเชี่ยวชาญในสาขาที่จะออกไปประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จในอาชีพ (Life Skills for Vocational Success) มีหลายทักษะ แต่องค์ประกอบของทักษะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตมี 2 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) ทักษะทางสังคม (Social Skills) แบ่งได้เป็น 6 ทักษะ ได้แก่
  - 1.1) ทักษะในการติดต่อสื่อสาร (Communication Skills)
  - 1.2) ทักษะการจัดการกับความโกรธ (Anger Management)
  - 1.3) การจัดการกับความขัดแย้ง (Conflict Resolution)
  - 1.4) การผูกมิตร (Make Friends)
  - 1.5) การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (Get Along with Co-workers)
  - 1.6) ทักษะการใช้เวลาว่าง (Leisure Skills)
- 2) ทักษะการตัดสินใจ (Decision-making Skills) และการแก้ปัญหา (Solving Problem) Maxwell (1981: 39) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิต ได้แก่

1) ทักษะด้านความรู้ในตนเองและการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-knowledge or Self-awareness Skills) ในด้านความรู้ในตนเองและการรู้ในข้อจำกัดของตนเองเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีประโยชน์อย่างมากมหาศาลโดยที่จะขาดเสียมิได้ ตัวอย่างเช่น ทักษะการประเมินตนเอง หรือการค้นหาข้อดีข้อด้อยของตนเองในขอบเขตของชีวิต ทักษะของการเข้าใจแรงจูงใจในตนเอง ความปรารถนา ความชอบและการกำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนเองอย่างชัดเจน เป็นต้น

2) ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Skills) มนุษย์เป็นสัตว์สังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอยู่ร่วมกันและใช้ชีวิตร่วมกัน ดังนั้นทักษะที่จำเป็นในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ได้แก่ ทักษะการแสดงออกทางอารมณ์ของตน ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการเข้าใจอารมณ์ บุคคลอื่น ทักษะการตีความในแรงจูงใจของบุคคลอื่น ทักษะการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ทักษะการต่อต้านความกดดันจากสังคม และทักษะการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ทักษะการแก้ปัญหา (Problem-solving Skills) ชีวิตมนุษย์ในแต่ละช่วงวัยจะต้องเผชิญกับความซับซ้อนทางสังคมที่เกิดขึ้น ดังนั้นทักษะการแก้ปัญหาจึงจำเป็นและมีความสำคัญในการดำรงชีวิตไม่ว่าจะเป็นทักษะการค้นหาข้อมูล ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการคิดหาทางเลือกที่เหมาะสม ทักษะการวางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งทักษะต่าง ๆ จะขึ้นอยู่กับการนำไปประยุกต์กับขอบข่ายของชีวิตในแต่ละด้านของบุคคล เช่น ชีวิตการทำงาน ชีวิตการเรียน ชีวิตครอบครัว และชีวิตส่วนตัวของการใช้เวลาว่าง เป็นต้น

Egannathan et al. (2014: 27) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิต ได้แก่

1) ทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคลและมนุษย์สัมพันธ์ (Interpersonal Communication and Human Relations Skills) ประกอบด้วยทักษะที่จำเป็น คือ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทั้งภาษาพูดและภาษาท่าทางกับบุคคลอื่น การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น การมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและชุมชน การจัดการในเรื่องความใกล้ชิดกับบุคคลอื่น การแสดงความคิดเห็นและความคิดได้อย่างชัดเจน

2) ทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Problem Solving and Decision Making Skills) ประกอบด้วยทักษะที่จำเป็น คือ การค้นหาข้อมูล การวิเคราะห์และประเมินข้อมูล การประเมินปัญหา การจัดการปัญหา การระบุปัญหา และการแก้ปัญหา การกำหนดเป้าหมาย การคาดการณ์และการวางแผนอย่างเป็นระบบ การบริหารเวลา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

3) ทักษะการพัฒนาเอกลักษณ์และจุดมุ่งหมายในชีวิต (Identity Development and Purpose in Life Skills) ประกอบด้วยทักษะที่จำเป็น คือ การพัฒนาเอกลักษณ์ส่วนตัว การตระหนักรู้ในตนเอง การกำกับดูแลตนเอง การรักษาความมีคุณค่าในตนเอง การพัฒนาบทบาททางเพศ การพัฒนาความหมายของชีวิต และการทำความกระจำงัดในค่านิยมและคุณธรรม

4) ทักษะการดูแลรักษาสุขภาพและร่างกาย (Physical Fitness and Health Maintenance Skills) ประกอบด้วย ทักษะที่จำเป็น คือ การดูแลเรื่องการรับประทานอาหาร การควบคุมน้ำหนัก การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา การเข้าใจด้านจิตสังคมในมุมมองเกี่ยวกับเรื่องเพศ การบริหารความเครียด และการเลือกและปฏิบัติในกิจกรรมเวลาว่าง

Nasheeda (2008: 19) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิต ได้แก่

1) ทักษะการดำรงชีวิตประจำวัน (Daily Life Skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ผู้ที่มีทักษะด้านนี้จะแสดงความสามารถออกมาให้ปรากฏจนเป็นนิสัยที่เห็นได้อย่างชัดเจน เช่น การบริหารจัดการระบบการเงิน การเลือกและจัดการงานบ้าน การดูแลตนเอง การตระหนักถึงความปลอดภัย การจัดหา จัดเตรียม และการบริโภคอาหาร

2) ทักษะเฉพาะบุคคลและทักษะทางสังคม (Personal and Social Skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานและการสร้างมิตรภาพ เช่น การรู้จักตนเอง ความมั่นใจในตนเอง มนุษย์สัมพันธ์ การแก้ปัญหา การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น เป็นต้น

3) ทักษะการประกอบอาชีพ (Occupational Skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เช่น ความรอบรู้และความสามารถในการสำรวจทางเลือกอาชีพ การวางแผนทางเลือกอาชีพ การมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงาน นำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) ระบุองค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิต ได้แก่

1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้จักความถนัดความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิตและมีความรับผิดชอบ

2) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูล ข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์ และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลัก เหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง รับรู้ปัญหาสาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาใน สถานการณ์ต่างๆอย่างสร้างสรรค์

3) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะ อารมณ์ ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย หลีกเลี้ยง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี

4) การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของ ผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากาย เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ได้รับความรู้สึกนึกคิดและความ ต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี สร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของทักษะชีวิต พอสรุปได้ว่าทักษะชีวิต มีองค์ประกอบที่สำคัญ ประกอบด้วย ทักษะในการติดต่อสื่อสาร ทักษะการจัดการกับความโกรธ ทักษะการจัดการความขัดแย้ง ทักษะการผูกมิตร ทักษะการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการคิดวิเคราะห์หรือการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะความเห็นใจผู้อื่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการตั้งเป้าหมาย ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง ทักษะการแสดงจุดยืน ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ ทักษะการประกอบอาชีพ ทักษะการดูแลสุขภาพและ ร่างกาย ทักษะการจัดการกับความรู้สึก ทักษะการจัดการความเครียด ทักษะการปฏิเสธและต่อรอง ทักษะการเห็นอกเห็นใจ ทักษะการทำงานเป็นทีมและการให้ความร่วมมือ ทักษะการยอมรับ ความแตกต่าง ทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการใช้ประโยชน์ ทักษะการเลือกดำเนินชีวิตที่ดี และทักษะ การรับผิดชอบในตนเอง

ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ให้เหมาะสมในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เกิดความเข้าใจ มากขึ้น ดังนี้ Partnership For 21" Century Learning (2009) และ Partnership, Great Schools (2014) นำเสนอไว้ว่า องค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิตและอาชีพ ได้แก่

1) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) หมายถึงความสามารถใน การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการทำงานให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสถานการณ์ที่หลากหลาย ตลอดจน เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และนำมาปรับใช้โดยตั้งอยู่บนหลักการที่เหมาะสม ประกอบด้วย

1.1) การปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง (Adapt to Change) เป็นปรับตัวตามบทบาท หน้าที่ ความสำเร็จและบริบทตามช่วงเวลาที่กำหนด และปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศ ของการทำงานในองค์กรที่ดีขึ้น

1.2) ความยืดหยุ่นในการทำงาน (Be Flexible) เป็นความสามารถที่รวมผลสะท้อนของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเป็นผู้นำที่สร้างสรรค์ให้เกิดผลดีกับการทำงาน และมีความรู้ความเข้าใจในการสร้างความสมดุลและความเสมอภาคอย่างรอบด้าน เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ของการทำงาน

2) ความเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำ (Initiative and Self-direction) หมายถึงความสามารถในการทำงานที่ตั้งใจ พร้อมรับผิดชอบ พร้อมเผชิญความท้าทายใหม่ ๆ และสามารถกำหนดเป้าหมายและวางแผน เพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายตามเวลาที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย

2.1) การจัดการด้านเป้าหมายและเวลา (Manage Goals and Time) สามารถกำหนดเป้าหมายได้ชัดเจนบนฐานความสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนด สร้างความสมดุลในเป้าหมายที่กำหนด (ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว) และใช้เวลาและการจัดการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน

2.2) การสร้างงานอิสระ (Work Independently) โดยกำกับติดตาม จำแนก วิเคราะห์ จัดเรียงลำดับความสำคัญ และกำหนดภารกิจของงานอย่างมีอิสระปราศจากการควบคุมจากภายนอก

2.3) การมีประสิทธิภาพในตนเอง (Be Self-directed Learners) มีความมุ่งมั่นสู่ความเชี่ยวชาญทั้งทางด้านทักษะ ความรู้และขยายผลสู่ความเป็นเลิศ เป็นผู้นำเชิงทักษะขั้นสูง มุ่งสู่ความเป็นมืออาชีพ มีความเป็นผู้นำในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และสามารถสะท้อนผลและเก็บเกี่ยวประสบการณ์จากอดีตมุ่งสู่เส้นทางแห่งความก้าวหน้าในอนาคต

3) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-cultural Skills) หมายถึง ความสามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้ โดยไม่รู้สึกเครียดหรือแตกต่างแปลกแยกและทำให้งานสำเร็จได้ ประกอบด้วย

3.1) การมีประสิทธิผลเชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น (Interact Effectively with Others) ความรอบรู้ในการสร้างประสิทธิภาพ จังหวะเวลาที่เหมาะสมในการฟัง การพูดในโอกาสต่างๆ สามารถสร้างศักยภาพต่อการควบคุมให้เกิดการยอมรับในความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ

3.2) การสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ (Work Effectively in Diverse Teams) ยอมรับในข้อแตกต่างทางวัฒนธรรมและภารกิจงานของทีมงานที่แตกต่างกันหลากหลายลักษณะ เปิดโลกทัศน์และปลูกจิตสำนึกเพื่อมองเห็นการยอมรับในข้อแตกต่าง สามารถมองเห็นคุณค่าในความแตกต่างเหล่านั้น และพึงระลึกเสมอว่าข้อแตกต่างเชิงสังคมและวัฒนธรรมนั้น สามารถนำมาสร้างสรรค์เป็นแนวคิดใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นได้โดยการคิดค้นนวัตกรรมเพื่อการสร้างงานอย่างมีคุณภาพ

4) ผลผลิตและการรับผิดชอบ (Productivity and Accountability) หมายถึง การวางแผนและการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะที่จะทำให้เกิดการตัดสินใจที่สร้างผลงานที่มีคุณภาพ โดยบุคคลและกลุ่มต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน สามารถบริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม เพื่อตอบสนองความต้องการของการผลิต ประกอบด้วย

4.1) ความสามารถในการจัดการโครงการ (Manage Projects) มีการกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของงาน และวางแผนจัดเรียงลำดับความสำคัญของงานและบริหารจัดการให้เกิดผลลัพธ์ที่มุ่งหวัง

4.2) การสร้างผลผลิตภาพ (Produce Results) โดยสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพสูง โดยมีจุดเน้นในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การทำงานทางวิชาชีพที่สุจริต สามารถบริหารเวลาและโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นภารกิจงานในเชิงสหกิจ (Multi-tasks) การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน นำเสนอผลงานได้อย่างมืออาชีพ และยอมรับผลผลิตที่เกิดขึ้นด้วยความชื่นชม

5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility) หมายถึง ความสามารถที่เข้าถึงองค์กรและทำตามเป้าหมายและความต้องการได้ มีความเป็นผู้นำและบริหาร จัดการที่จำเป็นในการสนับสนุนการเป็นผู้นำที่ดี มีความสำคัญกับองค์กรหรือกลุ่มที่ทำให้ประสบ ความสำเร็จ และมีความรับผิดชอบในการทำงานรวมถึงมีความซื่อสัตย์และจริยธรรม ซึ่งผู้นำและ สมาชิกมีความรับผิดชอบและเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนรวมก่อน ประกอบด้วย

5.1) ความเป็นตัวแบบและเป็นผู้นำคนอื่น (Guide and Lead Others) โดย

5.1.1) ใช้ทักษะการแก้ไขปัญหาระหว่างบุคคล เพื่อนำองค์กรบรรลุจุดมุ่งหมาย

5.1.2) เป็นตัวกลางหรือผู้ประสานงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถชี้แนะและนำองค์การก้าวสู่ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย

5.1.3) ยอมรับความสามารถของคณะทำงานหรือผู้ร่วมงานที่มีความแตกต่างกัน

5.1.4) เป็นแบบอย่างในพฤติกรรมที่ผู้อื่นยอมรับได้

5.2) ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น (Be Responsible to Others) ประพฤติตนอย่างมีความรับผิดชอบต่อผู้เกี่ยวข้องในส่วนรวม

วิจารณ์ พานิช (2554: 50) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิตและอาชีพ ได้แก่

1) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) หมายถึง ทักษะเพื่อการเรียนรู้ การทำงานและการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 เป็นความยืดหยุ่นและปรับตัวเพื่อบรรลุเป้าหมาย ไม่ใช่ยืดหยุ่นและปรับตัวแบบไร้หลักการและเลื่อนลอย มีเป้าหมายดังนี้

1.1) ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวเข้ากับบทบาทที่แตกต่าง งานที่ได้รับมอบหมาย กำหนดการที่เปลี่ยนไป และบริบทที่เปลี่ยนไป ทำงานได้ผลดีในสภาพของความไม่ชัดเจน ไม่แน่นอน และในสภาพที่ลำดับความสำคัญของงานเปลี่ยนไป

1.2) มีความยืดหยุ่น นำเอาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น มาใช้ประโยชน์อย่างได้ผล จัดการเชิงบวกต่อคำชม คำตำหนิ และความผิดพลาด สามารถนำเอาความเห็นและความเชื่อที่แตกต่างหลากหลายของทีมงานจากหลากหลายวัฒนธรรม มาทำความเข้าใจต่อรอง สร้างดุลยภาพ และทำให้งานลุล่วง

2) การริเริ่มและกำกับดูแลตนเองได้ (Initiative and Self-direction) หมายถึง ทักษะที่สามารถพึ่งตนเองและร่วมมือกับผู้อื่น รวมทั้งการขวนขวายเรียนรู้ด้วยตนเองในการทำงาน ซึ่งมีทั้งลักษณะพึ่งพาอาศัยกันและกัน (Inter-dependence) และเป็นอิสระต่อกัน (Independence) มีเป้าหมายดังนี้

2.1) จัดการเป้าหมายและเวลา

2.1.1) กำหนดเป้าหมายโดยมีเกณฑ์ความสำเร็จที่จับต้องได้และที่จับต้องไม่ได้

2.1.2) มีความสมดุลระหว่างเป้าหมายเชิงยุทธวิธี (Tactical) ซึ่งเป็นเป้าหมายระยะสั้นกับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic) ซึ่งเป็นเป้าหมายระยะยาว

2.2.3) ใช้เวลาและจัดการภาระงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2) ทำงานได้ด้วยตนเอง

2.2.1) ทำงานสำเร็จได้ด้วยตนเอง โดยกำหนดตัวงานเอง คอยติดตามผลงานเอง และกำหนดลำดับความสำคัญของงานเอง

2.3) เป็นผู้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Self-directed Learner)

2.3.1) นอกเหนือจากเรียนรู้ทักษะในงานของตนโดยตรงแล้วสามารถมองเห็นโอกาสเรียนรู้ใหม่ ๆ เพื่อขยายความเชี่ยวชาญของตน ริเริ่มการพัฒนาทักษะไปสู่ระดับมืออาชีพ

2.3.2) แสดงความเอาใจจริงเอาใจต่อการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการที่ต้องทำตลอดชีวิต สามารถทบทวน ไคร่ครวญประสบการณ์ในอดีต เพื่อใช้คิดหาทางพัฒนาในอนาคต

3) ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-cultural Skills) หมายถึง ทักษะที่สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่กับสภาพแวดล้อมและผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายได้อย่างไม่รู้สึกริแค้นหรือแปลกแยกและทำให้งานสำเร็จได้ เป็นเรื่องของการเรียนรู้และยกระดับความฉลาดด้านสังคม (Social Intelligence) และความฉลาดด้านอารมณ์ (Emotional Intelligence) ของศิษย์ มีเป้าหมายดังนี้

3.1) มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเกิดผลดี

3.1.1) รู้ว่าเมื่อไรควรฟัง เมื่อไรควรพูด

3.1.2) แสดงพฤติกรรมอย่างมืออาชีพ และอย่างน่านับถือ

3.2) ทำงานในทีมที่แตกต่างหลากหลายอย่างได้ผลดี

3.2.1) เคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม และทำงานร่วมกับคนที่มีพื้นฐานแตกต่างกันทางสังคม และวัฒนธรรมอย่างได้ผลดี

3.2.2) ตอบสนองความเห็นและคุณค่าที่แตกต่างอย่างใจกว้าง ยกย่องความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ วิธีการแบบใหม่หรือคุณภาพของผลงาน

4) การมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Productivity and Accountability) หมายถึง ทักษะที่เรียนรู้จากการทำโครงการ (Project Base Learning) โดยใช้เครื่องมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นตัวช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Productivity) มีการเก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบโปร่งใสตรวจสอบได้ รวมทั้งเพื่อการรับรู้ผลงานที่ทำได้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีเป้าหมายดังนี้

4.1) การจัดการโครงการ

4.1.1) กำหนดเป้าหมายและทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น แม้จะมีอุปสรรคและมีแรงบีบคั้น งบประมาณ หรือความสนใจ

4.1.2) กำหนดลำดับความสำคัญ วางแผน และจัดการงาน

4.2) การผลิตผลงาน

4.2.1) แสดงความสามารถพิเศษในการทำให้ได้ผลงานที่คุณภาพดีเป็นพิเศษ

4.2.2) การทำงานอย่างมีจริยธรรมและด้วยท่าทีเชิงบวก

4.2.3) จัดการเวลาและโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.4) สามารถทำงานหลายอย่างได้ในเวลาเดียวกัน (Multitasking)

4.2.5) ร่วมงานอย่างเอาใจจริงเอาใจจ้ง เชื่อถือได้ และตรงต่อเวลา

4.2.6) นำเสนอตนเองอย่างมีอาชีพและมีมารยาท

4.2.7) ทำงานและร่วมมือเป็นทีมอย่างได้ผลดี

4.2.8) เคารพและเห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลายในทีมงาน

4.2.9) รับผิดชอบต่อผลงานที่เกิดขึ้น

5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility) หมายถึง ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบแบบกระจายบทบาท (Distributed Leadership and Responsibility) และความรับผิดชอบมี 3 ระดับ คือ

5.1) รับผิดชอบต่อตนเอง

5.2) รับผิดชอบการทำงานประสานสอดคล้องกันในทีม

5.3) ความร่วมมือกันของทีมเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ร่วมกัน

อนุชา โสมาบุตร (2556) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิตและอาชีพ

1) ความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) ได้แก่

1.1) การปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง (Adapt to Change) โดย

1.1.1) ปรับตัวตามบทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบและบริบทตามช่วงเวลา

กำหนด

1.1.2) ปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศของการทำงานในองค์กรที่ดีขึ้น

- 1.2) เกิดความยืดหยุ่นในการทำงาน (Be Flexible) โดย
- 1.2.1) สามารถหลอมรวมผลสะท้อนของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  - 1.2.2) เป็นผู้นำที่สร้างสรรค์ให้เกิดผลเชิงบวกกับการทำงาน
  - 1.2.3) มีความรู้ความเข้าใจในการสร้างความสมดุลและความเสมอภาคอย่างรอบด้าน เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ของการทำงาน
- 2) เป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำ (Initiative and Self-direction) ได้แก่
- 2.1) การจัดการด้านเป้าหมายและเวลา (Manage Goals and Time) โดย
    - 2.1.1) กำหนดเป้าหมายได้ชัดเจนบนฐานความสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนด
    - 2.1.2) สร้างความสมดุลในเป้าหมายที่กำหนด (ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว)
    - 2.1.3) ใช้เวลาและการจัดการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงาน
  - 2.2) การสร้างงานอิสระ (Work Independently) โดย
    - 2.2.1) กำกับติดตาม จำแนกวิเคราะห์ จัดเรียงลำดับความสำคัญ
    - 2.2.2) กำหนดภารกิจงานอย่างมีอิสระปราศจากการควบคุมจากภายนอก
  - 2.3) เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในตนเอง (Be Self-directed Learners) โดย
    - 2.3.1) มุ่งมั่นสู่ความเชี่ยวชาญทั้งทางด้านทักษะ ความรู้ และขยายผลสู่ความเป็นเลิศ
    - 2.3.2) เป็นผู้นำเชิงทักษะขั้นสูง มุ่งสู่ความเป็นมืออาชีพ
    - 2.3.3) เป็นผู้นำในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)
    - 2.3.4) สามารถสะท้อนผลและเก็บเกี่ยวประสบการณ์จากอดีตมุ่งสู่เส้นทางแห่งความก้าวหน้าในอนาคต
- 3) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-cultural Skills)
- 3.1) ประสิทธิภาพเชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น (Interact Effectively with Others) โดย
    - 3.1.1) รอบรู้ในการสร้างประสิทธิภาพ จังหวะเวลาที่เหมาะสมในการฟัง
    - 3.1.2) การพูดในโอกาสต่างๆ
    - 3.1.3) สร้างศักยภาพต่อการควบคุมให้เกิดการยอมรับในความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ
  - 3.2) การสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ (Work, Effectively in Diverse Teams) โดย
    - 3.2.1) ยอมรับในข้อแตกต่างทางวัฒนธรรมและภารกิจงานของทีมงานที่แตกต่างกันหลากหลาย
    - 3.2.2) เปิดโลกทัศน์และปลูกจิตสำนึกเพื่อมองเห็นการยอมรับในข้อแตกต่างสามารถมองเห็น ลักษณะ คุณค่าในความแตกต่างเหล่านั้น

3.2.3) พึงระลึกเสมอว่าข้อแตกต่างเชิงสังคมและวัฒนธรรมนั้น สามารถนำมาสร้างสรรค์เป็นแนวคิดใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นได้ โดยการคิดค้นนวัตกรรมเพื่อสร้างงานอย่างมีคุณภาพ

4) การเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิดชอบ (Productivity and Accountability) ให้แก่

4.1) การจัดการโครงการ (Manage Projects) โดย

4.1.1) กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของงาน

4.1.2) วางแผน จัดเรียงลำดับความสำคัญของงานและบริหารจัดการให้เกิด

ผลลัพธ์ที่มุ่งหวัง

4.2) ผลผลิตที่เกิดขึ้น (Produce Results) โดยสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพสูง โดยมีจุดเน้นในด้านต่าง ๆ ได้แก่

4.2.1) การทำงานทางวิชาชีพที่สุจริต

4.2.2) สามารถบริหารเวลาและบริหารโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.3) เน้นภารกิจงานในเชิงสหกิจ (Multi-tasks)

4.2.4) การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน

4.2.5) นำเสนอผลงานได้อย่างมืออาชีพ

4.2.6) ยอมรับผลผลิตที่เกิดขึ้นด้วยความชื่นชม

5) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility) หมายถึง ความเป็นตัวแบบและเป็นผู้นำคนอื่น (Guide and Lead Others) ได้แก่

5.1) ใช้ทักษะการแก้ไขปัญหาระหว่างบุคคลได้ เพื่อนำพองค์การก้าวบรรลุจุดมุ่งหมาย

5.2) เป็นตัวกลางหรือผู้ประสานงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถชี้แนะและนำพองค์การก้าวสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์

5.3) ยอมรับความสามารถของคณะทำงานหรือผู้ร่วมงานที่มีความแตกต่างกัน

5.4) เป็นแบบอย่างในพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ผู้อื่นยอมรับ

จากการศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพ จึงสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของทักษะชีวิตและอาชีพ ได้แก่ 1) ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว 2) ความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง 3) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 4) การเพิ่มผลผลิตและความสำนึกรับผิดชอบ และ 5) ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ

3. การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ

Nelson-Jones (1997) ได้กล่าวถึง การส่งเสริมและสนับสนุนทักษะชีวิตของบุคคล มีปัจจัยสำคัญ ดังนี้

1) สัมพันธภาพที่ให้การสนับสนุน (Supportive Relationships) บุคคลจะเกิดความสุข และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากบุคคลนั้นรู้สึกว่ามีคนไว้วางใจเขา การให้ความเคารพ ความจริงใจความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจต่าง ๆ ดังนั้น ปัจจัยด้านสัมพันธภาพที่ให้การสนับสนุนจะช่วยพัฒนาทักษะชีวิตกับบุคคลได้ และสัมพันธภาพที่สนับสนุนจะก่อให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยในการสำรวจพฤติกรรมและการเรียนรู้ที่ผิดพลาดต่าง ๆ ของตนและช่วยให้บุคคลรับฟังตัวเองมากขึ้น มีความรู้สึกภูมิใจ และมีความเข้าใจตนที่ลึกซึ้ง สามารถเกิดการสัมผัสกับความต้องการที่แท้จริงของตนเองตลอดจนความต้องการของชีวิตตนเองได้

2) การเรียนรู้จากตัวอย่าง (Learning from Examples) การเรียนรู้จากตัวอย่าง เป็นวิธีที่สำคัญวิธีหนึ่งในการช่วยให้บุคคลได้มาซึ่งทักษะชีวิต การเรียนรู้จากตัวอย่างอาจส่งผลกระทบต่อทักษะชีวิตที่ดีและไม่ดีได้ เด็กและวัยรุ่นจะเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกและพฤติกรรมจากตัวอย่างรอบ ๆ ตัว เช่น เด็กที่มีพ่อแม่ที่ขาดการแสดงออกทางอารมณ์ จะทำให้เด็กขาดโอกาสสำหรับการสังเกตวิธีการของการแสดงออกทางอารมณ์ได้ และถ้าพ่อแม่หรือบุคคลอื่น ๆ รอบตัวเด็กมีการคิด รู้สึก และพฤติกรรมที่ขาดประสิทธิภาพ เช่น การตำหนิ ดุด่า การแสดงออกที่เกินจริง จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมเช่นนั้นตามไปด้วย ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กได้เรียนรู้จากตัวแบบที่ดีของพ่อแม่หรือบุคคลที่มีความสำคัญสำหรับเด็ก เช่น เพื่อน ครู พี่น้องและสื่อก็จะทำให้เด็กมีทักษะชีวิตที่เข้มแข็งในด้านความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม เป็นต้น

3) การเรียนรู้จากผลที่ตามมา (Learning from Consequences) การเรียนรู้ทักษะชีวิตจากการสังเกตตัวแบบ เป็นการผสมผสานของการเรียนรู้ผลที่ตามมาทั้งดีและไม่ดี บุคคลจะรับรู้ผลที่เกิดขึ้นตามมา 2 วิธี คือ การเรียนรู้แบบวางเงื่อนไข และการเรียนรู้จากการปฏิบัติผลที่เกิดขึ้นในทางที่ดีจะช่วยให้บุคคลมีทักษะชีวิตที่ดี

4) การสั่งสอนหรือการสอนตนเอง (Instruction and Self-instruction) การสั่งสอนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลเกิดทักษะชีวิต การสั่งสอนทักษะชีวิต เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการในครอบครัว เช่น คำสั่งของทักษะชีวิตพื้นฐานที่เกิดขึ้นในครอบครัว ได้แก่ การขอร้องให้ลูกหรือเด็กทำบางสิ่งบางอย่าง โดยมีการสื่อสารว่า ได้โปรดหรือขอบคุณ สิ่งเหล่านี้ เป็นทักษะชีวิตพื้นฐานในด้านการสั่งสอนที่เริ่มต้นจากครอบครัว ทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ภายนอกครอบครัวได้ การสั่งสอนสามารถเป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่มีคุณค่าได้ เช่น เมื่อบุคคลเกิดการต่อต้านผู้สั่งสอนหรือผู้สั่งสอนบางคนเน้นการพูดคุยมากกว่าการที่จะบอกบุคคลว่าจะต้องทำอะไร เป็นต้น

5) ข้อมูลข่าวสารและโอกาส (Information and Opportunity) บุคคลต้องการข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอต่อการที่จะพัฒนาทักษะชีวิต เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ นอกจากนี้ได้กัวยรุ่นและผู้ใหญ่มีความต้องการเช่นเดียวกันในเรื่องของโอกาสที่จะทดสอบและพัฒนาทักษะชีวิต

6) ความวิตกกังวลและความเชื่อมั่น (Anxiety and Confidence) เด็กจะเจริญเติบโตภายใต้ประสบการณ์ที่ดีและไม่ดี การพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง ระดับความวิตกกังวล จะมีความสัมพันธ์กับการป้องกันการต่อต้านจากอันตรายและแรงจูงใจของตนเองเกี่ยวกับความสำเร็จที่เป็นจริง ผลของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมีความสัมพันธ์กับความวิตกกังวล ดังนี้

- 6.1) การมีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self Confidence)
- 6.2) การมีสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น (Interpersonal Relationship)
- 6.3) การมีความสามารถในตนเอง (Self-empowerment)
- 6.4) การแก้ปัญหาคับข้องใจ (Conflict Resolution)
- 6.5) การสร้างเครือข่ายสนับสนุนทางสังคม (Establishing Social Support Network)
- 6.6) การจัดการความเครียด (Stress Management)
- 6.7) ภาวะผู้นำ (Leadership)
- 6.8) การจัดการและเผชิญต่อความทุกข์ยาก (Coping with Adversity)

เกรียงไกร สีสานพาสวัสดิ์ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาทักษะชีวิตเป็นสิ่งที่มนุษย์พัฒนาขึ้นจากประสบการณ์และการฝึกอบรมซึ่งเกิดขึ้นในวงจรของชีวิตประจำในสังคมจำแนกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) บ้านหรือครอบครัว ได้จากการใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับบุคคลในครอบครัวและได้รับการถ่ายทอดจากการฟังนิทาน นิยายที่ผู้ใหญ่เล่าให้ฟัง ได้แบบอย่างจากการสนทนาและการปฏิบัติงานอาชีพของผู้ใหญ่จากการช่วยทำงาน เช่น ทำงานบ้าน ดูแลสัตว์เลี้ยง เลี้ยงน้อง เป็นต้น

2) ชุมชน ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ได้ความคิดและแบบอย่างจากการปฏิบัติของผู้ใหญ่ในชุมชน และดูแลแบบอย่างจากการละเล่นพื้นเมือง เกม งานประเพณี การเล่นกับเพื่อน ๆ พบพบสนทนากับบุคคลต่างกลุ่ม ต่างวัยโดยไม่มีภาวะกดดัน เป็นต้น

3) โรงเรียน ได้จากการฝึกอบรม กระบวนการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนนอกหลักสูตร โดยเฉพาะที่มีการสอดแทรกในวิชาวรรณคดี นิทาน บทเรียน ภาษา การแนะแนวกิจกรรมเสริมหลักสูตร การอบรมบ่มนิสัย สามารถนำไปพัฒนากิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตให้กับ กลุ่มเป้าหมายได้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1) ทักษะชีวิตทั่วไป คือ ความสามารถพื้นฐานที่ใช้ประเมินปัญหาปกติในชีวิตประจำวัน เช่น ความเครียด สุขภาพ การคบเพื่อน การปรับตัว ครอบครัวแตกแยก การบริโภคอาหาร เป็นต้น

3.2) ทักษะชีวิตเฉพาะ คือ ความสามารถที่จำเป็นในการเผชิญปัญหาเฉพาะ เช่น ยาเสพติด โรคเอดส์ ไฟไหม้ น้ำท่วม การถูกล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น

รณภัทธ กตตวันงศกร (2557: 20-22) ได้กล่าวถึง หลักการสอนและกิจกรรมที่สามารถนำมาพัฒนาทักษะชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1) การสอนที่เน้นการกระทำ (Learning by Doing) เป็นการสอนขั้นพื้นฐานที่ใช้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ดึงความสนใจของผู้เรียน มาใช้ในรูปของการเรียนรู้ที่เรียกว่า Active Learning โดยที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการลงมือกระทำด้วยความสามารถของตนเอง กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยที่สำคัญและจำเป็นต่อการสร้างทักษะชีวิต เพื่อการพัฒนาต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) หลักการสอนเชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นการเรียนรู้ที่มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์เดิม ทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ ผู้เรียนต้องทำกิจกรรมตลอดเวลา มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียน ทำให้เกิดการขยายองค์ความรู้ให้กว้างขวางขึ้น เป็นการเรียนที่อาศัยการสื่อสารในรูปแบบที่หลากหลาย

3) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการบูรณาการ (Integrated Learning) เป็นการนำเอาสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มาสัมพันธ์เชื่อมโยงผสมกลมกลืนกันจนกลายเป็นเรื่องเดียวกัน ผู้เรียนจะเกิดความรู้ ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำความรู้ ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

กิจกรรมการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1) กิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นหาความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง เช่น กิจกรรมให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น วิพากษ์ วิเคราะห์ข่าวสาร เหตุการณ์สถานการณ์ ประสบการณ์ การสืบค้นหรือศึกษา ค้นคว้า คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ที่เชื่อมโยงกับชีวิตและการดำเนินชีวิตในอนาคต

2) กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะต่าง ๆ เช่น ทักษะศึกษา เข้าค่าย กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมโครงการ โครงการ กิจกรรมจิตอาสาซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะชีวิต ดังนี้

2.1) ได้เสริมสร้างสัมพันธภาพ และใช้ทักษะการสื่อสาร ได้ฝึกการจัดการอารมณ์ และความเครียดของตนเอง

2.2) ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้เข้าใจผู้อื่นนำไปสู่การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ไตร่ตรอง เข้าใจและตรวจสอบตนเอง ทำให้เข้าใจตนเองและเห็นใจผู้อื่น

2.3) ได้รับความยอมรับจากกลุ่ม ได้แสดงออกด้านความคิด การพูด การทำงาน มีความสำเร็จ ทำให้ได้รับคำชม เกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าตนเอง นำไปสู่ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

3) กิจกรรมที่กำหนดให้มีการอภิปรายแสดงความรู้สึก นึกคิด และการประยุกต์ความคิด ทำให้ผู้เรียนได้รับบทเรียนสำคัญที่จะพัฒนา และเสริมสร้างทักษะชีวิต ได้ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น รู้จักคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้วยวิธีการสะท้อน (Reflect) ความรู้สึกและความคิดที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมเชื่อมโยง (Connect) กับประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมา หรือที่ตนเองได้เรียนรู้มาแล้ว เป็นองค์ความรู้ใหม่ แล้วนำมาปรับใช้ (Apply) ในชีวิตประจำวันของตนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ (2556: 2-8) ระบุว่า การส่งเสริมอาชีพตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ดังนี้

1) หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนระดับฝีมือให้มีสมรรถนะ มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระ

2) หลักสูตรที่เปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง เน้นสมรรถนะเฉพาะด้าน ด้วยการปฏิบัติจริง สามารถเลือกวิธีเรียนตามศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเทียบโอนผลการเรียน สะสมผลการเรียน เทียบความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ

3) หลักสูตรที่สนับสนุนการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

4) หลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษา สถานประกอบการ ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

5) จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนี้

5.1) จัดให้มีการฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพในรูปของการฝึกงานในสถานประกอบการ แหล่งวิทยาการ หรือหน่วยงานของรัฐ กำหนดให้มีค่าตอบแทนผู้ฝึกงานสามารถนำรายวิชา

ในหมวดวิชาชีพที่ตรงหรือสัมพันธ์กัน ลักษณะงานไปเรียนหรือฝึกในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐได้ โดยใช้เวลารวมกับการฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ

5.2) การตัดสินผลการเรียน และให้ระดับผลการเรียนให้ปฏิบัติกับรายวิชาอื่น ๆ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิชาชีพทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า หลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ คือ การจัดการศึกษาจะต้องเน้นการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอาชีพนักเรียนในรูปแบบการจัดหลักสูตร จัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ การฝึกทักษะอาชีพ การรวมกลุ่มผู้มีวัตถุประสงค์เดียวกัน การสร้างเครือข่ายพัฒนาและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดการเรียนรู้บูรณาการกับวิถีชีวิตของชุมชนทั้งในหลักสูตร สมปอง มาตย์แท่น (2555: 33-34) ได้สรุปขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาอาชีพ มีขั้นตอนที่สำคัญประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) การวางแผน (Plan) คือ เป็นการเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลการ กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบายการพัฒนา แผนพัฒนา คน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ ให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพ

2) การนำแผนสู่การปฏิบัติ (Do) คือ การส่งเสริม พัฒนาอาชีพนักเรียนตามแผนงาน โครงการที่กำหนด การจัดการเรียนการสอน ฝึกทักษะอาชีพ การรวมกลุ่ม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ พัฒนาอาชีพจากหน่วยงาน สถาบัน องค์กร และภูมิปัญญาท้องถิ่น

3) การติดตาม ประเมินผล (Check) คือ นิเทศ กำกับ ติดตามผล ประเมินการดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม การจัดการเรียนการสอนอาชีพ การฝึกทักษะให้เป็นไปตามกระบวนการ วิธีการที่กำหนด

4) การปรับปรุง พัฒนา (Act) คือ การนำผลการดำเนินงานมาปรับปรุงพัฒนาให้มีความสอดคล้องเหมาะสมในด้านปฏิบัติ และเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาอาชีพนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ณรงค์ อภัยใจ (2560: 66-67) ได้กล่าวถึง การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพนักเรียน ดังนี้

1) ต้องเน้นให้ผู้เรียนมีความคิดเป็นเหตุเป็นผลในการทำงาน การสั่งสมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน รู้จักหาโอกาสและช่องทางการทำงาน สรรวสูลูกแห่งการทำงาน จะต้องพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพของผู้เรียนในช่วงอายุ 9-15 ปี หรือผู้ที่กำลังเรียนอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น

2) หลักสูตรและการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนจะต้องให้ความสำคัญเป็น 3 ระดับ ได้แก่ การแนะนำ การพัฒนาและการเน้นย้ำ

3) ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นความเชื่อมโยงของความรู้จากโรงเรียนกับชีวิตจริง

4) ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนุก น่าสนใจและมีความหมายจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ เจตคติและทักษะที่จำเป็นในอนาคต

5) สถานศึกษาต้องสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งจะสนับสนุนและช่วยเหลือการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา

6) การจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพต้องมีส่วนประกอบของความตระหนักในตนเอง กิจกรรมตระหนักรู้การทำงาน เพราะเรียนรู้การตัดสินใจ และเรียนรู้การเปลี่ยนแปลง เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านกระบวนการคิด ตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงของสังคม

7) สถานศึกษาและครูจะต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียน ดังนี้

7.1) การสร้างแรงจูงใจ ความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการประกอบอาชีพ (Career Motivation)

7.2) การสร้างความเข้าใจในอาชีพ (Career Orientation)

7.3) การสำรวจอาชีพในยุคปัจจุบัน ศักยภาพและความสนใจของตนเอง (Career Exploration)

7.4) การเตรียมสู่เส้นทางการประกอบอาชีพ (Career Preparation)

8) สาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอาชีพ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้

8.1) จัดรายวิชาพื้นฐาน เป็นรายวิชาที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดตามที่กำหนดในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้เทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและบูรณาการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

8.2) จัดรายวิชาเพิ่มเติม โดยจัดให้สอดคล้องกับจุดเน้นและความต้องการของสถานศึกษาหรือท้องถิ่น โดยกำหนดผลการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพหรือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้อาชีพ เช่น การทอเสื่อ การเพาะเห็ด การปลูกผัก โดยพิจารณาจากความพร้อมและจุดเน้นของสถานศึกษาและเกณฑ์จบการศึกษาภายใต้โครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนด

8.3) จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมแนะแนวการศึกษาอาชีพ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ กิจกรรมชุมนุมหรือชมรมตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

9) แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อการประกอบอาชีพ แยกเป็น 3 วิธี ดังนี้

9.1) จัดการเรียนการสอนอาชีพ โดยสถานศึกษาจัดเองตามศักยภาพ

9.2) จัดการเรียนการสอนร่วมกับสถานประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

9.3) การจัดการเรียนการสอนตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนนอกเวลาเรียนหรือจัดร่วมกับผู้ปกครอง

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า สถานศึกษาต้องกำหนดหลักสูตรการสอนให้สอดคล้องกับบริบท การพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น สร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต จัดบรรยากาศ และแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการฝึกทักษะอาชีพ โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภูมิปัญญา ท้องถิ่น

การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในสถานศึกษา

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ

ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของ Ginzberg (1974: 37-40) แบ่งช่วงการเลือกอาชีพของ บุคคล ออกเป็น 3 ระยะคือ

1) ระยะเวลาเพื่อฝัน (Fantasy Period) คือระยะที่เด็กมีอายุ 6-10 ปีเป็นช่วงวัยเด็กตอนต้น ถึง 10 ปีเป็นระยะที่เด็กคิดฝันเอาเองว่าโตขึ้นจะประกอบอาชีพอะไร โดยความคิดนี้อาจได้รับอิทธิพล มาจากโทรทัศน์ ผู้ปกครองและสื่อต่าง ๆ โดยที่มิได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงว่าจะเป็นไปได้หรือไม่แต่เป็น สิ่งที่ฝันเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก

2) ระยะเวลาเปลี่ยนแปลง (Tentative Period) คือระยะที่เด็กมีอายุระหว่าง 11-17 ปี เป็นระยะเวลาการเลือกอาชีพแต่ก็ยังไม่ตกลงใจแน่นอน การเลือกอาชีพในระยะนี้การตัดสินใจ เกี่ยวกับการเลือกที่ยอดค้ประกอบเกี่ยวกับตนเอง เช่น คำนึงถึงความสนใจ ความสามารถ ความถนัด ค่านิยมของตนเองช่วงนี้แบ่งระยะการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 4 ขั้นย่อย คือ

2.1) ขั้นความสนใจ (Interest Stage) เป็นช่วงของเด็กวัยระหว่างอายุ 11-12 ปี เด็กจะเลือกอาชีพตามความสนใจ เป็นพื้นฐานสำคัญในการเลือกอาชีพ

2.2) ขั้นคำนึงถึงความสามารถ (Capacity Stage) เป็นช่วงของเด็กอายุระหว่าง 13-14 ปี จะเลือกอาชีพโดยคำนึงถึงความสามารถโดยการประเมินความสามารถตนเอง แต่ความรู้กับ ความสามารถยังไม่เพียงพอ การเลือกอาชีพนั้นจึงไม่แน่นอน

2.3) ขั้นคำนึงถึงค่านิยม (Value Stage) เป็นช่วงของเด็กอายุระหว่าง 15-16 ปีซึ่ง จะเริ่มรู้ถึงค่านิยมและสังเกตว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเลือกอาชีพ

2.4) ขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อ (Transition Stage) เด็กอายุ 17 ปีจะเริ่มรู้จักพิจารณาจาก ข้อเท็จจริงมีการนำเอาความสนใจ ความสามารถและค่านิยมของตนเองมาพิจารณาเลือกอาชีพ มีการวางแผนบ้างแต่ยังไม่เป็นการตัดสินใจที่แน่นอนแท้จริง

3) ระยะเวลาพิจารณาตามสภาพความเป็นจริง (Realistic Period) เป็นระยะของเด็กที่มีอายุ ระหว่าง 18-20 ปีซึ่งเป็นระยะที่เด็กพิจารณาตนเองและอาชีพประกอบตามสภาพความเป็นจริง โดย พิจารณาดังนี้

3.1) ขั้นสำรวจอาชีพ (Exploration) เป็นขั้นที่บุคคลจะสำรวจว่าอาชีพใดจะเหมาะกับ เขาบ้าง เด็กจะมีการประเมินตนเองในพฤติกรรมทางอาชีพของเขาอย่างใกล้ชิดกับความเป็นจริงมากขึ้น

3.2) ขั้นรวมตัวของความคิดที่จะเลือกอาชีพ (Specification) เด็กจะตัดสินใจเลือกอาชีพ ที่เฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้นไม่ใช่เป็นการคิดกว้าง ๆ ลอย ๆ เท่านั้นว่าจะประกอบอาชีพใด เช่น ไม่ใช่บอกเพียงแต่จะเรียนวิชาทางการศึกษาแต่จะเน้นชัดไปว่าเป็นสาขาอะไร เช่น สาขาเกษตรกรรม เป็นต้น

การศึกษาทฤษฎีของ กิ้นซ์เบิร์ก สรุปได้ว่า การเลือกอาชีพของบุคคลเริ่มตั้งแต่อายุ 10 ปีขึ้นไป โดยพิจารณาจากความสนใจของตัวเอง โดยมีปัจจัยที่ส่งผลในการตัดสินใจเลือก เช่น สื่อโทรทัศน์ ค่านิยม เป็นต้น จนถึงในช่วงที่ต้องตัดสินใจจากความเป็นจริงจะเริ่มนำความรู้ความสามารถของตนเองมามีส่วนช่วยในการพิจารณาเลือกอาชีพ

ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ Super (1995 อ้างถึงใน เพ็ญนภา กุลนภาดล และคณะ, 2562: 20-23) ได้ศึกษาการเลือกอาชีพและสรุป รวบรวมตั้งเป็นทฤษฎีการเลือกอาชีพขึ้น โดยใช้ชื่อทฤษฎีว่าทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ (Theory of Vocational Development) ความรู้พื้นฐานเบื้องต้นของทฤษฎีมีอยู่ 12 ประการคือ

1) ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ ในการศึกษาการพัฒนาอาชีพของบุคคลย่อมแตกต่างกันทั้งด้านความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพ ดังนั้นการเลือกอาชีพของบุคคลจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2) ความสามารถหลายๆ อย่างในตัวบุคคล (Multipotentiality) บุคคลแต่ละบุคคลมีความสามารถแตกต่างกัน การจะประสบความสำเร็จในงานอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีความพอใจในงานอย่างใดอย่างหนึ่ง การที่จะเปรียบเทียบความสามารถกับอีกคนนั้นทำได้ยาก ทุกคนจะต้องมีความสามารถเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน

3) รูปแบบความสามารถในอาชีพ (Occupational Ability Pattern) อาชีพแต่ละอาชีพมีรูปแบบของความสามารถเฉพาะของแต่ละอาชีพ เช่น ความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ นั่นคือ อาชีพหนึ่ง ๆ ต้องการบุคคลที่มีความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพต่างไปจากอีกอาชีพหนึ่ง

4) การเลียนแบบและบทบาทของรูปแบบ (Identification and Role of Models) บุคคลส่วนมากจะเลียนแบบบิดา มารดา หรือบุคคลอื่นในด้านการประกอบอาชีพ การเลียนแบบอาชีพจากผู้ใหญ่ ดังนั้นผู้ใหญ่ก็ควรเป็นรูปแบบที่ดีให้แก่เด็ก

5) ความต่อเนื่องของการตัดสินใจ (Continuity of Judgement) บุคคลจะเลือกอาชีพอะไรนั้น การตัดสินใจจะต้องเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง เพราะสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่ตัวบุคคล

อาชีพหรือทำงานนั้นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการเลือกอาชีพนั้นจึงต้องเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน

6) ช่วงของชีวิต (Life Stage) กระบวนการเลือกอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่องตามช่วงชีวิตของบุคคล ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ชั้น ดังนี้

6.1) ชั้นของการเจริญเติบโต (Growth Stage) เริ่มตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 14 ปี เป็นระยะที่เด็กกำลังเจริญเติบโต มีการพัฒนาด้านความสามารถ ความรู้สึก และทักษะ มีความสนใจและความต้องการ

6.2) ชั้นของการสำรวจ (Exploration Stage) ระหว่างอายุ 14 - 25 ปี เป็นช่วงที่บุคคลพยายามทำความเข้าใจตนเอง

6.3) ชั้นของการสร้างหลักฐาน (Establishment Stage) ระหว่างอายุ 25-45 ปี เป็นช่วงที่บุคคลคิดมีครอบครัว มีบทบาทในสังคม มีอาชีพแน่นอน มีงานทำมั่นคงและมีบ้านอยู่อาศัย

6.4) ชั้นของชีวิตมั่นคง (Maintenance Stage) ระหว่างอายุ 45-65 ปี เป็นช่วงที่เห็นความสำคัญของครอบครัว พยายามที่จะมีหน้าที่ความก้าวหน้าในการทำงาน

6.5) ชั้นของความเสื่อม (Decline Stage) ตั้งแต่อายุ 65 ปี ถึงตาย เป็นช่วงที่ทำงานน้อย มีความรับผิดชอบน้อย และมีบทบาทในสังคมน้อย

7) รูปแบบของอาชีพ (Career Patterns) กระแสของอาชีพขึ้นอยู่กับระดับสังคม เศรษฐกิจและโอกาส ซึ่งกระแสของอาชีพนี้ได้แก่ ระดับสูงต่ำของอาชีพ ความถี่ในการเปลี่ยนงาน อาชีพบางอย่างทำให้เปลี่ยนงานบ่อย แต่อาชีพบางอย่างไม่ต้องเปลี่ยนงาน

8) การพัฒนาอาชีพควรได้รับการแนะนำ (Development can be Guided) ในเรื่องของอาชีพควรได้รับการแนะแนวที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสม โดยการให้ทดลองฝึกงานบ้างตามโอกาสอันสมควร

9) การพัฒนาอาชีพ เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม (Development of The Result of Interaction) สิ่งแวดล้อม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูจากบ้าน การได้รับการศึกษาจากโรงเรียนและจากสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยประเมิน แปลความหมายข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และทดลองวางแผนเกี่ยวกับอาชีพเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นการสร้างความคิดเกี่ยวกับตนเอง เช่น รู้จักความสนใจ รู้จักความถนัด และความสามารถของตนเองที่จะเป็นไปได้จริง

10) การเปลี่ยนแปลงในกระบวนการประกอบอาชีพ (The Dynamics of Career Patterns) กระบวนการประกอบอาชีพนี้ขึ้นอยู่กับระดับสังคม เศรษฐกิจ ของบิดา มารดา สติปัญญา ความสามารถและความสนใจ ของบุคคลซึ่งไม่คงที่เช่นเดียวกับการพัฒนาของบุคคลตามช่วงของการเจริญเติบโต (The Growth Stage) และระยะต้นของช่วงการสำรวจ (The Early Exploration

Stage) บุคคลเข้าใจเพียงเล็กน้อยต่อกระบวนการพัฒนาอาชีพแต่ความเข้าใจเล็กน้อยนี้ จะมีประโยชน์สำหรับกระบวนการประกอบอาชีพในช่วงการเจริญเติบโตระยะสุดท้ายของการสำรวจ ทดลอง สวมบทบาทของผู้ใหญ่ เช่น การหาคู่ การหาอาชีพ และการหาตำแหน่งในสังคม (Late Exploratory Stage) การสร้างหลักฐาน (Establishment State) และชีวิตที่มั่นคง (Maintenance Stage)

11) ความพอใจในงานขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตำแหน่ง และบทบาทของบุคคล (Job Satisfaction: Individual Differences, Status and Role) นั้นต้องการระดับความพอใจขึ้นอยู่กับระดับของการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับตนเองของบุคคล

12) งานคือวิถีทางของชีวิต (Work is a Way of Life) งานเป็นวิถีทางแห่งชีวิตของบุคคล ได้ค้นพบทางออกที่ใช้แสดงความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ ค่านิยมของบุคคลนั้น และความสามารถกระทำได้ตามบทบาทที่บุคคลนั้นเลือกสรรแล้ว

นอกจากนี้ยังได้เสนอหลักเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพไว้ดังนี้

1. การพัฒนาอาชีพเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มสนใจเลือกอาชีพไปจนถึงประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงเป็นระยะเวลาช้านาน

2. การพัฒนาทางอาชีพเป็นขั้นตอนและมีระเบียบแบบแผน

3. บุคคลจะมองเห็นความจริงเกี่ยวกับการเลือกอาชีพมากขึ้น เมื่อมีอายุมากขึ้นนับตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่

4. ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง เริ่มตั้งแต่ก่อนวัยรุ่นและเข้าใจชัดเจนเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น

5. วิธีและอัตราการเคลื่อนไหวของแต่ละบุคคลจากระดับหนึ่งไปยังอีกระดับหนึ่ง มีความสัมพันธ์กับสติปัญญา สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจของบิดามารดาความต้องการค่านิยม ความสนใจทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

6. แขนงอาชีพของแต่ละบุคคลเลือกเกี่ยวกับความสนใจ ค่านิยม และความต้องการเปลี่ยนแปลงบิดา มารดา หรือสังคมที่อยู่อาศัย ระดับคุณภาพของการศึกษา

7. ความพอใจในงานและชีวิตขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของความสามารถ ความสนใจ ค่านิยมและบุคลิกภาพภายในงานอาชีพ

8. บุคคลจะเปลี่ยนแปลงบิดามารดาโดยทางอ้อม ซึ่งมีบทบาทต่อการเลือกอาชีพ

9. การพัฒนาทางอาชีพดำเนินไปตลอดเวลา

10. คุณสมบัติของบุคคลหนึ่งอาจจะเหมาะสมกับอาชีพ

จากการศึกษาทฤษฎีการพัฒนาอาชีพของซูเปอร์ แสดงให้เห็นว่าการเลือกอาชีพนั้นต้องคำนึงถึงความแตกต่างของตัวบุคคลเป็นหลัก เป็นกระบวนการพัฒนาจากเด็กมาสู่ผู้ใหญ่ ซึ่งในแต่ละช่วงวัยนั้นจะมีความสามารถ ความรู้และความสนใจแตกต่างกันตามสภาพของการเปลี่ยนแปลง และจะพัฒนามาจนถึงจุดที่ต้องการมีอาชีพอย่างมั่นคง

ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของ Roe (1957: 212-217) ได้พัฒนาทฤษฎีการเลือกอาชีพ จากผลงานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความแตกต่างในด้านบุคลิกภาพ สติปัญญา ความถนัด ประสบการณ์ในวัยเด็ก ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพของบุคคล โดยได้เสนอแนวคิดไว้ 2 ประการ คือ

1) บุคคลจะเลือกอาชีพให้เหมาะกับบุคลิกภาพ ความสนใจ ซึ่งแต่ละคนจะมีความแตกต่างในการเลือกอาชีพ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของตน

2) ประสบการณ์ในวัยเด็กที่เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ

ทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีการจูงใจโดยมีแนวความคิดว่า ความต้องการของบุคคล จะทำให้เกิดแรงผลักดันในการกระทำต่าง ๆ และการอบรมเลี้ยงดูก็มีผลในการเลือกอาชีพของเด็ก ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าการเลือกอาชีพนั้นเพื่อตอบสนองความต้องการของตน ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ประการ คือ

1. อิทธิพลของพันธุกรรมเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความต้องการ

2. อิทธิพลของทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchical Needs Theory) Roe เชื่อว่าทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ ที่จัดลำดับความต้องการของมนุษย์เป็นขั้น ๆ จากขั้นมูลฐานที่ต่ำสุดคือความต้องการทางกาย จนถึงขั้นสูงสุดคือ ความต้องการเข้าใจที่ตอบสนองตนเอง นำมาสู่การพัฒนาตนเอง ความต้องการขั้นต่าง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นบุคลิกภาพและมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพนั้นขึ้นอยู่กับพันธุกรรมของครอบครัวหรือผู้ปกครองของเด็ก โดยบุคคลจะเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพและสนองความต้องการของตน

3. อิทธิพลของประสบการณ์ในวัยเด็กตอนต้น (Early Childhood Experiences) ได้แบ่งแบบฉบับของการเลี้ยงดูเด็กซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคลออกเป็น 3 แบบดังต่อไปนี้

3.1 การเลี้ยงดูแบบไม่สนใจหรือไม่ยอมรับเด็ก (Avoidance of the Child) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ การเลี้ยงดูแบบไม่ยอมรับเด็ก (Rejecting) การมีทัศนคติไม่ดีต่อเด็ก ผู้ปกครองละเลยในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ไม่ให้ความสำคัญต่อความคิด การตัดสินใจของเด็ก ทำให้เด็กขาดความมั่นใจในการใช้ชีวิตในสังคมมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลน้อย และการเลี้ยงดูแบบละเลยเด็ก (Neglecting) ผู้ปกครองขาดความรับผิดชอบ ไม่ยอมรับความต้องการของเด็ก แต่จะสนับสนุนเฉพาะสิ่งที่จำเป็นของเด็ก หากเด็กขาดความสุข มองโลกในแง่ร้ายจะมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลน้อย

3.2 การเลี้ยงดูด้วยอารมณ์ (Emotional Concentration on the Child) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป (Overprotecting) ผู้ปกครองปกป้องระแวดระวังเด็กทุกฝีก้าว ไม่ค่อยให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ การเลี้ยงดูแบบนี้แม้จะสนองความต้องการด้านร่างกายและความปลอดภัยแก่เด็ก แต่จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กพึ่งผู้ใหญ่มาก และมักจะ

ทำให้เด็กกลายเป็นคนที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ตามแบบฉบับที่มีอยู่ ไม่ค่อยได้แสดงความคิดริเริ่ม เด็กมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่สัมพันธ์กับบุคคลน้อย และการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดหรือเรียกร้องจากเด็กมาก (Overdemanding) ผู้ปกครองจะมีความคาดหวังและความสำเร็จจากเด็กมาก ในทางที่ดี ผู้ปกครองจะให้ความรักและสิ่ง que เด็กต้องการ เมื่อเด็กในทำสิ่งที่คาดหวังนั้นสำเร็จ อาจนำมาซึ่งความเครียดเด็กจะเกิดความก้าวร้าวทางอารมณ์ และกิริยาท่าทางมีแนวโน้มให้มีความหวังที่จะเลือกอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลน้อย

3.3 การเลี้ยงดูแบบยอมรับให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก (Acceptance of the Child) ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การเลี้ยงดูแบบไม่เข้มงวดต่อเด็ก ผู้ปกครองให้การดูแลเอาใจใส่ในการเลี้ยงดู ให้ความอบอุ่น เด็กมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลมาก และการเลี้ยงดูแบบให้ความรัก (Loving) ผู้ปกครองให้ความรัก สนับสนุนความต้องการของเด็กให้อิสระภาพในด้านสังคม การใช้ชีวิต มีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลมากนอกจากนี้ โดยแบ่งอาชีพออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้คือ อาชีพที่ติดต่อกว่เกี่ยวข้องกับบุคคล กับอาชีพที่ทำงานเกี่ยวข้องกับวัตถุ

Roe (1957: 212-217) อธิบายว่า ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับในวัยเด็กจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ

จากทฤษฎีการประกอบอาชีพนั้นสรุปได้ว่า การพัฒนาอาชีพนั้นประกอบด้วยกระบวนการ หลาย ๆ อย่าง มาประกอบในการตัดสินใจ ทั้งการพิจารณาตัวบุคคล การศึกษา ความรู้ความสามารถ ที่จะประกอบอาชีพ ความสนใจ ซึ่งต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรอง ประกอบกับปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจากตัวบุคคล เช่น ค่านิยม สื่อโทรทัศน์ สิ่งแวดล้อม พันธุกรรมจากพ่อแม่ สังคม ต้องคำนึงถึงช่วงในแต่ละวัยของการเลือกอาชีพ เพราะการเลือกอาชีพนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดชีวิต ต้องมีแนวทางในการเลือกอาชีพที่ดี เพราะการตัดสินใจนั้นจะนำมาซึ่งผลต่ออนาคตของผู้ตัดสินใจ จึงต้องให้ความสำคัญโดยเฉพาะในตัวเด็กที่ต้องมีผู้แนะแนวอาชีพในทางที่ถูกต้อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่ออนาคตของเด็กในการประกอบอาชีพอย่างมีคุณภาพ

2. การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในสถานศึกษา

การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นการจัดการศึกษาที่ได้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพทั้งด้านทักษะฝีมือ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ เพื่อให้สามารถปรับปรุงพัฒนาอาชีพที่ทำได้ให้ดีขึ้น ใ้มองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ การมีอาชีพเสริมสร้างอาชีพใหม่หรือเข้าสู่อาชีพได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) กล่าวว่า แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ (Career Education) หรืออาชีพศึกษามีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความคิดที่เป็นเหตุผลเป็นผลในการทำงาน ส่งสมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน รู้จักการหา

โอกาสและช่องทางในการทำงาน และสำรวจการเข้าสู่โลกแห่งการทำงาน ซึ่งระยะเวลาที่ได้ศึกษาหาความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติอันดีผ่านการศึกษา การฝึกอบรมและการปฏิบัติงานเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่จะตัดสินใจในการศึกษาต่อและการทำงานต่อไปในอนาคต ซึ่งในนโยบายการศึกษาของประเทศไทยซึ่งปรากฏในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 -2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ มีเจตนารมณ์เพื่อมุ่ง

1) พัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

2) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้และสังคม

การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเน้นให้ผู้เรียนมีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลในการทำงาน สังคมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงาน รู้จักการหาโอกาสและช่องทางในการทำงาน สำรวจและก้าวเข้าสู่โลกแห่งการทำงาน ซึ่งจะต้องพัฒนาความคิดรวบยอด (Concepts) เกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางอาชีพ (Career Development) ของในช่วงอายุตั้งแต่ 9 – 15 ปี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งหลักสูตรและการเรียนการสอนจากทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะต้องให้ความสำคัญและร่วมมือกันจัดให้ความรู้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ การแนะนำ การพัฒนา และการเน้นย้ำ การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในหลักสูตรและการสอนในสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จได้จะต้องช่วยให้ผู้เรียน ได้เห็นความเชื่อมโยงของความรู้จากโรงเรียนกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนุก น่าสนใจ และมีความหมายช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ เจตคติ และทักษะที่จำเป็นในอนาคต เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ สถานศึกษาต้องสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ปกครองและชุมชนซึ่งจะสนับสนุนและช่วยเหลือการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา

สถานศึกษาและครูต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้มี 1) การสร้างแรงจูงใจ ความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการประกอบอาชีพ (Career Motivation) 2) การสร้างความเข้าใจในอาชีพ (Career Orientation) 3) การสำรวจโลกแห่งอาชีพในยุคปัจจุบันและศักยภาพและความสนใจของตนเอง (Career Exploration) และ 4) การเตรียมสู่เส้นทางการประกอบอาชีพ (Career Preparation) ซึ่งจัดเป็นรูปแบบการศึกษาอาชีพระดับก่อนอุดมศึกษา

สำหรับประเทศไทยการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรากฏในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 สาระที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน

อาชีพและเทคโนโลยี คือ สารการอาชีพ เริ่มต้นจัดให้กับนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นต้นไป เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับอาชีพในชุมชนของตนและสามารถสำรวจความสนใจ ความสามารถและทักษะอาชีพของตนและเมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจึงเริ่มเรียนรู้สาระเกี่ยวกับแนวทางการเลือกอาชีพและการสร้างเจตคติที่ดีต่อประกอบอาชีพ รวมทั้งได้ฝึกทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพโดยทั่วไป เช่น ทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะแสวงหาความรู้ และทักษะการจัดการ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555) ซึ่งปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพที่ส่งผลต่อคุณลักษณะ ความรู้ และทักษะของนักเรียน โดยทั่วไป คือ ความมีวินัย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เจตคติที่ดีต่อการทำงาน ความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง มีสำนึกรักบ้านเกิด และภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนที่สร้างคุณลักษณะดังกล่าวทางโรงเรียนจะต้องจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนที่เน้นการเชื่อมโยงกับโลกแห่งการทำงานจริง (Real – world Relevance) การทำงานกลุ่มในการเรียนแบบร่วมกัน (Collaboration) การสะท้อนคิด (Reflection) ที่ทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้แบบเมตาคognition (Metacognition) และการประเมินแบบบูรณาการ (Integrated Assessment) จากเพื่อนร่วมชั้นเรียน สถานฝึกงาน และครูผู้สอน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพในประเทศ ได้มีความพยายามที่จะให้สถานศึกษาได้มีแนวทางการจัดการศึกษา แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันการจัดการศึกษาได้จัดตามแนวทางของกระแสหลักคือ มุ่งเน้นให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยยึดผลการทดสอบระดับชาติมากกว่าการส่งเสริมอาชีพหรือการสอนทักษะชีวิต เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความสมบูรณ์ ทั้งด้านสติปัญญา ทักษะชีวิตและอาชีพ

ความเป็นมาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จากการที่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มพูนความรู้ขั้นพื้นฐานของประชาชนในชาติในสูงขึ้น เพื่อรองรับการปรับตัวให้เข้ากับวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ และเพื่อการแข่งขันในสังคมโลก เพื่อพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะการประกอบอาชีพสุจริตอิสระ เพื่อให้รู้จักคิดพิจารณาเลือกรับแนวคิดหรือสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชนโดยไม่ขัดต่อความเป็นไทย เอกลักษณ์ศาสนา และวัฒนธรรม (แกมवास ดรณเดช 2539: 9)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเริ่มรับผิดชอบจัดการศึกษาระดับนี้ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 เป็นต้นมา ตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการยกระดับการศึกษาเพื่อเพิ่มศักยภาพของคนไทยให้สูงขึ้นก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว โดยจัดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นครั้งแรก ในปีการศึกษา 2533 ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2533 เปิดดำเนินการปีแรกลักษณะนาร่อง 119 โรงเรียนในทุกจังหวัดและเริ่มขยายเพิ่มอย่างจริงจังตั้งแต่ ปีการศึกษา 2534 ปีละประมาณ 1,000 โรงเรียน โดยในปี พ.ศ. 2542 มีโรงเรียนจัดสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แม้ว่าจะมีจำนวนน้อย คือ ร้อยละ 25 ของจำนวนนักเรียนระดับนี้ทั้งหมด 12,388,561 คน แต่เป็นกลุ่มที่ต้องใช้ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการค่อนข้างสูง เพราะส่วนใหญ่คือ เด็กในชนบทที่ไม่มีหน่วยงานอื่นไปจัดบริการ อีกทั้งผู้ปกครองมีฐานะด้อยทางเศรษฐกิจ การสนับสนุนบุคลากรเพื่อการศึกษา จึงมีข้อจำกัดตามไปด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2544: 13-14)

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2534: 8) นั้น ได้กำหนดนโยบายการดำเนินงานไว้ดังนี้ คือ

- 1) เร่งรัดการขยายโอกาสและบริการทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้กระจายไปสู่ประชาชนส่วนภูมิภาคอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสในชุมชนเมืองและชุมชนชนบทห่างไกล
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนเห็นความสำคัญและคุณค่าการศึกษา ต่อการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพและพัฒนาสังคมส่วนรวม
- 3) เร่งพัฒนาการจัดกระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และการนิเทศติดตามผลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มี ความรู้ ความสามารถ และทักษะขั้นพื้นฐาน โดยเน้นการพัฒนาทักษะด้านอาชีพ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม และตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

สุภัสสร สุริยะ (2562: 35-37) กล่าวถึงความเป็นมาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาว่า โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นโครงการที่สำคัญโครงการหนึ่ง ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพที่ดี มีส่วนช่วยพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เป็นโครงการที่มุ่งให้เยาวชนทุกคนที่เรียนจบระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มีโอกาสเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด เป็นการเปิดโอกาสหรือขยายโอกาสให้เยาวชน มีพื้นฐานการศึกษาให้สูงขึ้น ในระยะแรกให้ดำเนินการเป็นโครงการนาร่องเพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการขยายการศึกษาภาคบังคับต่อจากการศึกษาระดับประถมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อีก 3 ปี เริ่มจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินการโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 โดยใช้ชื่อว่า โครงการนาร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ และ

ต่อมาในปีการศึกษา 2534 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีหลักการและเหตุผล ดังนี้ สภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยได้พัฒนาและการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ของประชาชนในประเทศมากขึ้นเป็นลำดับและแนวโน้มของสังคมกำลังพัฒนาเข้าสู่ความเป็นอุตสาหกรรมและบริการ วิถีชีวิตในด้านสังคมเปิดกว้าง จากสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงจำเป็นต้องพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้ทักษะพื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้นอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม การดำเนินงานจัดการศึกษาที่ผ่านมาของประเทศไทย ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้รับการจัดการศึกษาภาคบังคับในระดับประถมศึกษาถึงขั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนอัตราส่วนการเรียนต่อของนักเรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ยังต่ำมาก ดังสถิติของอัตราผู้จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในช่วงปี 2530-2534 คิดเป็นร้อยละ 38, 42, 50 และ 59

ในปัจจุบันประเทศไทยมีอัตราส่วนนักเรียนต่อประชาชนวัยเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นประมาณร้อยละ 30.10 ซึ่งต่ำที่สุดในอาเซียนและต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลก ซึ่งมีผลการวิจัย พบว่า ประชากรที่การศึกษาสูงจะมีรายได้ต่อหัวสูงขึ้นด้วย ส่วนสาเหตุที่นักเรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาภาคบังคับระดับประถมศึกษาแล้วไม่เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีสาเหตุหลายประการ คือ

1. นักเรียนและผู้ปกครองไม่เห็นคุณค่าหรือประโยชน์ของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่สามารถส่งบุตรหลานเรียนต่อได้ และต้องการให้เด็กช่วยทำงานบ้าน รวมทั้งช่วยครอบครัวหารายได้
3. ความห่างไกลระหว่างบ้านกับโรงเรียน การคมนาคมไม่สะดวก

จากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2533 ที่มีมติให้ขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปอีก 3 ปี โดยประกาศในท้องถิ่นที่มีความพร้อมเป็นปี ๆ ไป และให้โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาประถมศึกษาแห่งชาติทดลองเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดละ 3 โรงเรียน ภายใต้โครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับโดยเปิดสอนในปีการศึกษา 2533-2534 รวม 216 โรงเรียน และมีคณะกรรมการประเมินโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับต่อจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อีก 3 ปี มี ดร.ก่อ สวัสดิพานิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน โดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในปีการศึกษา 2533 โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมศาสนาและกรมอาชีวศึกษา ร่วมจัดการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา เช่นเดียวกัน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเปิดโอกาสให้นักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยไม่สอบแข่งขันและ

ไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ภายใต้หลักการมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถให้ออกไปประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้งการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น โดยเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมกับตนในการทำประโยชน์ให้สังคม และได้ประเมิณผลโครงการโดยสรุปว่า “โครงการนำร่องซึ่งอาศัยโรงเรียนประถมศึกษาเปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความพร้อมและมีความสามารถพอที่จะทำโครงการนี้ต่อไปได้อย่างกว้างขวางโดยไม่ต้องทดลองอีก” และเป็นผลให้สถิติการเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพิ่มจากร้อยละ 53, 65 ในปีการศึกษา 2533 เป็นร้อยละ 59.20 ในปีการศึกษา 2534

เพื่อให้การขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงโดยรวดเร็วยิ่งขึ้น รัฐบาลได้กำหนดนโยบายแถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 4 เมษายน 254 ว่า "เร่งขยายโอกาสและบริการทางการศึกษาทั้งในและนอกระบบให้กว้างขวางและทั่วถึง เพื่อยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่างต่ำ รวมทั้งขยายโอกาสทางการศึกษาปฐมวัยในชนบทเพิ่มขึ้นด้วย" ด้วยเหตุที่ประชากรกลุ่มใหญ่ ของประเทศอยู่ในชนบทห่างไกลอยู่ในชุมชนแออัดเขตเมืองด้อยโอกาสในทุก ๆ ทางและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีโรงเรียนกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ กระทรวงศึกษาธิการจึงขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาใน ปีการศึกษา 2534 เพิ่มเติมอีก 1,150 โรงเรียน และ ดร.ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ ให้ยกเลิกโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ โดยเปลี่ยนเป็นโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างสมบูรณ์ รวมโรงเรียนที่เปิดในปีการศึกษา 254 แล้วทั้งสิ้น 1,366 โรงเรียน มีห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1,806 ห้องเรียน ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) จะเปิดขยายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพิ่มเติมตามเป้าหมายที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด จำนวน 4,200 ห้องเรียน โรงเรียนสามารถเพิ่มอัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ถึงร้อยละ 98 ในปีการศึกษา 2539 โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีส่วนช่วยเพิ่มอัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงร้อยละ 14.3 และตั้งแต่ปีการศึกษา 2540-2544 จะสามารถเพิ่มอัตราการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ถึงร้อยละ 100 นับว่าเป็นผลสำเร็จของการจัดการยกระดับพื้นฐาน การศึกษาของประชากรจาก 6 ปีเป็น 9 ปี

สรุปแล้วจะเห็นว่า โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นโครงการที่ทำให้เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่มีโอกาสได้เข้ารับการศึกษต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษทางรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 ซึ่งในระยะแรกเรียกว่าโครงการนำร่องขยายโอกาสการศึกษาภาคบังคับ และประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจและในที่สุดปีการศึกษา 2544 ก็ได้ยกเลิกโรงเรียน

โครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับใช้ชื่อว่าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานมาจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งการดำเนินงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจะต้องดำเนินการพัฒนาผู้เรียนผู้ด้อยโอกาสในทุก ๆ ด้าน ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ลดช่องว่างชุมชนเมืองกับชนบทได้เป็นอย่างดี โดยมีวิสัยทัศน์ว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เพราะโรงเรียนสถาบันพัฒนาคนเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน ในขณะเดียวกันต้องอาศัยชุมชนช่วยพัฒนาโรงเรียนในการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยผู้ได้รับผลได้เสีย คือ ผู้ปกครองนักเรียน

จังหวัดนราธิวาสมีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาซึ่งอยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาสเขต 1 เขต 2 และ เขต 3 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาสเขต 1 มีสถานศึกษาในความรับผิดชอบจำนวน 15 แห่ง ประกอบด้วยอำเภอเมือง 6 แห่ง อำเภอบาเจาะ 2 แห่ง อำเภอเรือเสาะ 5 แห่ง และอำเภอศรีสาคร 2 แห่ง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาสเขต 2 มีสถานศึกษาในความรับผิดชอบจำนวน 18 แห่ง ประกอบด้วยอำเภอตากใบ 5 แห่ง อำเภอสุโหงโกลก 3 แห่ง อำเภอสุโหงปาดี 4 แห่ง อำเภอแว้ง 2 แห่ง และอำเภอสุคีริน 4 แห่ง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาสเขต 3 มีสถานศึกษาในความรับผิดชอบจำนวน 17 แห่ง ประกอบด้วยอำเภอเจาะไอร้อง 10 แห่ง อำเภอระแงะ 3 แห่ง และอำเภอจะแนะ 4 แห่ง (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนราธิวาส, 2563)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยได้ศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งไทยและต่างประเทศ ดังนี้

ยุพยงค์ วุฒินวรงค์ และคณะ (2561: 165-166) พบว่า ทักษะอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตามกรอบของ Partnership for 21st Century Skills (2009) มีทักษะสำคัญ 5 ข้อ คือ ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว การริเริ่ม และการชี้นำตนเอง ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม การมีผลงานและความรับผิดชอบ ภาวะผู้นำและหน้าที่รับผิดชอบ สำหรับทักษะอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่าประกอบด้วย 5 ทักษะ ได้แก่ 1) ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว 2) การริเริ่มและการนำตนเอง 3) ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม

4) การมีผลงานและความรับผิดชอบ และ 5) ภาวะผู้นำและหน้าที่รับผิดชอบ อาจเนื่องมาจากการในการดำรงชีวิตปัจจุบันทุกคนต้องมีการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นที่มาของรายได้ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิต ตอบสนองความต้องการของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ การดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป ทักษะความรู้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการฝึกฝนอบรมเพื่อเตรียมตัวให้ผู้เรียนมีทักษะอาชีพ สามารถเลือกอาชีพและปรับตัวให้เข้ากับชีวิตการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต การเตรียมความพร้อมในการมีชีวิตอย่างมีความสุขในศตวรรษที่ 21 ทุกคนต้องมีทักษะที่จะสามารถศึกษาหาความรู้ ปฏิบัติงานและประกอบอาชีพเพื่อสร้างความสุขให้กับชีวิต การเรียนรู้แห่งศตวรรษ ที่ 21 (21st Century Learning) ได้กลายมาเป็นส่วนสำคัญของการวิเคราะห์และอภิปรายกันอย่างกว้างขวางในสังครอบด้าน สอดคล้องกับทิตานา แคมมณี (2555: 43) ที่เสนอ 7 ทักษะเพื่อการอยู่รอด ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาความร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ การปรับตัวและการมีความแคล่วคล่องว่องไว การคิดริเริ่มและการเป็นผู้ประกอบการที่สร้างสรรค์ การสื่อสารทั้งทางการพูดและการเขียน การเข้าถึงข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล การใฝ่รู้และมีจินตนาการ ทั้งนี้เมื่อนำทักษะชีวิต 5 ทักษะ มาหาความสัมพันธ์กับทักษะอาชีพ 5 ทักษะ พบว่าทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหาเกี่ยวกับทักษะการริเริ่มและการชี้นำตนเอง มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด อาจเนื่องมาจากทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหา การริเริ่มและการชี้นำตนเอง เป็นทักษะที่ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ประกอบการเห็นว่ามีสำคัญจำเป็นต้องเร่งรัดให้เกิดขึ้น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริง เพราะในชีวิตประจำวันของคนเรานั้นจะพบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหาส่วนตัว ปัญหาการทำงาน ปัญหาทางสังคม ซึ่งสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมมนุษย์ ต้องใช้การตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นทุกขณะ ผู้ที่มีทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหาจะสามารถเผชิญกับภาวะสังคมที่เคร่งเครียดได้อย่างเข้มแข็ง ทักษะการแก้ปัญหาจึงมิใช่เป็นเพียงการรู้จักคิดและรู้จักใช้สมองหรือเป็นทักษะที่มุ่งพัฒนาสติปัญญาแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาทัศนคติ วิถีคิด ค่านิยม ความรู้ ความเข้าใจในสถานการณ์ของสังคมได้อีกด้วย

ศักดิ์นคร สีหอแก้ว (2558: 53-54) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตมีลักษณะเป็นแบบแผนจำลองที่เป็นเอกสาร ประกอบด้วย คำชี้แจงหลักการ แนวคิด ทฤษฎี โครงสร้างเนื้อหา มาตรฐาน ตัวชี้วัด หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผล และประเมินผล มีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา และมีรูปแบบการสอนด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีผลการประเมินจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกกิจกรรมอยู่ในระดับดีมาก นอกจากนี้ สุนีย์ ชัยสุขสังข์ (2557: 45) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารวิชาการ

เพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนทางเลือก ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนทางเลือกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การพัฒนาทางวิชาชีพ ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การประเมินผลสภาพอันพึงประสงค์ของการบริหารวิชาการ เพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนทางเลือก เมื่อพิจารณา รายด้าน ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาทางวิชาชีพ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จุดแข็งของการบริหารวิชาการ เพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนทางเลือก ได้แก่ การพัฒนาทาง วิชาชีพ สภาพแวดล้อม การเรียนรู้หลักสูตรและการเรียนการสอนและมาตรฐานการเรียนรู้

สุจนาภ บัญญาโส (2556: 76) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาใน การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาใน การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 ตามความคิดเห็นของครูใน 4 ด้าน ได้แก่ การจัดทำหลักสูตร การวัดและประเมินผล การสนับสนุนทรัพยากร และการจัดสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน อยู่ ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาใน การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อ ทดสอบเปรียบเทียบระหว่างขนาดโรงเรียน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียน การสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กจะมีความ ตื่นตัวที่จะนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนสูงกว่าผู้บริหาร สถานศึกษาขนาดกลาง

จิตตวดี ทองท้าว (2554: 246-152) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของ ชุมชนสำหรับจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตในสถานศึกษา: การวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่ม พบว่า รูปแบบประกอบด้วย 1) สภาพพื้นฐานการมีส่วนร่วมประกอบด้วย หน่วยงานที่เข้าร่วม จัดกิจกรรม กลุ่มเป้าหมาย สาระความรู้ วิธีการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ แหล่งเรียนรู้และผลที่ชุมชนได้รับ 2) กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนประกอบด้วย ศึกษาข้อมูล พื้นฐานของชุมชน การระดมความคิดเห็น การวางแผน การดำเนินงานการรับผลประโยชน์และ การประเมินผล 3) ปัจจัยการมีส่วนร่วม คือ ด้านสถานศึกษาและด้านชุมชน 4) การจัดกิจกรรม การศึกษาตลอดชีวิตในสถานศึกษาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการจัดการศึกษาที่ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง สอดคล้องกับ

สมปอง มาตรฐาน (2554: 98-99) ได้ทำการประเมินโครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียน ครู ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานโครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยรวมพบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพเยาวชนออกสู่ชุมชนในเขตบริการของสถานศึกษา ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษา ชุมชน สถาบันอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนงบประมาณ วิทยากรและเครือข่ายการตลาด ควรฝึกอาชีพนักเรียนอย่างต่อเนื่องสู่ทักษะอาชีพที่สูงขึ้น

ทรงกรด เหล็กสมบูรณ์ (2555: 112) ศึกษาอนาคตภาพการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ในส่วนด้านหลักสูตรเน้นทักษะการดำรงชีวิต ทักษะด้านวิชาชีพ มีความยืดหยุ่นหลากหลาย เนื้อหา มีความสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ มีการบูรณาการสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความแตกต่างของบุคคล สำหรับด้านการจัดการเรียนรู้มีความยืดหยุ่น เน้นกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งความรู้พื้นฐาน ทักษะทั่วไปและทักษะประกอบอาชีพพื้นฐาน โดยการสอนร่วมกับสถานประกอบการหรือสมาคมวิชาชีพ ด้านการวัดผลและประเมินผล มีการวัดผลตามสภาพจริงโดยวิธีการที่หลากหลาย ส่วนกระบวนการเข้าสู่อาชีพต้องมีการให้การศึกษาด้านอาชีพที่เหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียน มีการแนะแนวอาชีพโดยการศึกษาดูงาน การให้ข้อมูลข่าวสารด้านอาชีพที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้

Wang (2008: 42-43) ศึกษาเกี่ยวกับทักษะชีวิต แต่เมื่อศึกษาแล้วพบว่า การพัฒนาเพื่อการทำงานและการประกอบอาชีพ คือ การจัดการและควบคุมอารมณ์ ความคิดริเริ่ม ในงาน ความเป็นผู้นำในการทำงาน ความสามารถทางสังคม การจัดการเวลาเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมาย และความมั่นใจในตนเอง ซึ่งมีคุณสมบัติทางจิตวิทยา โดยใช้แบบสอบถาม LEQ-H เพื่อวัดโครงการการทำงานกับนักเรียนในประเทศสิงคโปร์ เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติทางจิตวิทยาของชีวิต ตรวจสอบความสอดคล้องภายใน เช่น การจำแนกความถูกต้องขององค์ประกอบ พบว่ามีองค์ประกอบของทักษะชีวิตและอาชีพในงานวิจัยนี้มีความสอดคล้องระดับปานกลาง เมื่อตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนจำแนกตามเพศ พบว่า เพศต่างกัน ทักษะชีวิตและอาชีพไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งงานวิจัยนี้สรุปได้ว่าแบบสอบถาม LEQ-H สามารถวัดโครงการการทำงานของนักเรียนด้วยทักษะชีวิตที่ มีองค์ประกอบ คือ การจัดการและควบคุมอารมณ์ ความคิดริเริ่มในงาน ความเป็นผู้นำในการทำงาน ความสามารถทางสังคม การจัดการเวลาเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมาย และความมั่นใจในตนเอง สอดคล้องกับ Jansen (2013: 58-60) ศึกษาทักษะชีวิตและอาชีพ โดยให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่นในการทำงานของช่วงวัยรุ่นที่หมายถึงการปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลงและการดำเนินชีวิตที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการจัดการเวลาเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมาย

กลุ่มวัยรุ่นสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้โดยคำนึงถึงช่วงเวลาที่กำหนดไว้ตามเป้าหมาย นอกจากนี้หากนักเรียนมีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นทักษะทางสังคมอย่างหนึ่งจะช่วยพัฒนาการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ แต่ในช่วงวัยรุ่นมีพัฒนาการด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งอาจมีพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ เช่น ยาเสพติด การก่อคดีโจรกรรม เป็นต้น หากมีการส่งเสริมทักษะอาจจะมีส่วนในการลดพฤติกรรมเสี่ยง และทำให้มีประสิทธิภาพในการเผชิญกับความยากลำบาก รวมถึงมีการบูรณาการกับอาชีพที่ทำงานในกลุ่มวัยรุ่น โดยนักวิจัยประยุกต์ใช้แบบสอบถามเชิงสถานการณ์ (Scenario Questionnaire) พบว่า ผู้เรียนมีความรู้และการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพที่แตกต่างกัน นักวิจัยตั้งข้อสังเกตว่าการประยุกต์ใช้ทักษะการสื่อสารและการบริหารเวลาเกี่ยวข้องโดยตรงกับความยืดหยุ่นและนำผลการวิจัยใช้ในการพัฒนาชุมชนและดำเนินการความช่วยเหลือกลุ่มวัยรุ่นให้สามารถประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

Weiss (2014: 263-266) ศึกษาการพัฒนาในกลุ่มวัยรุ่น (16 - 18 ปี) ผ่านโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ได้แก่ 1) ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเหมาะสม เช่น การมีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การพบปะสังสรรค์ 2) การรู้จักปรับตัว เช่น การจัดการและการควบคุมอารมณ์ การแสดงความเคารพแก่ตนเองและผู้อื่น 3) การเป็นผู้มีความคิดและทำทหายกับสิ่งใหม่ๆ รู้จักวางแผนสำหรับอนาคต โดยกำหนดเป้าหมายไว้ล่วงหน้า และ 4) เมื่อเกิดสถานการณ์คับขันสามารถแก้ปัญหาหรือแก้ไขความขัดแย้ง งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินผลของโปรแกรมการพัฒนาเยาวชนกับการประสบความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน และตรวจสอบความรู้ของทักษะชีวิตที่พัฒนาจากโปรแกรม เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โครงสร้างของทักษะชีวิตสามารถวัดได้จากองค์ประกอบที่ได้ศึกษาเอกสารจริง และเมื่อศึกษากับกลุ่มวัยรุ่น (16-18 ปี) ในปีต่อมา พบว่า คะแนนระหว่างสองช่วงเวลามีค่าคงที่ขององค์ประกอบทักษะชีวิตและอาชีพ ทำให้ทราบว่าเนื้อหาและความตรงเชิงโครงสร้างสามารถใช้ในการวิจัยการประเมินผลกับโปรแกรมการพัฒนาเยาวชน

การศึกษาของ Weiss มีข้อค้นพบเช่นเดียวกับ Shea (2011: 827-830) งานวิจัยนี้เป็น การสำรวจระดับของทักษะชีวิตตนเองอย่างมีประสิทธิภาพของนักเรียนด้านการอ่านและการเขียนใน ย่องงและตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ ความสามารถตนเอง เช่น ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ซึ่งนักเรียนควรมีทักษะชีวิต เพราะสามารถพัฒนานักเรียนได้ในหลายๆ ด้าน ได้แก่ การมีประสิทธิภาพตนเองด้านวิชาการ ด้านบุคลิกภาพของตนเอง ด้านการเข้าสังคมด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ และการประกอบอาชีพ และการพัฒนาความสามารถของตนเอง โดยมีโรงเรียนและพ่อแม่หรือผู้ปกครองให้การสนับสนุน นักเรียน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีมุมมองด้านบวก เกี่ยวกับการเชื่อมั่นในตนเองใน ด้านวิชาการ บุคลิกภาพ สังคม และการประกอบอาชีพและการพัฒนาความสามารถของตนเอง

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศชายและเพศหญิง พบว่า เพศหญิงค่อนข้างมีความมั่นใจมากขึ้นในการใช้ทักษะชีวิตในด้านวิชาการและการประกอบอาชีพและการพัฒนาความสามารถของตนเอง แต่การศึกษาครั้งก่อนพบว่าก่อนช่วงวัยรุ่น (ม. 1 - ม. 3) นักเรียนมีประสิทธิภาพทักษะชีวิตน้อยกว่าช่วงวัยรุ่น (ม.4 - ม.6) เมื่อวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า การสนับสนุนพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีผลต่อความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของตนเองในทุกด้าน โดยมีครูและเพื่อนที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของตนเองเช่นกัน

นอกจากนี้ ฌรงค์ อภัยใจ (2560: 176-177) ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ พบว่า การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และบริหารงานภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งกระจายอำนาจให้ โรงเรียนเป็นนิติบุคคล ดังนั้น การบริหารโรงเรียน ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน จึงมีส่วนร่วมในการบริหาร มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่โดยมีการปรับเปลี่ยนหรือประยุกต์ใช้หลักสูตรหรือมาตรฐานของการศึกษาชาติให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงบริบทชุมชน ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนความต้องการของตลาดแรงงานหรืออาชีพในชุมชน

ผลการศึกษาของฌรงค์ อภัยใจ ยังสอดคล้องกับ Cheng ,Yin Cheong (1996 : 44) ที่กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนเป็นฐานคือการให้ผู้บริหารโรงเรียน ตัวแทนคณะครูผู้ปกครอง ชุมชน มีอำนาจและความรับผิดชอบในการบริหารตนเองในลักษณะเชิงเบ็ดเสร็จ ให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ที่มีความเชื่อว่าการให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่มากขึ้นจะทำให้ประสิทธิภาพของโรงเรียนสูงขึ้น มีความยืดหยุ่นมากขึ้นและมีผลผลิตดีขึ้น สำหรับปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยงานวิชาการได้แก่ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล งานบุคคล ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรการสร้างขวัญกำลังใจและการสร้างแรงจูงใจให้จัดการเรียนการสอน งานงบประมาณ ได้แก่ การจัดสรรทรัพยากร และการระดมทรัพยากรและงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ได้แก่ การมีส่วนร่วม การประสานงานและการสร้างเครือข่าย ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ ใช้กรอบแนวคิดในการบริหารจากผลการวิจัยนี้

ดังนั้น จึงสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ในส่วนของการบริหารสถานศึกษานั้นบทบาทที่สำคัญที่สุดคือผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดสำคัญด้านการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ การจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

และการประสานงานและการสร้างเครือข่าย และทักษะชีวิตและอาชีพที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การเพิ่มผลผลิตและความสำนึกรับผิดชอบ และความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. แบบแผนการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 เขต 2 และเขต 3 จำนวน 1,041 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูหัวหน้าฝ่ายงาน 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ฝ่ายบริหารงานบุคคล ฝ่ายบริหารงบประมาณ และฝ่ายบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดนราธิวาส โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 เขต 2 และเขต 3 จำนวน 50 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน ซึ่งการสุ่มตัวอย่างครั้งนี้เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัยเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้เกิดจากการสุ่มแบบเจาะจงจากประชากรในต่างพื้นที่กัน โดยการสุ่มครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 เขต 2 และเขต 3

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเรื่องการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส โดยการสอบถามความคิดเห็นของครูหัวหน้าฝ่ายงาน 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารวิชาการ ฝ่ายบริหารบุคคล ฝ่ายบริหารงบประมาณ และฝ่ายบริหารทั่วไป โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดปัญหาการวิจัย
  2. การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย
  3. การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  4. การกำหนดกรอบแนวคิด สมมติฐาน และนิยามศัพท์เฉพาะ
  5. การกำหนดระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้
    - 5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
    - 5.2 การสร้างเครื่องมือและหาประสิทธิภาพขอเครื่องมือการวิจัย
    - 5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
  7. การสรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ
  8. รายงานผลและเผยแพร่งานวิจัย
- การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังตาราง 1

ตาราง 1 แบบแผนการวิจัย

ลำดับที่	วัตถุประสงค์การวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
1	เพื่อศึกษาการบริหารของ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษาในจังหวัด นราธิวาส	ครูหัวหน้าฝ่าย จำนวน 200 คน	แบบสอบถาม ความคิดเห็น มาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 2	ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบน มาตรฐาน

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่	วัตถุประสงค์การวิจัย	กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ข้อมูล
2	เพื่อศึกษาการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส	ครูหัวหน้าฝ่าย จำนวน 200 คน	แบบสอบถาม ความคิดเห็น มาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3	ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความ เบี่ยงเบน มาตรฐาน
3	เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส	ครูหัวหน้าฝ่าย จำนวน 200 คน	แบบสอบถาม ความคิดเห็น มาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 2 และตอนที่ 3	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สัน การวิเคราะห์ ความถดถอย พหุคูณแบบ ขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเรื่องการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการได้แก่ ตำแหน่งหัวหน้าฝ่าย

ตอนที่ 2 ระดับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ การจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และการประสานงานและการสร้างเครือข่าย ซึ่งพัฒนามาจากณรงค์ อภัยใจ (2560: 209-215)

ตอนที่ 3 ระดับการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) ใช้แนวคิด การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ภายใต้ขอบเขตเนื้อหา 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความยืดหยุ่น และความสามารถในการปรับตัว 2) ความคิดริเริ่มและการขึ้นนำตนเอง 3) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 4) การเพิ่มผลผลิตและความสำนึกรับผิดชอบและ 5) ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งมีทั้งหมด 3 ตอนผู้วิจัยจึงได้ ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาและการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดของงานวิจัยที่กำหนดไว้ และให้ครอบคลุมตาม นิยามศัพท์เฉพาะ ตัวแปร และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
3. นำแบบสอบถามที่ร่างแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อขอคำแนะนำ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาและการใช้ภาษาเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุม แล้วดำเนินการ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนนำไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามเพื่อเสนอต่อ ผู้เชี่ยวชาญ
4. นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาและความเหมาะสมด้านภาษาที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งความสอดคล้องและหาความเชื่อมั่นแบบสอบถามว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ได้ตรวจสอบคุณภาพในด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหาด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) กำหนดเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้
  - ให้คะแนน +1 ผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
  - ให้คะแนน 0 ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
  - ให้คะแนน -1 ผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
5. นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบ และประเมินความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ มาคำนวณหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) (Index of Item Objective Congruence) โดยกำหนดเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่าตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2556: 46 – 47)

จากนั้นผู้วิจัยปรับแก้ภาษาและข้อความตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ ให้มีความชัดเจนในการสื่อความหมาย ผลการพิจารณาข้อคำถาม จำนวน 62 ข้อ ปรากฏว่า ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

6. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส เพื่อขออนุญาตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปัตตานีเขต 3 ในการทดสอบเครื่องมือ และขออนุญาตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

7. นำแบบสอบถามที่รับรองโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยด้านการวิจัยในมนุษย์ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูหัวหน้าฝ่ายงาน 4 ฝ่ายของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) โดยกำหนดเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นที่มีค่าตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2551: 72-73) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 2 เท่ากับ 0.945 ตอนที่ 3 เท่ากับ 0.945 และภาพรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.952 แสดงว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นใน ระดับที่ยอมรับได้ จึงนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

8. นำแบบสอบถามที่รับรองโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยด้านการวิจัยในมนุษย์ฉบับ สมบูรณ์นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาสทั้ง 3 เขต เพื่อขออนุญาตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของสถานศึกษาในสังกัด

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม และหนังสือขอความอนุเคราะห์และเครื่องมือการวิจัยเพื่อเก็บ ข้อมูลส่งไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 เขต 2 และเขต 3 เพื่อส่งไป ยังโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดนราธิวาสผ่านระบบ E-Office และให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูหัวหน้า ฝ่ายงาน 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ฝ่ายบริหารงานบุคคล ฝ่ายบริหารงบประมาณ และ ฝ่ายบริหารงานทั่วไปตอบแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์โดยการสแกน QR Code ในการเก็บข้อมูล และตอบแบบสอบถามผ่านแอปพลิเคชัน Google Form โดยกำหนดระยะเวลา 1 เดือน

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ส่งกลับมาในรูปแบบออนไลน์ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. แทนค่าข้อมูลของแบบสอบถาม แล้วบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรมสำเร็จรูป
3. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง
4. วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง
5. วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ การจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และการประสานงานและการสร้างเครือข่ายโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง
6. วิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาสแล้วเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

การแปลผล

เกณฑ์การแปลผล การวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2553: 103)

4.51- 5.00	หมายถึง การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา/ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51- 4.50	หมายถึง การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา/ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนอยู่ในระดับมาก
2.51- 3.50	หมายถึง การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา/ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
1.51- 2.50	หมายถึง การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา/ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนอยู่ในระดับน้อย
1.00 -1.50	หมายถึง การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา/ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และการหาค่าสถิติ ดังนี้

1. ค่าความถี่ (Frequency)
2. ค่าร้อยละ (Percentage)
3. ค่าเฉลี่ย (Mean)
4. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
5. ค่าความสัมพันธ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)
6. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา 2) การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน และ 3) การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สัญลักษณ์ทางสถิติ

n	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
S.D.	หมายถึง	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Skewness	หมายถึง	ค่าความเบ้
Kurtosis	หมายถึง	ค่าความโด่ง

df	หมายถึง	ชั้นของความเป็นอิสระ
p*	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
p**	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
p***	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
t	หมายถึง	ค่าสถิติที
r	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน
R	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R ²	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย
R ² Change	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์การทำนายที่เปลี่ยนไป
Adjust R ²	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมเมื่อเพิ่มตัวแปรพยากรณ์ทีละตัว
F Change	หมายถึง	ค่าสถิติในการแจกแจงแบบ F ที่เปลี่ยนไป
B	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรในรูปคะแนนดิบ
β	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรในรูปคะแนนมาตรฐาน
Std.error	หมายถึง	ค่าความคลาดเคลื่อน
$\hat{Y}$	หมายถึง	สมการคะแนนดิบ
$\hat{Z}$	หมายถึง	สมการคะแนนมาตรฐาน

2. สัญลักษณ์ของตัวแปร

Cur	หมายถึง	การพัฒนาหลักสูตร
Tea	หมายถึง	การจัดการเรียนการสอน
Eva	หมายถึง	การวัดและประเมินผล
Enc	หมายถึง	การพัฒนาและเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ
Res	หมายถึง	การจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
Net	หมายถึง	การประสานงานและการสร้างเครือข่าย
Ada	หมายถึง	ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว
Ini	หมายถึง	ความคิดริเริ่มและการขึ้นำตนเอง
Soc	หมายถึง	ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม
Pro	หมายถึง	การเพิ่มผลผลิตและความสำนึกรับผิดชอบ
Lea	หมายถึง	ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในรูปแบบออนไลน์ (QR Code) ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส เพื่อขอความอนุเคราะห์สถานศึกษาให้หัวหน้าฝ่ายงาน 4 ฝ่ายของสถานศึกษาตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส จำนวน 200 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูหัวหน้าฝ่ายงาน 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ฝ่ายบริหารงานบุคคล ฝ่ายบริหารงานงบประมาณ และฝ่ายบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดนราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส จำนวน 200 คน ผู้วิจัยได้สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ตำแหน่งหัวหน้าฝ่าย (ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550) รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n)	ร้อยละ
ตำแหน่งหัวหน้าฝ่าย		
1. ฝ่ายบริหารงานวิชาการ	50	25.00
2. ฝ่ายบริหารงานบุคคล	50	25.00
3. ฝ่ายบริหารงบประมาณ	50	25.00
4. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป	50	25.00
รวม	200	100.00

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคคล หัวหน้าฝ่ายบริหารงานงบประมาณ และหัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายละ 50 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ทุกฝ่าย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การวัดและประเมินผล 4) การพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ 5) การจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และ 6) การประสานงานและการสร้างเครือข่าย ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลภาพรวมและรายด้าน รายละเอียดดังตาราง 3 - 9

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การพัฒนาหลักสูตร	4.26	0.55	มาก
2. การจัดการเรียนการสอน	4.16	0.62	มาก
3. การวัดและประเมินผล	4.19	0.58	มาก
4. การพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ	4.08	0.69	มาก
5. การจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา	4.17	0.62	มาก
6. การประสานงานและการสร้างเครือข่าย	4.06	0.65	มาก
รวมเฉลี่ย	4.17	0.55	มาก

จากตาราง 3 พบว่า การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.55) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.65) ด้านการจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 0.62) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.62) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. = 0.69) และด้านการประสานงานและการสร้างเครือข่าย ($\bar{X}$ = 4.06, S.D. = 0.65) ตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการพัฒนาหลักสูตร
โดยรวมและรายข้อ

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์ สภาพบริบทของพื้นที่ และความต้องการด้านอาชีพในท้องถิ่นของชุมชนและสังคม	4.28	0.74	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการสำรวจความต้องการของนักเรียน และความต้องการของชุมชนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ด้านอาชีพของท้องถิ่น	4.24	0.76	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการทบทวนหลักสูตร สาระแกนกลาง และสาระเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนที่สอดคล้อง กับพื้นที่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อมของ ท้องถิ่น	4.21	0.79	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับสภาพบริบทของแต่ละพื้นที่	4.30	0.73	มาก
5. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมพัฒนาหลักสูตรการส่งเสริมทักษะ ชีวิตและอาชีพสอดคล้องกับอาชีพในท้องถิ่นและความต้องการ ของชุมชนและท้องถิ่น	4.27	0.72	มาก
6. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับสถาบันการศึกษาอื่นในพื้นที่ใน การพัฒนาหลักสูตรการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในโรงเรียน	4.23	0.75	มาก
7. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการทำหลักสูตรทักษะชีวิตและ อาชีพที่เน้นให้นักเรียนมีเจตคติและทักษะในการประกอบ อาชีพตามความถนัด	4.29	0.71	มาก
8. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมพัฒนาหลักสูตรการส่งเสริมอาชีพที่มี ความหลากหลายให้แก่ นักเรียน	4.31	0.77	มาก
รวมเฉลี่ย	4.26	0.55	มาก

จากตาราง 4 พบว่า การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการพัฒนาหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D.= 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมพัฒนาหลักสูตรการส่งเสริมอาชีพที่มีความหลากหลายให้นักเรียน ($\bar{X} = 4.31$, S.D.= 0.77) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับสภาพบริบทของแต่ละพื้นที่ ($\bar{X} = 4.30$, S.D.= 0.73) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการทำหลักสูตรทักษะชีวิตและอาชีพที่เน้นให้นักเรียนมีเจตคติและทักษะในการประกอบอาชีพตามความถนัด ($\bar{X} = 4.29$, S.D.= 0.71) ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์ สภาพบริบทของพื้นที่และความต้องการด้านอาชีพในท้องถิ่นของชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 4.28$, S.D.= 0.74) ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมพัฒนาหลักสูตรการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพสอดคล้องกับอาชีพในท้องถิ่นและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= 0.72) ผู้บริหารสถานศึกษามีการสำรวจความต้องการของนักเรียนและความต้องการของชุมชนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านอาชีพของท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.24$, S.D.= 0.76) ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับสถาบันการศึกษาอื่นในพื้นที่ในการพัฒนาหลักสูตรการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.23$, S.D.= 0.75) และผู้บริหารสถานศึกษามีการทบทวนหลักสูตร สาระแกนกลางและสาระเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมอาชีพของนักเรียนที่สอดคล้องกับพื้นที่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและด้านสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.21$, S.D.= 0.79) ตามลำดับ

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายข้อ

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการจัดการเรียนการสอน			
1. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ได้รับความรู้และฝึกฝนทักษะในสถานที่จริงหรือในสถานประกอบการ	4.27	0.78	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการเพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนในสถานที่จริงและในสถานประกอบการ	4.07	0.98	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับสถาบันการศึกษาอื่นหรือผู้ประกอบการ ในพื้นที่ให้มีการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีพร่วมกัน	4.07	0.86	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการให้เกิดการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่หลากหลายและเหมาะสม กับผู้เรียน	4.28	0.74	มาก
5. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการและส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน	4.14	0.80	มาก
6. ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาความพร้อมด้านแหล่งเรียนรู้ และทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาด้านทักษะชีวิตและอาชีพ	4.27	0.77	มาก
7. ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมเป็นวิทยากร สนับสนุนการจัดการเรียน การสอนด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งจะก่อให้เกิดการรักถิ่นฐาน บ้านเกิดและเกิดการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืน	4.04	0.83	มาก
รวมเฉลี่ย	4.16	0.62	มาก

จากตาราง 5 พบว่า การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D.= 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการให้เกิดการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.28$, S.D.= 0.74) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ได้รับความรู้และฝึกฝนทักษะในสถานที่จริงหรือในสถานประกอบการ ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= 0.78) ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาความพร้อมด้านแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= 0.77) ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการและส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน ($\bar{X} = 4.14$, S.D.= 0.80) ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอนในสถานที่จริงและในสถานประกอบการ ($\bar{X} = 4.07$, S.D.= 0.98) ผู้บริหาร

สถานศึกษาร่วมกับสถาบันการศึกษาอื่นหรือผู้ประกอบการในพื้นที่ให้มีการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีพร่วมกัน ($\bar{X} = 4.07$, S.D.= 0.86) และผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมเป็นวิทยากร สนับสนุนการจัดการเรียน การสอนด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งจะก่อให้เกิดการรักถิ่นฐานบ้านเกิดและเกิดการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืน ($\bar{X} = 4.04$, S.D.= 0.83) ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมและรายข้อ

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมออกแบบการวัดผลและประเมินผลที่มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับนักเรียน	4.16	0.78	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้มีการประเมินตามสภาพจริง เน้นการประเมินทักษะปฏิบัติและประเมินผลงานของนักเรียนมากกว่าการประเมินทฤษฎีหรือด้านความรู้	4.24	0.73	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมสร้างเกณฑ์การวัดผลประเมินผลกับสถานประกอบการที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านทักษะอาชีพ	4.43	0.68	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมวางแผนการนิเทศและประเมินผลอย่างเป็นระบบ	4.23	0.75	มาก
5. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมนิเทศ กำกับ ติดตาม และให้ความช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ	3.94	0.93	มาก
รวมเฉลี่ย	4.19	0.58	มาก

จากตาราง 6 พบว่า การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D.= 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมสร้างเกณฑ์การวัดผลประเมินผลกับสถานประกอบการที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านทักษะอาชีพ ($\bar{X} = 4.43$, S.D.= 0.68) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้มีการประเมินตามสภาพจริง เน้นการประเมินทักษะปฏิบัติและประเมินผลงานของนักเรียนมากกว่า

การประเมินทฤษฎีหรือด้านความรู้ ($\bar{X} = 4.24$, S.D.= 0.73) ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมวางแผนการนิเทศ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.23$, S.D.= 0.75) ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมออกแบบการวัดผล และประเมินผลที่มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับนักเรียน ($\bar{X} = 4.16$, S.D.= 0.78) และผู้บริหารสถานศึกษาร่วมนิเทศ กำกับ ติดตาม และให้ความช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.94$, S.D.= 0.93) ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ โดยรวมและรายข้อ

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารสถานศึกษาสรรหาครูที่มีความรู้เกี่ยวกับการสอนอาชีพหรือครูที่มีทักษะด้านการประกอบอาชีพ	4.14	0.78	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการให้โรงเรียนมีโควตาพิเศษสำหรับการเลื่อนขั้นเงินเดือนให้แก่ครูที่ปฏิบัติการสอนด้านทักษะชีวิตและอาชีพ	3.96	0.95	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมมือกับสถาบันการศึกษาอื่นหรือสถานประกอบการในการพัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับการสอนทักษะชีวิตและอาชีพ	4.07	0.85	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้ที่มีความรู้ ทักษะด้านอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ปฏิบัติการสอนหรือบรรจุเป็นครูในโรงเรียน	4.17	0.78	มาก
รวมเฉลี่ย	4.08	0.69	มาก

จากตาราง 7 พบว่า การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D.= 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้ที่มีความรู้ ทักษะด้านอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ปฏิบัติการสอนหรือบรรจุเป็นครูในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.17$, S.D.= 0.78) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา

สรรหาครูที่มีความรู้เกี่ยวกับการสอนอาชีพหรือครูที่มีทักษะด้านการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.78) ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมมือกับสถาบันการศึกษาอื่นหรือสถานประกอบการในการพัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับการสอนทักษะชีวิตและอาชีพ ($\bar{X} = 4.07$, S.D.= 0.85) และผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการให้โรงเรียนมีโควตาพิเศษสำหรับการเลื่อนขั้นเงินเดือนให้แก่ครูที่ปฏิบัติการสอนด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ($\bar{X} = 3.96$, S.D.= 0.95) ตามลำดับ

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา โดยรวมและรายข้อ

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณด้านการสอนทักษะชีวิตและอาชีพเพิ่มเติมจากงบประมาณปกติทั่วไป	4.16	0.76	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสถานที่สำหรับการสอนทักษะชีวิตและอาชีพในโรงเรียน	4.32	0.72	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้โรงเรียนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องใช้ทรัพยากรร่วมกันในการสอนการสอนทักษะชีวิตและอาชีพ	4.12	0.83	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษาให้นำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิตและอาชีพ	4.09	0.81	มาก
รวมเฉลี่ย	4.17	0.62	มาก

จากตาราง 8 พบว่า การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D.= 0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสถานที่สำหรับการสอนทักษะชีวิตและอาชีพในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.17$, S.D.= 0.78) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณด้านการสอนทักษะชีวิตและอาชีพเพิ่มเติมจากงบประมาณปกติทั่วไป

($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.76) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้โรงเรียนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องใช้ทรัพยากรร่วมกันในการสอนการสอนทักษะชีวิตและอาชีพ ($\bar{X} = 4.12$, S.D.= 0.83) และผู้บริหารสถานศึกษาให้นำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิตและอาชีพ ($\bar{X} = 4.09$, S.D.= 0.81) ตามลำดับ

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการประสานงานและ
การสร้างเครือข่าย โดยรวมและรายข้อ

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการประสานงานและการสร้างเครือข่าย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสอนอาชีพทั้งสถาบันการสอนอาชีพ สถานประกอบการ ภูมิปัญญาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นการช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพอย่างหลากหลาย	4.05	0.83	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษาประสานงานกับสถานประกอบการในพื้นที่เพื่อให้นักเรียนได้เข้าไปฝึกงานในสถานที่จริงโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้การประกอบอาชีพรวมทั้งการให้นักเรียนได้ช่วยเหลือผู้ประกอบการในการประกอบอาชีพ	4.20	0.75	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนการสอนอาชีพในทุกระดับทั้งในระดับโรงเรียน ระดับชุมชน และนอกชุมชน	4.02	0.82	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือ มีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการส่งเสริมอาชีพของนักเรียน	4.00	0.81	มาก
รวมเฉลี่ย	4.06	0.65	มาก

จากตาราง 9 พบว่า การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการประสานงานและการสร้างเครือข่าย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D.= 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาประสานงานกับสถานประกอบการในพื้นที่เพื่อให้นักเรียนได้เข้าไปฝึกงานในสถานที่จริงโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้การประกอบอาชีพรวมทั้งการให้นักเรียนได้ช่วยเหลือผู้ปกครองในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 4.20$, S.D.= 0.75) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสอนอาชีพทั้งสถาบันการสอนอาชีพ สถานประกอบการภูมิปัญญาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นการช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพอย่างหลากหลาย ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.83) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนการสอนอาชีพในทุกระดับทั้งในระดับโรงเรียน ระดับชุมชนและนอกชุมชน ($\bar{X} = 4.02$, S.D.= 0.82) และผู้บริหารสถานศึกษาให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือ มีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการส่งเสริมอาชีพของนักเรียน ($\bar{X} = 4.00$, S.D.= 0.81) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ประกอบด้วย 1) ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว 2) ความคิดริเริ่มและการขึ้นนำตนเอง 3) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 4) การเพิ่มผลผลิตและความสำนึกรับผิดชอบ และ 5) ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลภาพรวมและรายด้าน รายละเอียดดังตาราง 10 - 15

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมและรายด้าน

การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว	4.13	0.57	มาก
2. ความคิดริเริ่มและการขึ้นนำตนเอง	4.08	0.61	มาก
3. ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม	4.29	0.46	มาก

ตาราง 10 (ต่อ)

การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4. การเพิ่มผลผลิตและความสำนึกรับผิดชอบ	4.18	0.52	มาก
5. ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ	4.20	0.51	มาก
รวมเฉลี่ย	4.17	0.49	มาก

จากตาราง 10 พบว่า การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D.= 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.29$, S.D.= 0.46) ด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.20$, S.D.= 0.51) ด้านการเพิ่มผลผลิตและความสำนึกรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.18$, S.D.= 0.52) ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ($\bar{X} = 4.13$, S.D.= 0.57) และด้านความคิดริเริ่มและการชี้แนะตนเอง ($\bar{X} = 4.08$, S.D.= 0.61) ตามลำดับ

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว โดยรวมและรายข้อ

การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว			
1. นักเรียนสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจได้	4.21	0.76	มาก
2. นักเรียนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ทุกสถานการณ์ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการมอบหมายให้เข้าร่วมกิจกรรมด้านอาชีพ	4.23	0.71	มาก
3. นักเรียนมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นที่ทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข	4.23	0.68	มาก

ตาราง 11 (ต่อ)

การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4. ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนมีการแบ่งงาน กันทำอย่าง เท่าเทียมและเสมอภาค	4.06	0.80	มาก
5. นักเรียนยอมรับคำติชม ความคิดเห็นด้านบวก และด้านลบได้ โดยปราศจากความลำเอียงหรืออคติ	4.25	0.70	มาก
6. นักเรียนสามารถใช้ความรู้ในการนำเสนอแนวคิด หรือสร้าง ผลงานใหม่ได้อย่างสร้างสรรค์	4.13	0.78	มาก
7. นักเรียนสามารถเรียนรู้และมีทัศนคติเชิงบวก ขณะทำงาน ร่วมกับผู้อื่น	4.10	0.81	มาก
8. นักเรียนมองเห็นโอกาสเรียนรู้ในด้านการทำงานและทักษะ อาชีพ เพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญของตนเอง	4.00	0.81	มาก
9. นักเรียนมีการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อเพิ่มโอกาสให้แก่ตนเอง ในอนาคต	4.05	0.80	มาก
รวมเฉลี่ย	4.13	0.57	มาก

จากตาราง 11 พบว่า การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D.= 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนยอมรับคำติชม ความคิดเห็นด้านบวก และด้านลบได้โดยปราศจากความลำเอียงหรืออคติ ($\bar{X} = 4.25$, S.D.= 0.70) รองลงมาคือ นักเรียนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ทุกสถานการณ์ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการมอบหมายให้เข้าร่วมกิจกรรมด้านอาชีพ ($\bar{X} = 4.23$, S.D.= 0.71) นักเรียนมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นที่ทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข ($\bar{X} = 4.23$, S.D.= 0.68) นักเรียนสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจได้ ($\bar{X} = 4.21$, S.D.= 0.76) นักเรียนสามารถใช้ความรู้ในการนำเสนอแนวคิด หรือสร้างผลงานใหม่ได้อย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.13$, S.D.= 0.78) นักเรียนสามารถเรียนรู้และมีทัศนคติเชิงบวก ขณะทำงาน ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.81) นักเรียนมีการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อเพิ่มโอกาสให้แก่ตนเองในอนาคต

($\bar{X} = 4.05$, S.D.= 0.80) และนักเรียนมองเห็นโอกาสเรียนรู้ในด้านการทำงานและทักษะอาชีพ เพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญของตนเอง ($\bar{X} = 4.00$, S.D.= 0.81) ตามลำดับ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านความคิดริเริ่มและการขึ้นนำตนเอง โดยรวมและรายข้อ

การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ด้านความคิดริเริ่มและการขึ้นนำตนเอง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนมีเป้าหมายในประกอบอาชีพและแสดงออกถึงภาวะผู้นำ	4.04	0.77	มาก
2. นักเรียนมีการวางแผนในการทำงาน หรือการมีอาชีพหลังจบการศึกษา มีการติดตามงาน สามารถจัดลำดับความสำคัญของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.03	0.75	มาก
3. นักเรียนมีการพัฒนาตนเอง ทั้งทักษะอาชีพและความรู้ อย่างสม่ำเสมอ	4.03	0.84	มาก
4. นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ในอดีตมาเพื่อพัฒนาตนเองสู่ความก้าวหน้าด้านอาชีพในอนาคตได้	4.22	0.69	มาก
รวมเฉลี่ย	4.08	0.61	มาก

จากตาราง 12 พบว่า การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านความคิดริเริ่มและการขึ้นนำตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D.= 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ในอดีตมาเพื่อพัฒนาตนเองสู่ความก้าวหน้าด้านอาชีพในอนาคตได้ ($\bar{X} = 4.22$, S.D.= 0.69) รองลงมาคือ นักเรียนมีเป้าหมายในประกอบอาชีพและแสดงออกถึงภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 4.04$, S.D.= 0.77) นักเรียนมีการพัฒนาตนเอง ทั้งทักษะอาชีพและความรู้ อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.03$, S.D.= 0.84) และนักเรียนมีการวางแผนในการทำงาน หรือการมีอาชีพหลังจบการศึกษา มีการติดตามงาน สามารถจัดลำดับความสำคัญของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.03$, S.D.= 0.75) ตามลำดับ

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้
ข้ามวัฒนธรรม โดยรวมและรายข้อ

การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่แตกต่าง จากเดิมได้	4.44	0.66	มาก
2. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ที่เกิดขึ้น	4.33	0.64	มาก
3. นักเรียนมีท่าทีที่เป็นมิตรต่อผู้อื่น	4.36	0.61	มาก
4. นักเรียนเคารพและยอมรับหลักปฏิบัติของผู้อื่นที่แตกต่างได้	4.10	0.68	มาก
5. เมื่อต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนรับฟังและให้ความสำคัญ กับความคิดเห็นของผู้อื่น	4.12	0.67	มาก
รวมเฉลี่ย	4.27	0.46	มาก

จากตาราง 13 พบว่า การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากเดิมได้ ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.66) รองลงมาคือ นักเรียนมีท่าทีที่เป็นมิตรต่อผู้อื่น ($\bar{X} = 4.36$, S.D.= 0.61) นักเรียนสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ($\bar{X} = 4.33$, S.D.= 0.64) เมื่อต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนรับฟังและให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.12$, S.D.= 0.67) และนักเรียนเคารพและยอมรับหลักปฏิบัติของผู้อื่นที่แตกต่างได้ ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.68) ตามลำดับ

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการเพิ่มผลผลิตและความสำนึก
รับผิดชอบ โดยรวมและรายข้อ

การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ด้านการเพิ่มผลผลิตและความสำนึกรับผิดชอบ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายในการทำงานเพื่อให้เกิดผล งานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้	4.10	0.78	มาก
2. นักเรียนวางแผนและลงมือปฏิบัติตามแผนเพื่อให้ได้ผลงานที่ มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดได้	4.02	0.76	มาก
3. นักเรียนสามารถทำงานได้อย่างหลากหลาย	4.30	0.71	มาก
4. นักเรียนสามารถอธิบายและนำเสนอผลงานของตนเองได้ อย่างมีประสิทธิภาพ	4.30	0.67	มาก
5. นักเรียนยอมรับในผลงานของตนเองและผู้อื่นที่เกิดขึ้นได้	4.27	0.61	มาก
6. นักเรียนเคารพและชื่นชมในผลงานและข้อแตกต่างของผู้อื่น	4.21	0.74	มาก
7. นักเรียนยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่อผลงานตนเองด้วย ความเต็มใจ	4.10	0.72	มาก
รวมเฉลี่ย	4.18	0.52	มาก

จากตาราง 14 พบว่า การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านการเพิ่มผลผลิตและความสำนึกรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D.= 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนสามารถทำงานได้อย่างหลากหลาย ($\bar{X} = 4.30$, S.D.= 0.71) รองลงมาคือนักเรียนสามารถอธิบายและนำเสนอผลงานของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.30$, S.D.= 0.67) นักเรียนยอมรับในผลงานของตนเองและผู้อื่นที่เกิดขึ้นได้ ($\bar{X} = 4.27$, S.D.= 0.61) นักเรียนเคารพและชื่นชมในผลงานและข้อแตกต่างของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.21$, S.D.= 0.74) นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายในการทำงานเพื่อให้เกิดผลงานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.78) นักเรียนยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่อผลงานตนเองด้วยความเต็มใจ ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.72) และนักเรียนวางแผน

และลงมือปฏิบัติตามแผนเพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดได้ ($\bar{X} = 4.02$, S.D.= 0.76) ตามลำดับ

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านความเป็นผู้นำและ
ความรับผิดชอบ โดยรวมและรายข้อ

การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ทั้งในบทบาท การเป็นผู้นำหรือผู้ตาม	4.12	0.67	มาก
2. เมื่อพบปัญหาในการทำงานร่วมกันนักเรียนสามารถหา แนวทางแก้ไขได้	4.24	0.66	มาก
3. นักเรียนสามารถเสนอวิธีการที่จะนำกลุ่มหรือทีมไปสู่ ความสำเร็จได้	4.30	0.66	มาก
4. เมื่อทำงานเป็นกลุ่มนักเรียนสามารถประสานความร่วมมือ ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มได้	4.11	0.82	มาก
5. นักเรียนสามารถเสียสละประโยชน์ของตนเองเพื่อ ความสำเร็จของกลุ่มได้	4.28	0.68	มาก
รวมเฉลี่ย	4.21	0.51	มาก

จากตาราง 15 พบว่า การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D.= 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนสามารถเสนอวิธีการที่จะนำกลุ่มหรือทีมไปสู่ความสำเร็จได้ ($\bar{X} = 4.30$, S.D.= 0.66) รองลงมาคือ นักเรียนสามารถเสียสละประโยชน์ของตนเองเพื่อความสำเร็จของกลุ่มได้ ($\bar{X} = 4.28$, S.D.= 0.68) เมื่อพบปัญหาในการทำงานร่วมกันนักเรียนสามารถหาแนวทางแก้ไขได้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D.= 0.67) นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ทั้งในบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตาม ($\bar{X} = 4.12$, S.D.= 0.67) และเมื่อทำงานเป็นกลุ่มนักเรียนสามารถประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มได้ ($\bar{X} = 4.11$, S.D.= 0.82) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยได้ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ผลการทดสอบค่าผิดปกติ (Outliers)

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน ซึ่งเป็นครูหัวหน้าฝ่ายงาน 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ฝ่ายบริหารงานบุคคล ฝ่ายบริหารงานงบประมาณ และฝ่ายบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดนราธิวาส โดยได้แบบสอบถามคืนจากการตอบแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 200 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการทดสอบค่าผิดปกติ (Outliers) เพื่อทดสอบการแจกแจงของข้อมูลตัวแปร ความเป็นเส้นตรง และ Homoscedasticity (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2551: 280) พบว่า ข้อมูลที่ได้ไม่มีค่าผิดปกติ (Outliers) ดังตาราง 16 – 17 และภาพ 2

4.2 ผลการทดสอบการแจกแจงปกติของข้อมูล (Normality)

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของข้อมูล เพื่อให้ทราบถึงการแจกแจงของตัวแปร โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ จะต้องมีการแจกแจงปกติของข้อมูล พิจารณาได้จากค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของข้อมูลที่จะต้องมีการระหว่าง -1.00 ถึง 1.00 จึงจะแสดงว่าข้อมูลมีการแจกแจงปกติ (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2551: 280) ดังตาราง 16

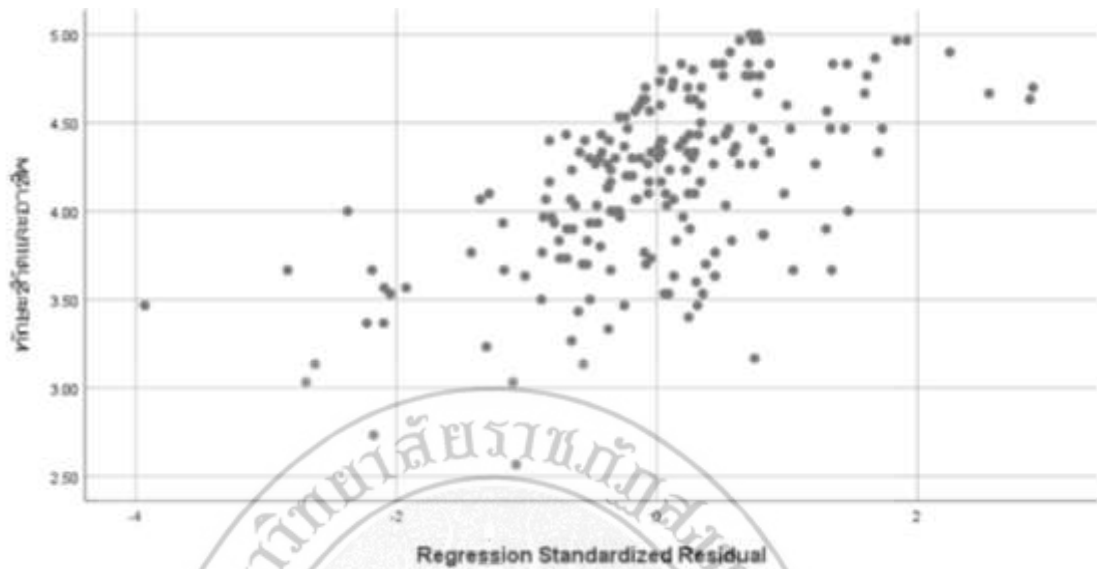
ตาราง 16 ผลการทดสอบการแจกแจงปกติของข้อมูล (Normality)

ตัวแปร	n	$\bar{X}$	S.D.	Skewness	Kurtosis
Cur	200	4.264	0.552	- 0.821	0.191
Tea	200	4.159	0.625	- 0.746	0.097
Eva	200	4.188	0.583	- 0.586	- 0.214
Enc	200	4.084	0.693	- 0.739	0.076
Res	200	4.168	0.616	- 0.526	- 0.065
Net	200	4.055	0.648	- 0.678	0.264
Ada	200	4.134	0.571	- 0.550	- 0.015
Ini	200	4.078	0.612	- 0.462	- 0.088
Soc	200	4.268	0.463	- 0.431	- 0.198
Pro	200	4.184	0.520	- 0.364	- 0.306
Lea	200	4.207	0.505	- 0.583	0.305

จากตาราง 16 พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าความเบ้ (Skewness) ของตัวแปรมีค่า - 0.364 ถึง - 0.821 และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรมีค่า - 0.015 ถึง 0.305 ซึ่งมีการแจกของข้อมูลเป็นปกติ เนื่องจากค่าความเบ้และค่าความโด่งมีค่าไม่เกิน -1.00 ถึง 1.00 จึงสามารถทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

4.3 ผลการทดสอบการกระจายของตัวเกณฑ์ตามทุกค่าของตัวแปรพยากรณ์มีความแปรปรวนเท่ากัน (Homoscedasticity)

ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนในการทำนายของตัวแปรทำนายมีค่าเท่ากัน (Homoscedasticity) มีการกระจายของความคลาดเคลื่อนคงที่ในตัวแปรทำนายแต่ละตัวเป็น Homoscedasticity เพื่อทดสอบว่าค่าแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่ โดยพิจารณาแผนภาพการกระจาย Scatter Plot หากค่าความคลาดเคลื่อนเปลี่ยนแปลงใกล้ศูนย์ หรือมีการเปลี่ยนแปลงในช่วงแคบ แสดงว่า ค่าแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์นั้นเป็นค่าคงที่ (ทรงศักดิ์ ภู่อ่อน, 2551: 281) ดังภาพ 2

ภาพ 2 ผลการทดสอบการกระจายของตัวแปรตามทุกค่าของตัวแปรอิสระมีความแปรปรวนเท่ากัน (Homoscedasticity)

ที่มา: ผู้วิจัย

4.4 ค่าความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระกัน (Autocorrelation)

ตัวแปรพยากรณ์ต้องเป็นข้อมูลที่ไม่มีความสัมพันธ์ภายในตัวเองหรือที่เรียกว่า การไม่เกิด Autocorrelation โดยใช้ค่า Durbin-Watson ในการทดสอบว่าตัวพยากรณ์มีความสัมพันธ์ภายในตัวเองหรือไม่ โดยมีเกณฑ์ในการวัดค่า Durbin-Watson ดังนี้

มีค่าอยู่ในช่วง 1.5 – 2.5 แสดงว่ามีความเป็นอิสระ

มีค่าอยู่ในช่วง 2.6 - 4.0 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในทิศทางลบ

มีค่าอยู่ในช่วง 0 - 1.4 แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก

ทั้งนี้ถ้าค่า Durbin-Watson มีค่าน้อยกว่า 1.5 และมากกว่า 2.5 แสดงว่าเกิด Autocorrelation หรือตัวแปรพยากรณ์มีความสัมพันธ์ภายในตัวเอง (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2551: 281) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์และตัวเกณฑ์ พบว่า มีค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.735 แสดงว่าตัวแปรมีความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระกัน ดังตาราง 17

ตาราง 17 ผลการทดสอบค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปร

R	R ²	Adjust R ²	Std.Error	Durbin-Watson
.806	.650	.639	.293	1.697

4.5 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (Multicollinearity)

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (Multicollinearity) เป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ด้วยกัน โดยตัวแปรที่นำมาใช้พยากรณ์ไม่ควรมีความสัมพันธ์กันสูงเกินไป (ตั้งแต่ .80 ขึ้นไป) (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2551: 281) ดังตาราง 18

ตาราง 18 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (Multicollinearity)

ตัวแปร	Cur	Tea	Eva	Enc	Res	Net
Cur	1.00					
Tea	.79**	1.00				
Eva	.78**	.73**	1.00			
Enc	.73**	.70**	.71**	1.00		
Res	.76**	.70**	.75**	.76**	1.00	
Net	.73**	.76**	.77**	.74**	.78**	1.00

p** ≤ .01

จากตาราง 19 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์อยู่ระหว่าง .702 ถึง .799 ซึ่งมีค่าไม่เกิน .80 ดังนั้น จึงเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นด้านความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (Multicollinearity) สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

4.6 ผลการวิเคราะห์การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

การศึกษาตัวแปรพยากรณ์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาสโดยมีตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการวัดและประเมินผล 4) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ 5) ด้านการจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และ 6) ด้านการประสานงานและการสร้างเครือข่าย และมีตัวแปรเกณฑ์ คือ การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ด้วยวิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) รายละเอียดดังตาราง 19

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std. Error	β	t	p
1. การประสานงานและการสร้างเครือข่าย (Net)	.335	.053	.444	6.277	.000***
2. การวัดและประเมินผล (Eva)	.207	.067	.247	3.070	.002**
3. การพัฒนาและเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ (Enc)	.124	.055	.175	2.257	.025*
ค่าคงที่	1.444	.153	-	9.445	.000***
R = .803 R ² = .645 p* ≤ .05 , p** ≤ .01, p*** ≤ .001					

จากตาราง 19 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมของตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 ตัว กับตัวแปรการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาสมีค่าเท่ากับ .803 (R = .803) ค่าความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการพยากรณ์มีค่าเท่ากับ .153 (Std.Error = .153) และพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ การประสานงานและการสร้างเครือข่าย (Net) ตัวแปรตัวแปรพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ การวัดและประเมินผล (Eva) และตัวแปรพยากรณ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ การพัฒนาและเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ (Enc)

เมื่อนำค่าสถิติต่าง ๆ มาสร้างสมการพยากรณ์ โดยมีตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมากที่สุดคือ การประสานงานและการสร้างเครือข่าย (Net) (B = .335, β = .444) รองลงมาคือ การวัดและประเมินผล (Eva) (B = .207, β = .247) และการพัฒนาและเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ (Enc) (B = .124, β = .175) ตามลำดับ โดยสามารถทำนายการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน ($\hat{Y}$) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ได้ร้อยละ 64.5 (R² = .645) สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปแบบแนวดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.444 + .335 (\text{Net}) + .207 (\text{Eva}) + .124 (\text{Enc})$$

$$\hat{Z} = .444 (\text{Net}) + .247 (\text{Eva}) + .175 (\text{Enc})$$

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อ 1) ศึกษาการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส 2) ศึกษาการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส และ 3) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 เขต 2 และเขต 3 จำนวน 1,041 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูหัวหน้าฝ่ายงาน 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ฝ่ายบริหารงานบุคคล ฝ่ายบริหารงบประมาณ และฝ่ายบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดนราธิวาส โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 เขต 2 และเขต 3 จำนวน 50 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 62 ข้อ โดยแบบสอบถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทุกข้อเท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.952 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบออนไลน์ด้วยการสแกน QR Code แล้วตอบแบบสอบถามผ่านแอปพลิเคชัน Google Form แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์ ถอดอยพหุคูณ จากนั้นจึงอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สรุปผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคคล หัวหน้าฝ่ายบริหารงานงบประมาณ และหัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายละ 50 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ทุกฝ่าย

2. การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ และด้านการประสานงานและการสร้างเครือข่าย ตามลำดับ

3. การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ ด้านการเพิ่มผลผลิตและความสำนึกรับผิดชอบ ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว และด้านความคิดริเริ่มและการขึ้นนำตนเอง ตามลำดับ

4. การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มี 3 ตัวแปร ได้แก่ การประสานงานและการสร้างเครือข่าย (Net) การวัดและประเมินผล (Eva) และการพัฒนาและเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ (Enc) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .803 ค่าความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการพยากรณ์มีค่าเท่ากับ .153 สามารถทำนายการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ได้ร้อยละ 64.5 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.444 + .355 (\text{Net}) + .207 (\text{Eva}) + .124 (\text{Enc})$$

$$\hat{Z} = .444 (\text{Net}) + .247 (\text{Eva}) + .175 (\text{Enc})$$

อภิปรายผล

งานวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีขอบเขตของเนื้อหาได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ การจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การประสานงานและการสร้างเครือข่าย และการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งจากการสรุปผลการวิจัยข้างต้น สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ และด้านการประสานงานและการสร้างเครือข่าย ตามลำดับ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ของ สุจานานุก บัญญุโส (2556: 76) ที่พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 ตามความคิดเห็นของครูใน 4 ด้าน ได้แก่ การจัดทำหลักสูตร การวัดและประเมินผล การสนับสนุนทรัพยากร และการจัดสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน นอกจากนี้ ศักดิ์นคร สีหอแก้ว (2558: 53-54) ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตมีลักษณะเป็นแบบแผนจำลองที่เป็นเอกสารประกอบด้วย คำชี้แจงหลักการ แนวคิดทฤษฎี โครงสร้างเนื้อหา มาตรฐาน ตัวชี้วัด หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล มีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา และมีรูปแบบการสอนด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณรัตน์ ดลชนเจริญวัฒน์ (2558: 10) ที่ได้ศึกษาเรื่องบทบาทการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษากลุ่มที่ 5 อำเภอลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 ซึ่งผลการศึกษาพบว่าการบริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากการพิจารณาผลการวิจัยครั้งนี้และการค้นคว้าเอกสารที่มีผลการวิจัยในลักษณะเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่าผู้บริหารมีการบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหาร

ทั่วไป ที่มีประสิทธิภาพ มีความตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับงานทั้ง 4 ด้าน ซึ่งงานแต่ละด้าน ถือเป็นหัวใจหลักสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำและปรึกษา ในทุก ๆ ด้านแก่ครูผู้ปฏิบัติการสอน มุ่งกระจายอำนาจในการบริหาร การจัดการด้วยเจตนารมณ์ ดำเนินการโดยอิสระ คล่องตัวรวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษาชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายที่เป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามี ความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ

เมื่อพิจารณาด้านการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงสุดจากทุก ๆ ตัวแปรใน การวิจัยนี้ ซึ่งเป็นตัวแปรที่อยู่ในด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นที่น่าสังเกต ว่าในปัจจุบันนี้ หลักสูตรที่น่าสนใจและได้รับความนิยมนอกเหนือจากหลักสูตรแกนกลางที่นักเรียน จำเป็นจะต้องเรียนในกลุ่มสาระวิชาการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีแล้วนั้น เป็นหลักสูตรที่ เกี่ยวข้องกับอาชีพที่สามารถสร้างรายได้หรือสามารถพัฒนาต่อยอดเป็นอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา ของนักเรียนได้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่และสอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชนท้องถิ่นเป็นเรื่องที่กำลังได้รับความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษา ตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) ที่ได้ให้ทัศนะว่าการพัฒนา ทรัพยากรคนในท้องถิ่นที่สอดคล้องกับปัจจัยภายในที่มีความพร้อมหรือเตรียมขึ้นมาได้ของ สถานศึกษา จัดทำเป็นโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่มีการจัดทำโปรแกรมการเรียนรู้ได้ สอดคล้อง กับกลุ่มอาชีพของท้องถิ่น และสถาบันการศึกษาต่อ ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่า ในฐานะผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสที่จะต้องบริหารวิชาการให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง และชุมชน จึงอาจมีการพัฒนาหลักสูตรได้ตรงตามความต้องการดังกล่าวจึงทำให้การพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกด้าน

ด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการเช่นกัน และมีความ สำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากข้อมูลจากการวัดและประเมินผู้เรียน ช่วยให้ผู้บริหาร เห็นข้อบกพร่องต่างๆ ของการจัดการเรียนรู้ เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู และบ่งบอก ถึงคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้จาก การวัดและประเมินผลใช้ในการตัดสินใจหลายอย่าง เช่น การพัฒนาบุคลากร การจัดการเรียน การสอน การจัดโครงการ การเปลี่ยนแปลงโปรแกรมการเรียนรู้ นอกจากนี้การวัดและประเมินผลยังให้ข้อมูลที่ สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีทิศทาง การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้อง อยู่บนจุดมุ่งหมายพื้นฐานสองประการ ประการแรก คือ การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนและการเรียนรู้ของผู้เรียน ในระหว่างการเรียนการสอน อย่างต่อเนื่อง บันทึก วิเคราะห์แปลความหมายข้อมูล แล้วนำมาใช้ในการส่งเสริม หรือปรับปรุงแก้ไข

การเรียนรู้ของผู้เรียนประการที่สอง คือ การวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนเป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้ (ศศิธร บัวทอง, 2560: 1862-1863) จึงเป็นไปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดนครราชสีมา ได้วิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดและประเมินผลเพื่อเป็นสารสนเทศในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษารวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรด้านอาชีพแก่นักเรียน

ด้านการจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เป็นขอบข่ายของการบริหารงานทั่วไปที่จะต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชนในการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา และบทบาทหลักของผู้ที่จะต้องระดมทุนนี้จึงเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับ พิณสุดา สิริธรงค์ (2562: 15) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และยังพบว่า การระดมทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน โดยเฉพาะภูมิปัญญา การพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ของทั้งครูและผู้บริหาร และ Brittingham (1998: 1450) ได้ศึกษาเป้าหมายทางการศึกษาแห่งชาติข้อที่ว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนจะส่งเสริมการมีส่วนร่วม ที่จะเพิ่มการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของโรงเรียน ครูบคลากรและชุมชน โดยรวมได้รับการพัฒนาขึ้นในสภาพแวดล้อมที่มีการปฏิบัติร่วมกัน โดยใช้กรอบงาน ที่เป็นหุ้นส่วนท้องถิ่นดัดแปลงขึ้นใช้โดยอาศัยศรัทธาการบริหารจัดการที่แบ่งปันกัน และการสื่อสารด้วยความซื่อสัตย์ ดังนั้น อาจเป็นไปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ได้มีการบริหารจัดการในด้านการจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาอย่างเหมาะสม มีการสื่อสารถึงวัตถุประสงค์ของการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาที่ชัดเจน มีแผนบริหารทรัพยากรที่เหมาะสม และใช้ทรัพยากรที่ได้มาทั้งที่เป็นตัวเงินและวัสดุอุปกรณ์อย่างถูกต้อง โปร่งใส เพื่อประโยชน์สูงสุดของสถานศึกษา ทั้งยังได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนเป็นอย่างดี

ด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และแม้ว่าจะไม่ได้เป็นหน้าที่โดยตรงก็ตาม แต่ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากอาจนับได้ว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่เป็นหัวใจของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และการที่ค่าเฉลี่ยในด้านนี้อยู่ในระดับมากนั้น อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาได้เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรสถานศึกษา ตัวชี้วัดชั้นปี และมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งเน้นให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของ เชม เพชรภัก (2553: 42) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้น

ผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 ด้านการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจ เป็นขอบข่ายของการบริหารงานบุคคล ซึ่งธารทิพย์ ไชยโหวารและคณะ (2559: 1033) ได้กล่าวถึงความสำคัญของบทบาทผู้บริหารต่อการพัฒนาครูว่า ครูเป็นบุคลากรที่จัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนให้เกิดความรู้ ประสบการณ์ คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรได้กำหนด ดังนั้น การที่ครูจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ เต็มที่ เต็มความสามารถได้นั้น ผู้บริหารจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาครูให้มี ความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ การสร้างเสริมขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร จึงเป็นเรื่องที่ผู้บริหาร สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญ ผลการวิจัยครั้งนี้มีผลด้านการพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากจากบุคลากรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องทำงานอย่างเต็มความสามารถเท่านั้น สอดคล้องกับอุบลรัตน์ ชุณหพันธ์ (2558: 98) ที่พบว่า การที่ผู้บังคับบัญชาให้ความใกล้ชิดเป็นกันเอง รับฟังข้อคิดเห็น ใ่วางใจให้ปฏิบัติงานคอยแนะนำช่วยเหลือในการทำงาน ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีโอกาสก้าวหน้า สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชานำเอาความเชี่ยวชาญและทักษะที่เต็มเปี่ยมมาออกมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานอย่างเต็มที่ การพัฒนาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจของผู้บริหาร โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาสอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะในการปฏิบัติงานนั้นผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับบุคลากรเท่าเทียมกัน สร้างความสามัคคีในการทำงานได้อย่างดีถึง รวมถึงการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความรู้ ความสามารถ เพื่อความก้าวหน้าในอนาคต ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เมื่อมีปัญหาในการทำงาน สามารถรับฟังความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะจากบุคลากร เป็นต้น ความจริงใจที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งหลาย เหล่านี้ ก่อให้เกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติของบุคลากรเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพนัส หันนาคินทร์ (2552 : 89) ที่กล่าวไว้ว่า ความเป็นผู้นำและความสามารถในการบริหารของผู้บังคับบัญชาเป็นสิ่งที่คุณใต้บังคับบัญชาศรัทธา เชื่อถือ ผู้บังคับบัญชาต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารงานของหน่วยงานรับผิดชอบความผิดพลาด ที่เกิดขึ้นในงานนั้น และยกย่องคุณความดี ให้แก่กลุ่มหรือคณะที่ร่วมงาน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ อันดีระหว่างกัน ซึ่งจะมีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ด้านการประสานงานและการสร้างเครือข่าย จัดอยู่ในการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา การได้รับความมือจากผู้ปกครองและชุมชนรอบสถานศึกษานั้นจะสามารถพัฒนาคุณภาพ การศึกษาไปได้อย่างราบรื่น ผลการวิจัยนี้อาจเป็นไปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างเครือข่าย

ความร่วมมือระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ปกครองและชุมชน หรือหน่วยงานทั้งที่เป็นเครือข่ายสถานศึกษา หรือองค์กรอื่นที่มีวัตถุประสงค์ในด้านการศึกษาในทิศทางเดียวกัน แนวทางการพัฒนาคุณภาพในปัจจุบันทุกหน่วยงานทุกองค์กรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในลักษณะเครือข่าย เนื่องจากเครือข่ายเป็นระบบความร่วมมือของบุคคล กลุ่มบุคคลหรือ หน่วยงานที่มีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์เดียวกัน จัดกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถบรรลุ เป้าหมายร่วมกัน Robert (2006) กล่าวว่า เครือข่ายถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการสร้างความร่วมมือ ทั้งนี้ เป็นการเปิดโอกาสให้องค์กรและภาคส่วนต่าง ๆ ได้มีโอกาสเข้ามาดำเนินการร่วมกัน ตลอดจนเป็นการแบ่งปันทรัพยากร และความรู้ในด้านต่าง ๆ รวมถึง ค้นพบแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน จากลักษณะดังกล่าวข้างต้น เครือข่ายความร่วมมือจึงเป็นการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการส่งเสริมประสานสัมพันธ์ที่ดี ก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งบรรยากาศสมานฉันท์ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐาน จำเป็นต้องพัฒนาโรงเรียนและบุคลากรให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานศึกษาเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคีต่าง ๆ ที่มีคุณภาพมากเพียงพอมาช่วยกันผลักดันการศึกษา ในส่วนที่ตนเองสามารถกระทำได้ นอกจากนี้ ศักดิ์นิพนธ์ สว่างวงศ์ (2557: 13) ยังให้ทัศนะว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่อยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในวัตถุประสงค์การทำงาน ร่วมกัน การแบ่งงานกันทำ การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน บทบาทของความร่วมมือนั้นจะแผ่ขยายออกไป จากการให้ความร่วมมือทางด้านการศึกษาไปสู่ความร่วมมือในการสร้างความเข้มแข็งในด้านอื่น ๆ ด้วย

2. การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ ด้านการเพิ่มผลผลิตและความสำนึกรับผิดชอบ ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว และด้านความคิดริเริ่มและการขึ้นนำตนเอง ตามลำดับ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ พิษญา ตีมี และเอี่ยมพร หลินเจริญ (2560: 146) ทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรมของผู้เรียนตามแนวคิดการประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมโดยภาพรวมในระดับดีมากที่สุด และมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียนตามแนวคิดการประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 3 ด้านคือ ด้านการสร้างสรรคและนวัตกรรม ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และด้านการสื่อสารและการร่วมมือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ในด้านการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนนั้น งานวิจัยต่างประเทศของ Khosravani et al. (2014: 62) ยังพบว่า การวิเคราะห์ผลกระทบ

ของตำรา EFL (English as a Foreign Language) ของอิหร่านต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียน 5 ด้าน ได้แก่ ทักษะชีวิตด้านการสื่อสาร การใช้ภาษา ทักษะชีวิตด้านสังคม/บุคคล ทักษะชีวิตด้านภาวะผู้นำ ทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา เป้าหมายการศึกษาคือ การเตรียมนักเรียนให้พร้อมในอนาคต ภาษาอังกฤษและตำราเรียนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงทักษะชีวิตและช่วยส่งเสริมชีวิตของผู้เรียน การกำหนดนโยบายการศึกษาและเพื่อการพัฒนาหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงและมีค่าความเชื่อมั่น 0.77 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า หนังสือเรียน EFL ของอิหร่าน สามารถปรับปรุงทักษะชีวิตด้านการสื่อสาร การใช้ภาษา และทักษะชีวิตด้านสังคม/บุคคลได้ แต่ไม่สามารถปรับปรุงทักษะชีวิตด้านภาวะผู้นำ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีนัยสำคัญ และการสร้างตำราเรียนที่ดีเพียงอย่างเดียวไม่สามารถพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนได้ ต้องมีการพัฒนาการสอนและการฝึกอบรมครูที่ต้องได้รับการแก้ไขควบคู่ไปด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่า การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง สอดคล้องกับพรสวรรค์ วงศ์ดารธรรม (2558: 119-120) ศึกษาเรื่อง การคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากศตวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดด ส่งผลให้การจัดการศึกษาต้องเปลี่ยนจากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (Tradition Paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ด้วยการพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักกระบวนการในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ต้องเน้นทักษะกระบวนการคิดที่สามารถเน้นให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนได้อย่างสร้างสรรค์ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ได้แก่ ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี โดยอาศัยความรู้ในด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อและความรู้ด้านเทคโนโลยี ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ จะต้องมีการเตรียมความพร้อมของนักเรียนเพื่อเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบัน ให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญในด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

ผลการวิจัยในครั้งนี้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้านนั้น อาจเป็นไปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความตื่นตัวในกระแสของการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และให้ความสำคัญกับทักษะที่ควรเกิดขึ้นกับผู้เรียนในยุคสมัยที่เปลี่ยนไป และมีความตั้งใจในการส่งเสริมนักเรียนให้มี

คุณลักษณะด้านการเรียนรู้ที่สามารถปรับตัวได้อย่างชาญฉลาดเท่าทัน มีภาวะความเป็นผู้นำ ด้านการทำงานที่สามารถขึ้นนำตนเองในการพัฒนาการสร้างงานและอาชีพ และตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีสติ และด้านศีลธรรมที่ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน มีความซื่อสัตย์และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่า เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สอดคล้องกับพินดา สัตโยภาส และอัจฉรา เมฆสุวรรณ (2561: 36) กล่าวว่าทักษะทางสังคมที่จำเป็นคือ ความสามารถที่จะพัฒนาตนเอง เพื่อให้การติดต่อสื่อสารในทุกรูปแบบมีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการที่สำคัญคือการไม่เรียนรู้ในทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ทั้งทักษะ การพูด การฟัง และการอ่าน ดังนั้นการพัฒนาตนเองให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ และการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ที่มาจากต่างวัฒนธรรมจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับดี ประการต่อมาคือ ทักษะและความรู้ความสามารถด้านไอซีที (ICT Skills) ที่จะเปิดโลกแห่งการเรียนรู้ ช่วยให้การพัฒนาตนเองเป็นไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นได้ว่า นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาสนั้น อยู่ในบริบทของสังคมที่มีความแตกต่างและหลากหลายทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ ประเพณี ภาษาในการสื่อสาร ถึงแม้ว่านักเรียนจะไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในระดับดีมากนักแต่นักเรียนในจังหวัดนราธิวาสนั้นใช้ภาษาในการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น ภาษามลายูถิ่น ภาษามาเลย์กลาง ภาษาเง๊ะเห ภาษาถิ่นใต้ และภาษาไทยกลาง ดังนั้นการส่งเสริมทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม จึงเป็นเรื่องที่ผู้บริหารสถานศึกษาอาจจะให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ

ด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ นักเรียนจะต้องมีความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ทั้งในบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตาม หาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการทำงาน สามารถเสนอวิธีการที่จะนำกลุ่มหรือทีมไปสู่ความสำเร็จได้ ประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม เสียสละประโยชน์ของตนเองเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม ผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ปารีชาติ อังกาบ (2561: 135) การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตและอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้สร้างตามแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ของเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่ควรจะให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนในยุคปัจจุบัน โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุดคือ ด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนได้รับการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้แบบร่วมมือ รู้จักการทำงานเป็นทีม เรียนรู้ที่จะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และรับฟังอย่างยินดี รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ด้านการเพิ่มผลผลิตและความสำนึกรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการทำงานเพื่อให้เกิดผลงานตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ มีการวางแผนและลงมือปฏิบัติตามแผนอย่างชัดเจน ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพและเกิดประโยชน์

สูงสุดตามแผนที่ตั้งไว้ นักเรียนสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย หรือที่ตกลงร่วมกันในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย รวมทั้งมีวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนางานและรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับปนัดดา นกแก้ว (2562: 76-77) ศึกษาเรื่องทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ด้านการเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่ 1) ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักเรียนรู้ถึงการเพิ่มผลผลิตให้มีคุณภาพในสังคม 2) มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิดวางแผน กำหนดเป้าหมายในชีวิต รวมทั้งการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง 3) รู้จักใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ 4) ฝึกฝนทักษะที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ตัวเองมีการพัฒนา 5) ยอมรับผลที่เกิดขึ้น

ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว คุณลักษณะของผู้เรียนในการปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยการปรับเปลี่ยนนั้นเกิดจากการวิเคราะห์สถานการณ์แล้วใช้เหตุและผลกำหนดทางเลือกที่มีความเป็นไปได้และเป็นเชิงบวกบนพื้นฐานของความเข้าใจในสถานการณ์ตามบริบทโดยไม่มีรูปแบบที่ตายตัว ผลการวิจัยด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวนี้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดนราธิวาส อยู่ในบริบทพื้นที่ที่มีสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยครั้ง สาเหตุจากเหตุการณ์ความไม่สงบและพิบัติภัยต่าง ๆ รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่มีรูปแบบการบริหารจัดการแตกต่างจากพื้นที่อื่นในประเทศในการด้านการศึกษา นักเรียนต้องประสบกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อยู่บ่อยครั้ง จึงเป็นไปได้ว่านักเรียนมีความสามารถยืดหยุ่นและปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี สอดคล้องกับ โชติธญา เผ่าจินดารินทร์ รัตน์โอฬาร, และกฤษฎา คิตดี (2560) กล่าวว่า ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) เป็นทักษะที่สำคัญจำเป็นของนักเรียน ในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะเพื่อการเรียนรู้ การทำงานและการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 เป็นความยืดหยุ่นและการปรับตัวเพื่อบรรลุเป้าหมาย เพราะนอกจากต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นแล้ว การทำงานในอนาคต ยังต้องเผชิญภาวะที่มีทรัพยากรจำกัด มีการแข่งขันที่ค่อนข้างสูง มีความกดดันและความเครียด ซึ่งบุคคลที่จะทำงานในสภาวะเหล่านี้ได้ ต้องเป็นคนที่มีความยืดหยุ่นและการปรับตัว สามารถพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส หรือใช้ปัญหาเป็นโอกาสหาทางออกอย่างสร้างสรรค์

ด้านความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเองมีผลการวิจัยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน อาจเป็นเพราะนักเรียนมีเป้าหมายในการประกอบอาชีพและแสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำ นักเรียนสามารถตั้งเป้าหมายในการประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาได้ มีการวิเคราะห์ตนเอง รู้เป้าหมาย

ในชีวิตและแนวทางที่จะทำให้ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ได้ นอกจากนี้ นักเรียนอาจจะมีลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองสูง มีมโนคติของตนเองด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง รักในการเรียน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถใช้ทักษะการเรียนรู้และทักษะการแก้ปัญหาได้ สอดคล้องกับ แนวคิดของ Knowls (1975) ที่พบว่า การเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน รู้จักวิธีการเรียนด้วยตนเองจะพัฒนาทักษะในการสร้างนิสัยและความสามารถในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ สำหรับอนาคต รู้จักการแก้ปัญหา ผู้เรียนจะสามารถนำผลที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่าและยาวนานกว่าผู้เรียนที่รอรับคำสอนอย่างเดียว

3. การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาสมี 3 ตัวแปร ได้แก่ การประสานงานและการสร้างเครือข่าย การวัดและประเมินผล และการพัฒนาและเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การประสานงานและการสร้างเครือข่ายมีความสัมพันธ์อิทธิพลที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาสมากที่สุด สอดคล้องกับณรงค์ อภัยใจ (2560: 176-177) ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ พบว่า การบริหารโรงเรียน ผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน จึงมีส่วนร่วมในการบริหาร มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่โดยมีการปรับเปลี่ยนหรือประยุกต์ใช้หลักสูตรหรือมาตรฐานของการศึกษาชาติให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงบริบทชุมชน ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนความต้องการของตลาดแรงงานหรืออาชีพในชุมชน ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพให้แก่เด็กนักเรียน การจะพัฒนาผู้เรียนโดยอาศัยความสามารถของสถานศึกษาเพียงอย่างเดียวอาจจะเป็นไปได้ยาก เนื่องจากปัญหาประการหนึ่งของนักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนขยายโอกาสจังหวัดนราธิวาสมีปัญหาความเสี่ยงของเพราะมีปัจจัยทั้งภายในและภายนอก บางส่วนสำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ไม่ได้เรียนต่อและไม่มียานพาหนะ การขาดทักษะชีวิตและอาชีพทำให้นักเรียนดังกล่าวขาดแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตและมีแนวโน้มประพฤติดีตกทอด กลายเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนและสังคมตามมา ผู้บริหารจะวิเคราะห์สภาพของนักเรียนและต้องคำนึงความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนเป็นหลัก ดังนั้น การประสานงานและการสร้างเครือข่าย โดยการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสอนอาชีพทั้งสถาบันการศึกษาที่สอนอาชีพ สถานประกอบการ ภูมิปัญญาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพให้แก่เด็กนักเรียน สามารถพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิภาวะ

ทางอารมณ์ที่สามารถเผชิญปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะการณ์ของโลก มีทักษะชีวิตในการประกอบอาชีพมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต (นงนุช ชุมพู่เทพ และฉลอง ชาตुरुประชีวิน, 2562: 146)

การวัดและประเมินผลเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ในด้านการวัดผลและประเมินผลมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับนักเรียน มีการประเมินตามสภาพจริง เน้นการประเมินทักษะปฏิบัติและประเมินผลงานของนักเรียนมากกว่าการประเมินทฤษฎีหรือด้านความรู้ มีการสร้างเกณฑ์การวัดผลประเมินผลร่วมกับสถานประกอบการที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านทักษะอาชีพ มีการวางแผนการนิเทศและประเมินผลอย่างเป็นระบบ มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และให้ความช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจวรรณ ช่อชู และพร้อมพีไล บัวสุวรรณ (2563: 171) ศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนวิชูทิศ สำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนวิชูทิศ สำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร จากกระแสการเปลี่ยนแปลงทำให้หลายประเทศต้องปฏิรูปคุณภาพของการจัดการศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้นั้นการที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้จัดให้มีการประชุม เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยเครื่องมือการวัดและวิธีการที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับครูในการประเมินกิจกรรมการเรียนการสอน มีการรวบรวมรายงานผลและจัดข้อมูลสารสนเทศแล้วสรุปผลตัดสินใจในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการวัดและประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยนุช สุวรรณนิตย์ และพรพิพัฒน์ เพิ่มผล (2560: 132) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาภาคใต้ตอนบน พบว่า กระบวนการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาซึ่งสิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ การวัดและประเมินผล หากสถานศึกษามีรูปแบบการประเมินที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจะทำให้ได้สารสนเทศที่มีประโยชน์ผ่านกระบวนการทำงานเป็นที่มีประสิทธิผลโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียน ผลการวิจัยครั้งนี้อาจเสนอแนะได้ว่าการวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินคุณภาพผู้เรียนนั้น เป็นผลลัพธ์ปลายทางที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา ดังนั้นเป็นไปได้ว่า การที่ผู้บริหารให้ความสำคัญและสร้างเกณฑ์และระบบการวัดและประเมินผลอย่างเหมาะสมตามตัวชี้วัดต่าง ๆ ด้านทักษะชีวิตและอาชีพ นอกจากนี้อาจมีการวัดและประเมินผลร่วมกันกับสถาบันอื่น ๆ จึงทำให้การวัดและประเมินผลในสิ่งที่ผู้เรียนได้ผ่านการเรียนรู้มาทั้งหมดนั้นมีผลต่อ

การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในแง่ของการพิจารณาผลลัพธ์ที่ผู้บริหารสถานศึกษาพยายามส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

การพัฒนาและเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาสเป็นด้านสุดท้าย ในส่วนของปัจจัยด้านนี้นั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมขวัญและกำลังใจของครู สอดคล้องกับ Davis (1972: 29-30 อ้างถึงใน สมบัติ ปัญญาจิรังค์, 2556: 29) นักวิจัยด้านมนุษยสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริหารงานได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของขวัญและกำลังใจ โดยพบว่า ความต้องการที่สำคัญของคนในการปฏิบัติงาน เป็นสาเหตุให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญกำลังใจที่ดี ควรประกอบด้วย ความมั่นคงปลอดภัยที่ชอบด้วยเหตุผล สภาพการทำงานที่ชอบด้วยเหตุผล ความมีโอกาสดำเนินการได้รับการปฏิบัติอย่างสมศักดิ์ศรีแห่งมนุษย์ การมีอิสระเสรีในเรื่องกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวผู้ปฏิบัติงาน การเข้าสังคม และการเคารพซึ่งกันและกัน เป็นต้น และการศึกษาของ อภิรักษ์ ชุนยาปี (2553: 79-81) ได้ทำการศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในภาวะความไม่สงบ สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษายะลา โดยมีข้อเสนอต่อการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในภาวะความไม่สงบ สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษายะลา คือควรสร้างความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ ห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยและเพียงพอในการทำงาน ควรส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความรู้ ความสามารถอย่างต่อเนื่องและควรต้องสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและทรัพย์สิน และดูแลด้านเงินเดือนและสวัสดิการต่าง ๆ เป็นกรณีพิเศษเพิ่มมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มูฮำหมัด ตาเห (2562: 387) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างขวัญกำลังใจของครูท่ามกลางเหตุการณ์ความไม่สงบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดยะลา พบว่า ผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการที่จะนำพาสถานศึกษาให้มุ่งความสำเร็จโดยผู้บริหารเน้นการผลักดันนโยบายหรือการกระจายอำนาจสู่ผู้ปฏิบัติเพื่อขับเคลื่อนงานให้เกิดประสิทธิผล ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ส่งเสริมให้ครูมีกำลังใจ มีความกระตือรือร้นและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย และทำให้ครูพร้อมที่จะทุ่มเทร่างกายและแรงใจอย่างเต็มที่ เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานตลอดจนมีความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

บริบทของงานวิจัยที่ได้อ้างถึงนั้น มีลักษณะเดียวกันกับบริบทด้านพื้นที่ของโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดนราธิวาสที่ประสบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ตลอดมา ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ความไม่สงบต่าง ๆ หรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในพื้นที่และนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จึงเป็นไปได้ว่า การที่ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาและ

เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ทำให้ครูรู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติอย่างสมศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการเปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดเห็น การได้รับความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน การให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน การได้เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งจากการพิจารณาผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรม การส่งเสริมพัฒนาทักษะและความรู้ที่จำเป็น ซึ่งเมื่อครูมีขวัญและกำลังใจที่ดี ก็จะเกิดความรัก ความผูกพันต่อสถานศึกษา และมีความทุ่มเทในปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพและอย่างเต็มที่

การวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรทางการบริหารสถานศึกษาที่ไม่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรและด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นงานในด้านการบริหารวิชาการ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรนั้น ด้วยลักษณะของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนที่ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อให้สถานศึกษาได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีมาตรฐานและตัวชี้วัดเดียวกัน ทั้ง 8 กลุ่มสาระ จึงอาจไม่ได้มีจุดเน้นในการส่งเสริมให้กำหนดตัวชี้วัดด้านการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพโดยเฉพาะ นอกจากนี้ในส่วนของมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2561 มิได้กำหนดมาตรฐานด้านการมีทักษะชีวิตและอาชีพเอาไว้ มีเพียงมาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพผู้เรียนกำหนดไว้เพียงให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่อทักษะอาชีพ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจึงต้องยึดเอาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2561 เป็นหลัก ปัจจัยด้านการพัฒนาหลักสูตรจึงไม่ได้ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนในการวิจัยนี้ก็ได้มีผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนเช่นกัน เพราะค่อนข้างเป็นไปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนนั้นไม่ได้เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเพียงผู้กำหนดระบบต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนให้แก่ครูซึ่งมีหน้าที่จัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนโดยตรง ดังนั้นปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนจึงไม่ได้มีผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ และปัจจัยด้านการจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ไม่ได้ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนเช่นกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส อยู่ภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงเป็นไปได้ว่าโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดนราธิวาสทุกแห่ง ได้รับการจัดสรรทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาอย่างเสมอภาคและได้รับการจัดสรรอย่างเพียงพอจากหน่วยงานต้นสังกัด ดังนั้นการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการจัดการทรัพยากรและ

การลงทุนเพื่อการศึกษาจึงสามารถนำไปใช้ในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพทุกแห่งอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาสผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาสควรให้ความสำคัญกับการประสานงานและการสร้างเครือข่ายโดยการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ประกอบการ และชุมชน รวมทั้งนักวิชาการ ราษฎรชาวบ้าน และหน่วยงานอื่น ๆ ในการหาแนวทางร่วมกันเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตอาชีพของนักเรียน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับกระบวนการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและอาจสร้างแบบวัดทักษะและเจคติที่นักเรียนมีต่ออนาคตและแนวโน้มการประกอบอาชีพเพื่อนำไปกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการทักษะชีวิตและอาชีพร่วมกับหลักสูตรสถานศึกษา
3. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาและเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากรในสถานศึกษา โดยเฉพาะครูผู้สอน ให้ความใกล้ชิดเป็นกันเอง รับฟังข้อคิดเห็น ไว้วางใจให้ปฏิบัติงาน คอยแนะนำช่วยเหลือในการทำงาน ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีโอกาสก้าวหน้า ยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสม เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งอย่างยุติธรรม
4. ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาสควรพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน รวมทั้งส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรดังกล่าว

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยเสนอแนะการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป ดังนี้

1. สถานศึกษา บุคคลหรือหน่วยงานที่สนใจพัฒนาด้านทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาของนักเรียน
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นักวิชาการ หรือนักศึกษาในระดับการศึกษาต่าง ๆ ควรทำการศึกษาความต้องการและความคาดหวังด้านทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนและศึกษาแนวทางในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพให้แก่นักเรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกลักษณ์ จุลเดช. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ระดับปฐมวัยกับการบริหารสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2554). **คำสุขภาพจิตสัปดาห์ละคำ** (Online).
http://www.klb.dmh.go.th/modules.php?m=word_weekly&=&op=detail&word_weekly_id=46, 22 มกราคม 2564.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัญจน์รัตน์ สิ้นธุ์รัตน์. (2559). **การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 17 เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- กาญจนา คงสวัสดิ์. (2551). **โรงเรียนของเราทำอะไรกับเด็กอนุบาลบ้าง** (Online).
<http://www.Edba.In.th/Kinder/doc/Rongrian-HaiAraiKapDek.Pdf>, 22 มกราคม 2564.
- กิตติธรร หล้าปิมปา. (2558). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนแม่สายเวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
- แกมवास ดรณเดช. (2539). **ความต้องการพัฒนาบุคลากรโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงาน ประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เกรียงไกร สีสานพนาสวัสดิ์. (2553). **การใช้โปรแกรมทักษะชีวิตในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการติดเกมคอมพิวเตอร์ของสามเณร โรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน อำเภอเมืองเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ไกรสร เจียมทอง. (2561). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เชวง เพชรภา. (2553). **บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- โชติญา เผ่าจินดา, ธนินทร์ รัตน์โอฬาร และกฤษณา คิตติ (2560), “การตรวจสอบความตรงของโมเดล ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.” *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ.* 10(1), 458 - 470.
- จันทร์ อิมในบุญ. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- จันทร์เพ็ญ ธนะฤกษ์. (2555). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี.
- จิตตวดี ทองทั่ว. (2554). **การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับจัดกิจกรรมการศึกษา ตลอดชีวิตในสถานศึกษา: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎี บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิราภา เพียรเจริญ. (2556). **บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครู ตามหลักสูตร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- จุฑามาส นาคปฐม. (2559). **การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน เทศบาลอินทปัญญาวัตใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี.** วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). “ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21.” รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน : ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21. กาฬสินธุ์ : มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- ชาญชัย อาจันสมาจาร. (2556). หลักการบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษา. ปัตตานี: สถาบันความก้าวหน้าทางวิชาการ.
- ณรงค์ อภัยใจ. (2553) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านเมืองกึ่งอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2560). รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐนันท์ สุขสวัสดิ์. (2556). ความเป็นจริงกับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลตะปอน. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต การบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ดารินทร์ สงมะเร็ง. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทรงกรด เหล็กสมบูรณ์. (2555). อนาคตภาพการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพสำหรับผู้ด้อยโอกาสในจังหวัดเชียงใหม่. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ทรงศักดิ์ ภู่อ่อน. (2551). การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย. กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ. (2559). การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ทิศนา แคมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธนิต ทองอาจ. (2553). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธารทิพย์ ไชยโวหารและคณะ. (2559). **บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาครูของโรงเรียนในสหวิทยาเขตน้ำพอง-กระนวน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25**. รายงานการวิจัย การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ธีระ รุญเจริญ. (2554). **รายงานการศึกษา เรื่อง สภาพปัจจุบันสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผนการศึกษาสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- นงนุช ชมพูเทพ และฉลอง ชาตรุประชีวิน. (2562). “รูปแบบการบริหารเพื่อการส่งเสริมอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสที่ตั้งอยู่บนพื้นที่สูงและทุรกันดาร ในเขตภาคเหนือด้านตะวันตก.” **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรัตนนคร**. 142-153.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2553). **ชุดวิชา 21701 การวิจัยหลักสูตรและการเรียนการสอน หน่วยที่ 10 สถิติวิเคราะห์เชิงปริมาณ: สถิติบรรยายและสถิติพาราเมตริกมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นุรไอนี เจ้กา. (2557). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากล จังหวัดนราธิวาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **หลักการวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2554). **หลักการจัดการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภาพพิมพ์.
- เบญจวรรณ ช่อชู และพร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2563). “บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนวิชูทิศ สำนักงานเขตดินแดง สังกัดกรุงเทพมหานคร.” **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์**. 7(2), 162-174.
- ปนัดดา นกแก้ว. (2562). **ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ประภาพรรณ รักเลี้ยง. (2556). **หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา**. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.

- ประเสริฐ ต้นสกุล. (2551). **ทักษะประกอบตน** (Online). <http://www.Aspacngo.org/unloads/events/jamming/6 pdf>, 25 มกราคม 2564.
- ปาริชาติ อังกาบ (2561). **การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตและอาชีพตามแนวคิดทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปิยบุษ สุวรรณนิษฐ์ และพรพิพัฒน์ เพิ่มผล. (2560). “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคใต้ตอนบน.” *วารสารสารสนเทศ*. 16(2), 123-134.
- พรณรัตน์ ดลชนเจริญวัฒน์. (2558). **บทบาทการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษากลุ่มที่ 5 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1**. สารนิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- พรสวรรค์ วงศ์ตาธรรม. (2558). “การคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21.” *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 38(2), 111-121.
- พนัส หินนาคินทร์. (2552). **ประสบการณ์ในการบริหารบุคลากร**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนิดา สัตโยภาส และอัจฉรา เมฆสุวรรณ. (2561). “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างผู้ประกอบการและการมุ่งเน้นการตลาดที่ส่งผลต่อความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจโรงแรมขนาดเล็ก จังหวัดเชียงใหม่.” *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*. 8(14), 27-40.
- พระมหาสุเทพ สุภาจาโร. (2559). **การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พัชรี มนัสสนิท. (2559). **การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- พิชญา ดีมี และเอ๋อัมพร หลินเจริญ. (2560). “การพัฒนาแนวทางการประเมินทักษะการเรียนรู้และ
 นวัตกรรมของผู้เรียนตามแนวคิดการประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21.” *Journal of
 Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*. 10(2),
 139-153.
- พินสุดา สิริธรรค์. (2562). “การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา.” *สุทธิปริทัศน์*. 33 (106), 1 - 16.
 เพ็ญภา กุลนภาดล, ประชา อินัง, ทรงวุฒิ อยู่เอี่ยม และผลตร สุวรรณโพธิ์. (2562). “การพัฒนา
 ทักษะอาชีพและการดำรงชีพ สำหรับการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ด้วยกระบวนการเชิง
 จิตวิทยาเสริมสร้างศักยภาพแห่งตน.” *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*. 15-27.
- มณฑรา ธรรมบุศย์. (2551). *การเรียนรู้ทักษะชีวิต* (Online). [http://www.Chandra.ac.th/teacher/All/mdra/date/pdf/Life-skill 1 L. pdf](http://www.Chandra.ac.th/teacher/All/mdra/date/pdf/Life-skill%201%20L.pdf), 30 มกราคม 2564.
- มูนา จารง. (2560). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์
 เครือข่ายตลิ่งชันสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 2.
 การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*.
- มูฮำหมัด ตาเห. (2562). “บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างขวัญกำลังใจของครูท่ามกลาง
 เหตุการณ์ความไม่สงบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดยะลา.”
วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. 14(3), 379-388.
- ยุพยง วุ่นวงศ์, ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล, จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ และราชนันท์ บุญธิมา. (2561).
 “กลยุทธ์การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต และทักษะอาชีพของ
 นักเรียนมัธยมศึกษา.” *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*. 14(4), 159-170.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2556). *การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์*. พิมพ์ครั้งที่ 11.
 กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รมณภัทร กตตน์วงศ์. (2557). *การศึกษาและการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
 ปีที่ 6 โรงเรียนบางจาก (โกลประเสริฐ) สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร.
 สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ*.
- รักพงษ์ ดวงเนตร. (2552). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนด้านงานอาชีพ
 ของนักเรียน โรงเรียนบ้านยางซึ้ง อำเภอบึงนารางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 อุบลราชธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.

- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. เล่ม 124 ตอนที่ 11 ก, หน้า 28-30.
- _____. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 14.
- _____. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580). เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก, หน้า 34-35.
- เรียม สุขกล้า. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูกับประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วันชัย วงศ์เรียน. (2553). การประเมินโครงการสนับสนุนรายได้ระหว่างการศึกษาของนักเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. เชียงราย: โรงเรียนบ้านแม่พริก.
- วิจารณ์ พานิช. (2554). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: บริษัทตลาดาพับลิเคชั่น จำกัด.
- วิลาวรรณ รพีพิศาล. (2554). ความรู้พื้นฐานในการบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: วิจิตรทัศนกรรม.
- ศศิธร บัวทอง. (2560). “การวัดและประเมินผลทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.” Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 10(2), 1856 – 1867.
- ศักดิ์นคร สีหอแก้ว. (2558). “รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.” วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. 9, 53-66.
- ศักดิ์นิพนธ์ สว่างวงศ์. (2557). “เครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา.” วารสารบริหารการศึกษา บัณฑิต. 14(2), 12-24.
- สมคิด บางโม. (2558). องค์การและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิทย์พัฒน์.
- สมบัติ ปัญญาจิรพงศ์. (2556). ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของกำลังพลชั้นประทวน พลทหาร และอาสาสมัครในพื้นที่ปฏิบัติงานของกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สมปอง มาตย์แทน. (2554). รายงานผลการประเมินโครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเทศบาลบ้านสองนางโย ปีการศึกษา 2554. มหาสารคาม: เทศบาลเมืองมหาสารคาม.

- สุภัทสร สุริยะ. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัด กรุงเทพมหานคร. วิทยาลัยศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2554). ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 21st Century Learning Skill (Online). <http://www.addkute3.com/wpcontent/uploads/2012/11/ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่-21.pdf>, 4 กุมภาพันธ์ 2564.
- สุวดี อุปปินใจ. (2553). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่สูงภาคเหนือ. วิทยาลัยศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวภา ไพทยวัฒน์. (2559). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาทักษะชีวิต. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2552). รายงานการวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2534). คู่มือบริหารโรงเรียน การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2544). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). การเสริมสร้าง “ทักษะชีวิต” ตามจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียน ระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา (Online). [http://www.songtham.ac.th/wicha-nuch/การพัฒนาทักษะชีวิต๓%20\(จุดเน้น\).PDF](http://www.songtham.ac.th/wicha-nuch/การพัฒนาทักษะชีวิต๓%20(จุดเน้น).PDF), 4 กุมภาพันธ์ 2564.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนราธิวาส. (2563). ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาจังหวัดนราธิวาส ปีการศึกษา 2563 (Online). https://drive.google.com/drive/folders/1dE3E0b2Tp-ifoAYB7YZ8_BpqZxbROlv3, 28 มกราคม 2564.
- สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. (2556). หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2546. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

- อนุชา โสมาบุตร. (2556). **แนวคิดการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21** (Online).
<https://teacherweekly.wordpress.com/2013/09/25/life-and-career-skills/>,
 28 มกราคม 2564.
- อภิชาติ ใจชื่อ. (2557). **การศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของ
 สถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. การค้นคว้าอิสระ
 ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.**
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอียอ. (2561). **ส่งเสริมอาชีพโมเดลแก้ปัญหาเยาวชนนอกระบบ**
 (Online). <https://www.scbfoundation.com/stocks/media/files/5j434llnw.pdf>,
 7 ก.พ. 2564.
- อภิรักษ์ ขุนยาปี. (2553). **ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในภาวะความไม่สงบ
 สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษายะลา. วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 พระนครศรีอยุธยา.**
- อุบลรัตน์ ชุณหพันธ์. (2558). **การศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูการศึกษานอกโรงเรียน
 สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. วิทยานิพนธ์
 การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.**
- อำนาจ ทองโปร่ง. (2555). **กระบวนการทัศน์ใหม่ทางการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง.**
- อำนาจ พลรักษา. (2556). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 2. ปรินญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**
- Barnard, C. (1983). **The Function of the Executive.** Cambridge, MA: Harvard
 University Press.
- Brittingham, K.V. (1998). "The characterization of successful school, family,
 and community partnerships." **Dissertation Abstracts International-A.** 59(5),
 1406.
- Bureau of Academic and Educational Standards. (2012). **Guidelines for Curriculum
 Preparation and Management in Basic Education Institutions.** Bangkok:
 The Agricultural Cooperative Federation of Thailand.

- Campbell, P. (1977). **On the Nature of Organizational Effectiveness in New Perspective on Organizational Effectiveness**. San Francisco: Jasssey Bass.
- Campbell, R.F., Corbally, J.E. and Nystrand, R.O. (1983). **Introduction to Educational Administration**. 6th ed. Boston: Allyn and Bacon.
- Cheng, Yin Cheong. (1996). **School Effectiveness and School-based Management: A Mechanism for Development**. London: The Falmer Press.
- Egannathan, B., Dahlblom, K., and Kullgren, G. (2014). “**Outcome of a school-based intervention to promote life-skills among young people in Cambodia.**” Doctor of Psychiatry, Cambridge University.
- Fesler, J. and Kettl, F. (1991). **The Politics of the Administrative Process**. New Jersey: Chatham House.
- Ginzberg, E. (1996). **The Development of Human Resources**. New York: McGraw-Hill.
- _____, E. (1974). **Counseling for Career Development**. Boston: Houghton Mifflin.
- Good, C.V. (1988). **Dictionary of Education**. New York: McGraw-Hill.
- Hersey, P. Blanchard, K.H. and Johnson, D.E. (2001). **Management of Organizational Behavior: Leading Human Resources**. 8 edition. New Jersey: Prentice all.
- Hoy, W. K. and Miskel, C. G. (2001). **Educational Administration: Theory Research and Practice**. 6 th ed. New York: Harper Collins.
- Jansen, A. N. B. (2013). **Life Skills that Enable Resilience: A Profile of Adolescents from a Coloured Community in Kimberley**. Doctoral Dissertation. University of the Free State. 51-69.
- Jesse. B. (1999). **Essentials of Psychological Testing**. New York: Harper & Row.
- Khosravani, M., Khosravani, M. and Khorashadyzadeh, A. (2014). “**Analyzing the Effects of Iranian EFL Textbooks on Developing Learners' Life Skills.**” **English Language Teaching**. 7(6), 54-67.
- Knezevich, S.J. (1984). **Administration of Public Education**. New York: Harper & Row.

- Knowles, M.S. (1975). **Self-directed learning: A guide for learners and teachers.** New York: Association Press.
- Knowlton, N. (2013). **21st-century students and skills** (Online). <http://nancyknowlton.com/2013/11/01/21st-century-students-andskills/> February 16, 2021.
- Koontz, H and Odonnell, C. (2001). **Essentials of Management.** New York: McGraw-Hill.
- Maxwell, R. (1981). **Life After School: A Social Skills Curriculum.** New York: Pergamon International Library.
- Nasheeda, A. (2008). "Life Skills Education for Young People: Coping with Challenges." **Journals of Counseling, Psychotherapy and Health.** Hong Kong, 4. 19-25.
- Nelson-Jones, R. (1997). **Life Skills Helping: A Textbook of Practical Counseling and Helping Skills.** 3rd ed. Sydney: Holt, Rinehart and Winston.
- New Jersey Department of Education. (2014). **Preschool Teaching and Learning Standards.** New Jersey: New Jersey State Department of Education.
- OECD. (2019). **OECD Employment Outlook 2019: The Future of Work OECD Publishing** (Online). <https://www.oecd.org/employment/employment-outlook-2019-highlight-en.pdf>, January 19, 2021.
- Partnership for 21st Century Skills. (2009). **Framework for 21st Century Learning** (Online). https://www.teacherrambo.com/file.php/1/21st_centuryskills.pdf. February 16, 2021.
- Partnership, Great School. (2014). **21st Century Skills: Definitions, Practices & Research** (Online). <http://www.cde.state.co.us/postsecondary/21stcenturyskillsdefinitionspracticesandresearch>. February 16, 2021.
- Robert, A. (2006). "Inside Collaborative Networks: Ten Lessons for Public Managers." **Public Administration Review.** 66(6), 57-58.

- Roe, A. (1957). "Early Determinants of Vocational Choice." **J.Counsel.Psychol.** 4, 212-217.
- Sergiovani, J. (1989). **School for Tomorrow**. Boston: Allyn and Bacon.
- Shea. (2011). "Life Skills Development in Junior Secondary Students from Hong Kong with Specific Learning Difficulties." **Doctor of Psychology. Alliant International University.** 68, 827-837.
- UNICEF. (2003). **Life skills** (Online). http://www.unicef.org/lifeskills/index_4105.html. February 16, 2021.
- Wang. (2008). "Project Work and Life Skills: Psychometric Properties of The Life Effectiveness Questionnaire for Project Work." **Doctor of Physiology. Nanyang Technological University.** 23(1), 21-43.
- Weiss. (2014). "Assessing Impact of Physical Activity- Based Youth Development Programs : Validation of the Life Skills Transfer Survey." **Doctor of Psychosocial, University of Minnesota.** 1(65), 263-278.
- WHO. (1999). "Partner in Life Skills Education." **Conclusion from A United Nations Inter-Agency Meeting.** 1-17.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. รศ.ดร.จรัส อติวิทยากรณ์ ตำแหน่ง อาจารย์
สถานที่ทำงาน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
สาขาที่เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารการศึกษา
2. ผศ.ดร.นพเก้า ณ พัทลุง ตำแหน่ง อาจารย์
สถานที่ทำงาน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณสงขลา
สาขาที่เชี่ยวชาญ ด้านการวัดและประเมินผล
3. ผศ.นิตาริน จุลวรรณ ตำแหน่ง อาจารย์
สถานที่ทำงาน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
สาขาที่เชี่ยวชาญ ด้านการใช้ภาษา

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

ที่ อว ๐๖๓๙.๐๓/๒๑๙

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ๙๐๐๐๐

๑ เมษายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพภัฏ ณ พิทลุง

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนายมะรอมลี อามะ รหัส ๖๒G๑๘๘๐๐๒๑ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ภาคพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร ศิริสุข อาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องคุณภาพเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาราย นายมะรอมลี อามะ พร้อมนี้ได้นำส่งเครื่องมือวิจัยมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์วันฉัตร จารุวรรณโน)

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

งานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๗๕๓๓ ๖๙๔๘

<http://bundit.sku.ac.th/>

ผู้ประสานงาน : นายนายมะรอมลี อามะ โทร. ๐๘ ๐๐๖๖ ๓๔๐๖

แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ตามทำงานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้ขอความอนุเคราะห์ให้ข้าพเจ้า ผศ.ดร.นพเก้า ณ พัทลุง เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนายมะรอมลี อามะ รหัส ๒๒G๑๘๐๐๒๑ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ซึ่งดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง "การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส" นั้น ข้าพเจ้าทราบรายละเอียดดังกล่าวแล้ว และพิจารณา

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
- ไม่สามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน งานบัณฑิตศึกษา โทร. ๑๖๘๙

ที่ สนส. ๕๐๔ วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิดาริน จุลวรรณ

เรื่องเดิม

ด้วยนายมรรณดี อามะ รหัส ๖๒6๓๔๐๐๒๓ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ภาคพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร ศิริสุข อาจารย์ที่ปรึกษา

ข้อเท็จจริง

ในครั้งนี้นักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องคุณภาพเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาราย นายมรรณดี อามะ พร้อมนี้ได้นำส่งเครื่องมือวิจัยมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

ข้อกฎหมาย

ข้อพิจารณา/เสนอแนะ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์วันฉัตร จารุวรรณโน)

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ตามที่งานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้ขอความอนุเคราะห์ให้ข้าพเจ้า ผศ.นิตาริน จุลวรรณ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ของนายมะรอมลี อามะ รหัส 62G180021 นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ภาควิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ซึ่งดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาใน จังหวัดนราธิวาส” นั้น ข้าพเจ้าทราบรายละเอียดดังกล่าวแล้ว และพิจารณา

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
- ไม่สามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

(ลงชื่อ).....
 (..... ผศ. นิตาริน จุลวรรณ .....)
 ตำแหน่ง.....รองคณบดี.....
 หน่วยงาน.....คณะครุศาสตร์.....

ที่ อว ๐๖๓๙.๐๓/๒๒๑

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ๙๐๐๐๐

๑ เมษายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.จรัส อติวิทย์ภรณ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนายมะรอมลี อามะ รหัส๒๖๒๖๑๘๘๐๐๒๑ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ภาคพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณกักร ศิริสุข อาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องคุณภาพเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาระดับ นายมะรอมลี อามะ พร้อมนี้ได้นำส่งเครื่องมือวิจัยมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์วันฉัตร จารวรรณโน)

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

งานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๙๔๓๓ ๖๙๔๘

<http://bundit.skru.ac.th/>

ผู้ประสานงาน : นายมะรอมลี อามะ โทร. ๐๘ ๐๐๓๖ ๓๔๐๒

แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ตามที่งานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้ขอความอนุเคราะห์ให้ข้าพเจ้า รศ.ดร.จรัส อติวิทยากรณ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ของนายมะรอมลี อามะ รหัส ๖๒G๑๔๐๐๒๑ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ภาควิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ซึ่งดำเนินการทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง "การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในจังหวัดนราธิวาส" นั้น ข้าพเจ้าทราบรายละเอียดดังกล่าวแล้ว และพิจารณา

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
- ไม่สามารถเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารรับรองโครงการวิจัย
โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ด้านการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

เลขที่ใบรับรอง : S0022B/64

ชื่อโครงการ : การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

ผู้ยื่นเสนอขอรับรองฯ : นายณรงค์เมธี อามะ

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร ศิริธร

ประเภท : นักศึกษา

เอกสารที่รับรอง : 1. แบบเสนอโครงการวิจัย
2. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย
3. หนังสือยินยอมตนให้ทำการวิจัย
4. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล
5. ผลสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์

วันที่รับรอง : 2 มิถุนายน 2564

ขอรับรองว่าโครงการดังกล่าวข้างต้น สามารถดำเนินการวิจัยภายใต้การยดเว้นกฎพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ลงนาม *กนกกร ศิริธร* ลงนาม *ประจักษ์ บัวขวัญ*
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร ศิริธร) (อาจารย์ ดร.ประจักษ์ บัวขวัญ)
กรรมการและเลขานุการ ประธาน
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

หมายเหตุ : จะต้องมีการจัดเก็บข้อมูลหนังสือยินยอมตนในการทำวิจัยให้กับผู้เข้าร่วมโครงการทุกคน

แบบสอบถามเรื่องการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

เอกสารชี้แจงข้อมูลแก่ผู้เข้าร่วมการวิจัย
สำหรับผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไป

1. ชื่อโครงการวิจัย (ภาษาไทย) การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส
2. รหัสโครงการ
3. ชื่อผู้วิจัยหลักพร้อมสถานที่ทำงาน ชื่อคุณธรรมา อามะ โรงเรียนบ้านมะรือโบตก 227/2 หมู่ 1 ตำบลมะรือโบตก อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส รหัสไปรษณีย์ 96130 โทรศัพท์ 0800863402
4. ผู้ให้ทุนวิจัย (ระบุชื่อแหล่งทุน) ไม่มี
5. วันที่ชี้แจงข้อมูล
6. ค่าเชิญเข้าร่วมโครงการวิจัย

ข้าพเจ้านามธรรมา อามะ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมโครงการวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนได้มีทักษะชีวิตและอาชีพหลังสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนขยายโอกาสเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีพในอนาคต

ท่านใดที่สนใจเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้แต่กังวลที่ท่านจะตัดสินใจว่าจะเข้าร่วมหรือไม่ขอให้ท่านอ่านคำชี้แจงในแบบสอบถามออนไลน์ฉบับนี้ให้หมด อย่างถี่ถ้วน เพื่อให้เข้าใจเหตุผลและรายละเอียดของการศึกษารวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ว่าเกิดประโยชน์แก่ท่านจริงหรือไม่ เข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้หากเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ท่านจะต้องทำอะไรบ้างรวมทั้งข้อดีและข้อเสียที่อาจเกิดขึ้น ระหว่างการวิจัย คำว่า "ท่าน" ในเอกสารนี้จึงหมายถึงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

หากท่านตกลงที่จะเข้าร่วมการศึกษารวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ข้าพเจ้าขอความร่วมมือท่านตอบแบบสอบถามออนไลน์เรื่องการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ผ่านการสแกน QR Code และเลือกคำตอบ "ยินยอม" เพื่อเข้าสู่ระบบการตอบแบบสอบถาม โดยการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้เป็นการสมัครใจของท่าน ข้อมูลที่ได้จากท่านจะถูกรักษาเป็นความลับในเครื่องคอมพิวเตอร์ที่รับผิดชอบในการเข้าถึงผู้วิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้เพียงคนเดียว และข้อมูลจะถูกทำลายภายใน 1 ปี หลังจากที่ยุติการวิจัยเรียบร้อยแล้ว หากท่านมีคำถามที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยสามารถสอบถามจากนายธรรมา อามะ โรงเรียนบ้านมะรือโบตก หมู่ 1 ตำบลมะรือโบตก อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส 96130 โทรศัพท์ 080 036 3402 แต่หากท่านต้องการถอนตัวออกจากโครงการวิจัย ท่านสามารถทำได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบบางอย่าง ต่อท่านทั้งสิ้น

7. โครงการวิจัยนี้มีที่มาและวัตถุประสงค์คือ การวิจัยนี้ต้องการศึกษาเกี่ยวกับส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา วัตถุประสงค์สำคัญของการวิจัยคือ เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

8. ท่านใดที่สนใจเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้เนื่องจากต้องการข้อมูลครั้งนี้ต่อไปมาจากหัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคคล หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานงบประมาณ และหัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของจังหวัดนราธิวาสและท่านเป็นผู้ยินยอมสมัครใจดังกล่าว ข้อมูลที่ได้รับจากท่านครั้งนี้จะนำไปใช้เพื่อพัฒนาการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

9. ท่านไม่สามารถเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ได้หากท่านไม่ได้เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคคล หัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานงบประมาณ และหัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของจังหวัดนราธิวาส ท่านไม่จำเป็นต้องตอบแบบสอบถามครั้งนี้

10. โครงการวิจัยนี้เป็นของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา การวิจัยครั้งนี้เป็นการตอบแบบสอบถามผ่าน QR Code ที่ผู้วิจัยจะจัดส่งไปถึงท่านยังสถานศึกษาของท่าน ท่านสามารถตอบ

แบบสอบถามผ่านการสแกน QR Code และตอบแบบสอบถามผ่านระบบ Google Form ซึ่งมีผู้เข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้เป็นครูหัวหน้างาน 4 ฝ่ายของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาสรวมทั้งหัวหน้าด้วยจำนวน 200 คน

11. ระยะเวลาที่ท่านจะต้องร่วมโครงการวิจัยนี้ ท่านจะใช้เวลาการตอบแบบสอบถามในการวิจัยนี้หาเพียงครั้งเดียว และมีระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 30 นาที

12. หากท่านเข้าร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้ท่านจะได้รับการปฏิบัติ ดังนี้ ท่านสามารถตอบแบบสอบถามออนไลน์ผ่านการสแกน QR Code และตอบแบบสอบถามผ่านระบบ Google Form ที่ได้ก็ได้ภายในระยะเวลา 1 เดือน

13. ความเสี่ยงต่ออันตรายความไม่สบายทางกายและจิตใจที่อาจจะได้รับจากการวิจัยคือหากท่านมีความไม่สบายใจเนื่องจากเกรงว่าการให้ข้อมูลจะมีสร้าง ความเสียหายต่อร่างกาย มีความเครียด นีติวิต เป็นกังวล อ่อนไหว เบื่อหน่าย และไม่สบายใจจากการตอบแบบสอบถาม ส่งผลกระทบต่อจิตใจ ซึมเศร้า หรืออาจถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย ที่ส่งผลกระทบต่ออาชีพ การงาน สถานภาพทางการเงิน สิทธิประโยชน์ และผลตอบแทนใดๆ ที่พึงได้ต่อบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลหรือสถาบัน หรือเกิดความไม่สบายใจที่จะตอบแบบสอบถาม ท่านสามารถถอนตัวได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้น

14. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการวิจัยนี้ ผลของโครงการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในพัฒนาการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ให้มีที่สุ่ฐานการดำรงชีวิตที่เหมาะสมและมีวิชาชีพที่สามารถสร้างรายได้หลังจบการศึกษา และขาดโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

15. ค่าใช้จ่ายที่ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องรับผิดชอบจากการวิจัย คือ การวิจัยนี้ไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

16. ค่าตอบแทนที่จะได้รับเมื่อเข้าร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้คือ การวิจัยนี้ไม่มีค่าตอบแทน แต่จะขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้ร่วมสนเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

17. หากท่านไม่เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ท่านสามารถเลือกคำตอบ "ไม่ยินยอม" ในการตอบแบบสอบถาม

18. อันตรายที่อาจเกิดจากการเข้าร่วมการวิจัยนี้ คือ งานวิจัยนี้ไม่มีอันตรายที่จะส่งผลกระทบต่อผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

19. หากท่านมีคำถามที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัย สามารถสอบถามจาก นายมรอมดี อามะ โรงเรียนบ้านมะรือโบตก 227/2 หมู่ 1 ตำบลมะรือโบตก อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส รหัสไปรษณีย์ 96130 โทรศัพท์ 0800363402 ซึ่งสามารถสอบถามได้ตลอดเวลา

20. หากท่านรู้สึกว่าจะไม่ได้รับการปฏิบัติตามที่ปรากฏในเอกสารแจ้งขอมูลฉบับนี้ หรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ในระหว่างโครงการวิจัยนี้ ท่านสามารถแจ้งเรื่องให้ที่สำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา โทร. 074-336975 ได้ตลอดเวลาหรืออีเมล ethicsskru@gmail.com

21. ข้อมูลส่วนตัวของท่านที่ได้จากโครงการวิจัยครั้งนี้จะถูกนำไปใช้ดังต่อไปนี้ ข้อมูลที่ได้จากท่านในโครงการวิจัยนี้มีการเก็บรักษาในเครื่องคอมพิวเตอร์ที่รหัสผ่านในการเข้าถึง ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้เพียงคนเดียว ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของท่านและจะมีการวิเคราะห์ผลการวิจัยเป็นภาพรวม ข้อมูลจะถูกทำลายภายใน 1 ปีหลังจากที่ผลการวิจัยได้รับการเผยแพร่แล้ว โดยสารวิจัยจะมีคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยสามารถตรวจสอบข้อมูลได้

22. ท่านสามารถถอนตัวออกจากโครงการวิจัยได้หากเกิดความไม่สบายทางกายและจิตใจ แต่หากท่านเคยให้ข้อมูลและต้องการถอนตัวออกจากโครงการให้เขียนบันทึกส่งไปยังผู้วิจัยตามที่อยู่ที่ไว้ หลังจากท่านถอนตัวแล้ว ข้อมูลที่ถูกรับห้กไว้ผู้วิจัยจะลบออกนำไปประมวลผลการวิจัย

23. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่ต้องการขอข้อมูลเพียงครั้งเดียวจึงไม่มีข้อมูลเพิ่มเติมที่จะแจ้งต่อผู้เข้าร่วมโครงการ

24. การวิจัยนี้เป็นการขอความยินยอมแบบรับเป็นลายลักษณ์อักษร ท่านสามารถอ่านคำชี้แจงในแบบสอบถามออนไลน์ก่อนการตอบแบบสอบถามและสามารถตัดสินใจยินยอมเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมโครงการโดยการเลือกคำตอบ "ยินยอม" เพื่อเข้าสู่ระบบการตอบแบบสอบถาม หรือเลือก "ไม่ยินยอม" และส่งคำตอบและออกจากระบบ

25. กรณีที่มีเหตุจำเป็น หรือฉุกเฉิน ที่เกี่ยวข้องกัโครงการวิจัยสามารถติดต่อผู้รับผิดชอบโครงการได้โดยสะดวกที่

นายมรอมดี อามะ

ที่อยู่ (ในเวลาราชการ)

โรงเรียนบ้านมะรือโบตก หมู่ 1 ตำบลมะรือโบตก อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส รหัสไปรษณีย์ 96130

โทรศัพท์ 080-036-3402

ที่อยู่ (นอกเวลาราชการ) 49/1 หมู่ 2 ตำบลจวบเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส รหัสไปรษณีย์ 96180

โทรศัพท์ 080-036-3402

ขอขอบคุณในการร่วมมือของท่านมา ณ ที่นี้

*ถ้าเป็น

02 มี.ย. 2564

1 ท่านยินยอมตอบแบบสอบถามหรือไม่ *

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

- ยินยอม ซ้อมไปที่คำถามข้อ 2
- ไม่ยินยอม

ตอนที่ : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

2 ตำแหน่งหัวหน้าฝ่าย *

(เลือกได้มากกว่าหนึ่งข้อ)

- ฝ่ายบริหารงานบุคคล
- ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
- ฝ่ายบริหารงานวิชาการ
- ฝ่ายบริหารงานงบประมาณ

ตอนที่ : แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

หมายเหตุ

- 1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 32 ข้อ โปรดตอบทุกข้อ
- 2. ขอให้ท่านผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่าระดับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ตามระดับในแต่ละข้อที่ท่านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับใด ดังต่อไปนี้
- ระดับ 1 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- ระดับ 2 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย
- ระดับ 3 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
- ระดับ 4 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
- ระดับ 5 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการพัฒนาหลักสูตร

3. 1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์ สภาพบริบทของพื้นที่และความต้องการด้านอาชีพในท้องถิ่น ของชุมชนและสังคม *

ท่านพึงพอใจเพียงใด

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

4. 2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการสำรวจความต้องการของนักเรียนและความต้องการของชุมชนที่ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านอาชีพของท้องถิ่น

ท่านพึงพอใจเพียงใด

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

5. 3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการทบทวนหลักสูตร ภาระงานกลางและสาระเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมอาชีพ ของนักเรียนที่สอดคล้องกับพื้นที่ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และตามสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น *

ท่านพึงพอใจเพียงใด

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

6. 4. ผู้บริหารสถานศึกษารวมทั้งบุคลากรใหม่มีความเปิดหมื่นสอดคล้องกับสภาพบริบทของแต่ละ พื้นที่ *

ท่านพึงพอใจเพียงใด

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

02 ธ.ย. 2564

7. 5. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมพัฒนาหลักสูตรการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพสอดคล้องกับอาชีพ
ในท้องถิ่นและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น *

ท่านเลือกรายงานเพียงหนึ่งข้อ

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

8. 6. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับสถาบันการศึกษาอื่นในพื้นที่ในการพัฒนาหลักสูตรการส่งเสริมทักษะ
ชีวิตและอาชีพในโรงเรียน

ท่านเลือกรายงานเพียงหนึ่งข้อ

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

9. 7. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการทบทวนหลักสูตรทักษะชีวิตและอาชีพที่เน้นให้นักเรียนมีเจตคติและ
ทักษะในการประกอบอาชีพตามความถนัด *

ท่านเลือกรายงานเพียงหนึ่งข้อ

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

10. 8. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมพัฒนาหลักสูตรการส่งเสริมอาชีพที่มีความหลากหลายให้แก่นักเรียน *

ท่านเลือกรายงานเพียงหนึ่งข้อ

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

ผู้อำนวยการจัดการเรียนการสอน

02 ธ.ค. 2564

- 11 9. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ได้รับความรู้และฝึกฝนทักษะในสถานที่จริงหรือในสถานประกอบการ *

ท่านเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

- 12 10. ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการเพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนในสถานที่จริงและในสถานประกอบการ *

ท่านเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

- 13 11. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับสถาบันการศึกษาอื่นหรือผู้ประกอบการในพื้นที่ให้มีการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีพร่วมกัน *

ท่านเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

- 14 12. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการให้เกิด การจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน

ท่านเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

- 15 13. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการและส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน *

ท่านเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

- 16 14. ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาความพร้อมด้านแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาด้านทักษะชีวิตและอาชีพ *

ท่านเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

- 17 15. ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมเป็นวิทยากร สอนสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งจะก่อให้เกิดการรักถิ่นฐานบ้านเกิดและเกิดการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืน *

ท่านเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

ด้านการวัดและประเมินผล

- 18 16. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมออกแบบการวัดผลและประเมินผลที่มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับนักเรียน *

ท่านเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

02 ธ.ย. 2564

- 19 17. ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนให้มีการประเมินตามสภาพจริง เน้นการประเมินทักษะปฏิบัติและประเมินผลงานของนักเรียนมากกว่าการประเมินทฤษฎีหรือด้านความรู้ *

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

- 20 18. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมสร้างเกณฑ์การวัดผลประเมินผลกับสถานประกอบการที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านทักษะอาชีพ

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

- 21 18. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมสร้างเกณฑ์การวัดผลประเมินผลกับสถานประกอบการที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านทักษะอาชีพ

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

- 22 19. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมวางแผนการนิเทศและประเมินผลอย่างเป็นระบบ *

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

- 23 19. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมวางแผนการนิเทศและประเมินผลอย่างเป็นระบบ *

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

- 24 20. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมนิเทศ กำกับ ติดตาม และให้ความช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ *

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ

- 25 21. ผู้บริหารสถานศึกษาสรรหาคูครูที่มีความรู้เกี่ยวกับการสอนอาชีพหรือครูที่มีทักษะด้านการประกอบอาชีพ *

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

- 26 22. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทราให้โรงเรียนมีโครงการพิเศษสำหรับการเลื่อนขึ้นเงินเดือนให้แก่ครูที่ปฏิบัติการสอนด้านทักษะชีวิตและอาชีพ *

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

- 27 23. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมมือกับสถาบันการศึกษาอื่นหรือสถานประกอบการในการพัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับการสอนทักษะชีวิตและอาชีพ *

ท่านต้องตอบเพียงหนึ่งข้อ

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

- 28 24. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้ที่มีความรู้ทักษะด้านอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ปฏิบัติการสอนหรือบรรจุเป็นครูในโรงเรียน *

ท่านต้องตอบเพียงหนึ่งข้อ

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

ด้านการจัดการทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

- 29 25. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณด้านการสอนทักษะชีวิตและอาชีพเพิ่มเติมจากงบประมาณปกติทั่วไป *

ท่านต้องตอบเพียงหนึ่งข้อ

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

- 30 26. ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสถานที่สำหรับการสอนทักษะชีวิตและอาชีพในโรงเรียน *

ท่านต้องตอบเพียงหนึ่งข้อ

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

- 31 27. ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้โรงเรียนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องใช้ทรัพยากรร่วมกันในการสอนการสอนทักษะชีวิตและอาชีพ *

ท่านเลือกรายละเอียดของข้อนี้

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

- 32 28. ผู้บริหารสถานศึกษาให้นำทรัพยากรที่อยู่ในท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิตและอาชีพ *

ท่านเลือกรายละเอียดของข้อนี้

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

ด้านการประสานงานและการสร้างเครือข่าย

- 33 29. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสอนอาชีพทั้งสถาบันการสอนอาชีพ สถานประกอบการ ภูมิปัญญาชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นการช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพอย่างหลากหลาย

ท่านเลือกรายละเอียดของข้อนี้

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

- 34 30. ผู้บริหารสถานศึกษาประสานงานกับสถานประกอบการในพื้นที่เพื่อให้นักเรียนได้เข้าไปฝึกงานใน สถานที่จริงโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้การประกอบอาชีพพร้อมทั้งการให้นักเรียนได้ช่วยเหลือผู้ปกครองในการประกอบอาชีพ *

ท่านเลือกรายละเอียดของข้อนี้

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

- 35 31. ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนการสอนอาชีพในทุกระดับทั้งในระดับโรงเรียน ระดับชุมชนและนอกชุมชน *

ท่านคิดอย่างไรเกี่ยวกับเรื่อง

1   2   3   4   5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

- 36 32. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือ มีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการส่งเสริมอาชีพของนักเรียน *

ท่านคิดอย่างไรเกี่ยวกับเรื่อง

1   2   3   4   5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน

1. แบบสอบถามมีจำนวน 30 ข้อ โปรดตอบทุกข้อ
2. ขอให้นักเรียนช่วยแบบสอบถามที่จากรวบรวมการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนเครือข่ายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดราชบุรี ตามระบุในบัตรระบุตามนี้แล้วให้ติดแปะใบอยู่ในระดับใด ดังต่อไปนี้

ระดับ 1 หมายถึง การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระดับ 2 หมายถึง การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 3 หมายถึง การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 4 หมายถึง การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

ระดับ 5 หมายถึง การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว

- 37 33. นักเรียนของท่านสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจได้ *

ท่านคิดอย่างไรเกี่ยวกับเรื่อง

1   2   3   4   5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

- 38 ๓. นักเรียนของท่านสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ทุกสถานการณ์ได้ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการมอบหมายให้เข้าร่วมกิจกรรมด้านอาชีพ *

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งข้อ

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

- 39 ๓. นักเรียนของท่านมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นที่ทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข *

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งข้อ

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

- 40 4. ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนของท่านมีการแบ่งงานกันทำอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค *

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งข้อ

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

- 41 ๕. นักเรียนของท่านยอมรับคำติชม ความคิดเห็นส่วนรวม และตั้งตนได้ โดยปราศจากความลำเอียงหรืออคติ *

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งข้อ

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

G 2 ๓.๕. ๒๕๖๔

- 42 6. นักเรียนของท่านสามารถใช้ความรู้ในการนำเสนอแนวคิด หรือสร้างผลงานใหม่ได้อย่างสร้างสรรค์ *

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

- 43 7. นักเรียนของท่านสามารถเรียนรู้และฝึกหัดเชิงปฏิบัติ และทำงานร่วมกับผู้อื่น *

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

- 44 8. นักเรียนของท่านมองเห็นโอกาสเรียนรู้ในด้านการงานและทักษะอาชีพ เพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญของตนเอง *

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

- 45 9. นักเรียนของท่านมีการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อเพิ่มโอกาสใหม่แก่ตนเองในอนาคต *

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

ด้านความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง

46. 10. นักเรียนของท่านมีเป้าหมายในประกอบอาชีพและแสดงออกถึงภาวะผู้นำ *

ท่านเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

47. 11. นักเรียนของท่านมีการวางแผนในการทำงานหรือการมีอาชีพหลังจบการศึกษา มีการติดตามงาน สามารถจัดลำดับความสำคัญของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ *

ท่านเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

1 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

48. 12. นักเรียนของท่านมีการพัฒนาตนเอง ทั้งทักษะอาชีพและความรู้อย่างสม่ำเสมอ "

ท่านเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

49. 13. นักเรียนของท่านสามารถนำประสบการณ์ในอดีตมาเพื่อพัฒนาตนเองสู่ความก้าวหน้าด้านอาชีพในอนาคตได้ *

ท่านเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

ด้านทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม

- 50 14. นักเรียนของท่านเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากเดิมได้*

ท่านเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

1	2	3	4	5	
○	○	○	○	○	มากที่สุด

- 51 15. นักเรียนของท่านสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น*

ท่านเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

1	2	3	4	5	
○	○	○	○	○	มากที่สุด

- 52 16. นักเรียนของท่านมีหน้าที่ที่เป็นมิตรต่อผู้อื่น

ท่านเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

1	2	3	4	5	
○	○	○	○	○	มากที่สุด

- 53 17. นักเรียนของท่านเคารพและยอมรับหลักปฏิบัติของผู้อื่น ที่แตกต่างได้*

ท่านเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

1	2	3	4	5	
○	○	○	○	○	มากที่สุด

- 54 18. เมื่อต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนของท่านรับฟังและ ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของผู้อื่น *

ท่านเลือกรายหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

4. ด้านการเพิ่มผลผลิตและความสำนึกรับผิดชอบ

- 55 19. นักเรียนของท่านสามารถกำหนดเป้าหมายในการทำงานเพื่อให้เกิดผลงานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ *

ท่านเลือกรายหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

- 56 20. นักเรียนของท่านวางแผนและลงมือปฏิบัติตามแผนเพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดได้ *

ท่านเลือกรายหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

- 57 21. นักเรียนของท่านสามารถทำงานได้อย่างหลากหลาย *

ท่านเลือกรายหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

58. 22. นักเรียนของท่านสามารถอธิบายและนำเสนอผลงานของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ *

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

59. 23. นักเรียนของท่านยอมรับในผลงานของตนเองและผู้อื่นที่เกิดขึ้นได้ *

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

60. 24. นักเรียนของท่านเคารพและเป็นชมในผลงานและข้อแตกต่างของผู้อื่น

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

61. 25. นักเรียนของท่านยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่อผลงานตนเองด้วยความเต็มใจ *

ทำเครื่องหมายเพียงหนึ่งช่อง

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

ด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ

- 62 26. นักเรียนของท่านสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ทั้งในบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตาม *

ท่านเลือกรายการเพียงหนึ่งข้อ

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

- 63 27. เมื่อพบปัญหาในการทำงานร่วมกับนักเรียน ของท่านสามารถหาแนวทางแก้ไขได้ *

ท่านเลือกรายการเพียงหนึ่งข้อ

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

- 64 28. นักเรียนของท่านสามารถเสนอวิธีการที่จะมากลุ่มหรือทีมไปสู่ความสำเร็จได้ *

ท่านเลือกรายการเพียงหนึ่งข้อ

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

- 65 29. เมื่อทำงานเป็นกลุ่มกับเพื่อนของท่านสามารถประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มได้ *

ท่านเลือกรายการเพียงหนึ่งข้อ

	1	2	3	4	5	
น้อยที่สุด	☐	☐	☐	☐	☐	มากที่สุด

66 30. นักเรียนของท่านสามารถเสียสละประโยชน์ ของตนเอง เพื่อความสำเร็จของกลุ่มได้*

ท่านเลือกระดับเพียงหนึ่งช่อง

1 2 3 4 5

น้อยที่สุด   มากที่สุด

ข้ามไปที่ส่วน 5 (ขอขอมพระคุณในความร่วมใจของเพื่อนกลุ่ม)

ขอขอมพระคุณในความร่วมใจอดทนแบบลูกผู้ชาย

02 ธ.ค. 2564

ภาคผนวก ง
การหาคุณภาพเครื่องมือ

ตาราง 20 ค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ ประเด็นหลักของเนื้อหาของแบบสอบถามตอนที่ 1

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ค่า IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3		
1. ตำแหน่งหัวหน้าฝ่าย (ตามกฎหมายกระทรวง กฎกระทรวงการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550)	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
☐ ฝ่ายบริหารงานบุคคล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
☐ ฝ่ายบริหารงานวิชาการ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
☐ ฝ่ายบริหารงานงบประมาณ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
☐ ฝ่ายบริหารงานบริหารงานทั่วไป	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 21 ค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ ประเด็นหลักของเนื้อหาของแบบสอบถามตอนที่ 2

การบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ค่า IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3		
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์ สภาพ บริบทของพื้นที่และความต้องการด้านอาชีพใน ท้องถิ่นของชุมชนและสังคม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการสำรวจความต้องการ ของนักเรียนและความต้องการของชุมชนที่ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านอาชีพของท้องถิ่น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการทบทวนหลักสูตร สาระแกนกลางและสาระเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริม อาชีพของนักเรียนที่สอดคล้องกับพื้นที่ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 21 (ต่อ)

การบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ค่า IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3		
4. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับสภาพบริบทของแต่ละพื้นที่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมพัฒนาหลักสูตรการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพสอดคล้องกับอาชีพในท้องถิ่นและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับสถาบันการศึกษาอื่นในพื้นที่ในการพัฒนาหลักสูตรการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพในโรงเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการทำหลักสูตรทักษะชีวิตและอาชีพที่เน้นให้นักเรียนมีเจตคติและทักษะในการประกอบอาชีพตามความถนัด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมพัฒนาหลักสูตรการส่งเสริมอาชีพที่มีความหลากหลายให้แก่ นักเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ได้รับความรู้และฝึกฝนทักษะในสถานที่จริงหรือในสถานประกอบการ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10. ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการเพื่อให้มีการจัดการเรียนการสอนในสถานที่จริงและในสถานประกอบการ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับสถาบันการศึกษาอื่นหรือผู้ประกอบการในพื้นที่ให้มีการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีพร่วมกัน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 21 (ต่อ)

การบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ค่า IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3		
12. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการให้เกิดการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการและส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14. ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาความพร้อมด้านแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาด้านทักษะชีวิตและอาชีพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15. ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมเป็นวิทยากรสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนด้านทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งจะก่อให้เกิดการรักถิ่นฐานบ้านเกิดและเกิดการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
16. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมออกแบบการวัดผลและประเมินผลที่มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับนักเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
17. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้มีการประเมินตามสภาพจริง เน้นการประเมินทักษะปฏิบัติและประเมินผลงานของนักเรียนมากกว่าการประเมินทฤษฎีหรือด้านความรู้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
18. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมสร้างเกณฑ์การวัดผลประเมินผลกับสถานประกอบการที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านทักษะอาชีพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
19. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมวางแผนการนิเทศและประเมินผลอย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 21 (ต่อ)

การบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ค่า IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3		
20. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมนิเทศ กำกับ ติดตาม และให้ความช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
21. ผู้บริหารสถานศึกษาสรรหาครูที่มีความรู้เกี่ยวกับการสอนอาชีพหรือครูที่มีทักษะด้านการประกอบอาชีพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
22. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการให้โรงเรียนมีโควตาพิเศษสำหรับการเลื่อนขั้นเงินเดือนให้แก่ครูที่ปฏิบัติการสอนด้านทักษะชีวิตและอาชีพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
23. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมมือกับสถาบันการศึกษาอื่นหรือสถานประกอบการในการพัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับการสอนทักษะชีวิตและอาชีพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
24. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้ที่มีความรู้ทักษะด้านอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ปฏิบัติการสอนหรือบรรจุเป็นครูในโรงเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
25. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณด้านการสอนทักษะชีวิตและอาชีพเพิ่มเติมจากงบประมาณปกติทั่วไป	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
26. ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสถานที่สำหรับการสอนทักษะชีวิตและอาชีพในโรงเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
27. ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้โรงเรียนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องใช้ทรัพยากรร่วมกันในการสอนการสอนทักษะชีวิตและอาชีพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 21 (ต่อ)

การบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ค่า IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3		
28. ผู้บริหารสถานศึกษาให้นำทรัพยากรที่มีอยู่ใน ท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิตและ อาชีพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
29. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนที่ เกี่ยวข้องกับการสอนอาชีพทั้งสถาบันการสอน อาชีพ สถานประกอบการ ภูมิปัญญาเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อเป็นการช่วยใ้ นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพอย่างหลากหลาย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
30. ผู้บริหารสถานศึกษาประสานงานกับสถาน ประกอบการในพื้นที่เพื่อให้นักเรียนได้เข้าไป ฝึกงานใน สถานที่จริงโดยให้นักเรียนได้เรียนรู้การ ประกอบอาชีพรวมทั้งการให้นักเรียนได้ช่วยเหลือ ผู้ปกครองในการประกอบอาชีพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
31. ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างเครือข่ายเพื่อ ช่วยเหลือสนับสนุนการสอนอาชีพในทุกระดับทั้ง ในระดับโรงเรียน ระดับชุมชนและนอกชุมชน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
32. ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือ มีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อสนับสนุนการส่งเสริมอาชีพของนักเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 22 ค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ
ประเด็นหลักของเนื้อหาของแบบสอบถามตอนที่ 3

การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียน	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ค่า IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3		
1. นักเรียนของท่านสามารถรับมือกับ ความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2. นักเรียนของท่านสามารถปรับตัวต่อการ เปลี่ยนแปลงได้ทุกสถานการณ์ตามบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในการมอบหมายให้เข้าร่วม กิจกรรมด้านอาชีพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. นักเรียนของท่านมีความยืดหยุ่นและสามารถ ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นที่ทำงานร่วมกันได้อย่างมี ความสุข	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4. ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนของท่านมี การแบ่งงานกันทำอย่างเท่าเทียมและเสมอ ภาค	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5. นักเรียนของท่านยอมรับคำติชม ความคิดเห็น ด้านบวก และด้านลบได้โดยปราศจาก ความ ลำเอียงหรืออคติ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6. นักเรียนของท่านสามารถใช้ความรู้ใน การนำเสนอแนวคิด หรือสร้างผลงานใหม่ได้อย่าง สร้างสรรค์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7. นักเรียนของท่านสามารถเรียนรู้และมีทัศนคติ เชิงบวก ขณะทำงานร่วมกับผู้อื่น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8. นักเรียนของท่านมองเห็นโอกาสเรียนรู้ใน ด้านการทำงานและทักษะอาชีพ เพื่อเพิ่มความ เชี่ยวชาญของตนเอง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9. นักเรียนของท่านมีการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อ เพิ่มโอกาสให้แก่ตนเองในอนาคต	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 22 (ต่อ)

การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียน	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ค่า IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3		
10. นักเรียนของท่านมีเป้าหมายในประกอบอาชีพ และแสดงออกถึงภาวะผู้นำ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11. นักเรียนของท่านมีการวางแผนในการทำงาน หรือการมีอาชีพหลังจบการศึกษา มีการติดตาม งาน สามารถจัดลำดับความสำคัญของงานได้อย่าง มีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12. นักเรียนของท่านมีการพัฒนาตนเอง ทั้งทักษะ อาชีพและความรู้อย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13. นักเรียนของท่านสามารถนำประสบการณ์ใน อดีตมาเพื่อ พัฒนาตนเองสู่ความก้าวหน้าด้าน อาชีพในอนาคตได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14. นักเรียนของท่านเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับ สภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากเดิมได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15. นักเรียนของท่านสามารถปฏิบัติตนได้อย่าง เหมาะสมกับ สถานการณ์ที่เกิดขึ้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
16. นักเรียนของท่านมีท่าทีที่เป็นมิตรต่อผู้อื่น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
17. นักเรียนของท่านเคารพและยอมรับหลัก ปฏิบัติของผู้อื่น ที่แตกต่างได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
18. เมื่อต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนของท่าน รับฟังและ ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของ ผู้อื่น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
19. นักเรียนของท่านสามารถกำหนดเป้าหมายใน การทำงานเพื่อให้เกิดผลงานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 22 (ต่อ)

การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ของนักเรียน	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			ค่า IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3		
20. นักเรียนของท่านวางแผนและลงมือปฏิบัติ ตามแผนเพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพและเกิด ประโยชน์สูงสุดได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
21. นักเรียนของท่านสามารถทำงานได้อย่าง หลากหลาย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
22. นักเรียนของท่านสามารถอธิบายและนำเสนอ ผลงานของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
23. นักเรียนของท่านยอมรับในผลงานของตนเอง และผู้อื่นที่เกิดขึ้นได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
24. นักเรียนของท่านเคารพและชื่นชมในผลงาน และข้อแตกต่างของผู้อื่น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
25. นักเรียนของท่านยอมรับความคิดเห็นของ ผู้อื่นที่มีต่อผลงานตนเองด้วยความเต็มใจ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
26. นักเรียนของท่านสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ทั้งในบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตาม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
27. เมื่อพบปัญหาในการทำงานร่วมกันนักเรียน ของท่านสามารถหาแนวทางแก้ไขได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
28. นักเรียนของท่านสามารถเสนอวิธีการที่จะนำ กลุ่มหรือทีมไปสู่ความสำเร็จได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
29. เมื่อทำงานเป็นกลุ่มนักเรียนของท่านสามารถ ประสานความร่วมมือระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
30. นักเรียนของท่านสามารถเสียสละประโยชน์ ของตนเอง เพื่อความสำเร็จของกลุ่มได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 23 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะชีวิต
และอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนราธิวาส

เรื่อง	ค่าความเชื่อมั่น
การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา	0.945
การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน	0.945
เฉลี่ยทั้งฉบับ	0.952
จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม = 30 คน	

